

DIN ORNAMENTICA ROMÂNĂ

DIN ORNAMENTICA ROMÂNĂ.

Album artistic

representând 284 broderii și țesături

după originale țărănești

întocmit

din încredințarea comitetului reuniunii agricole române în Sibiiu

de

Dimitrie Comșa,

profesor la seminariul Andreian și president al reuniunii.

Patruzeci tabele colorate și text explicativ.

Sibiiu.

Editura și proprietatea reuniunii.

Toate drepturile rezervate.

Prefață.

Albumul artistic, care întrunește în sine o parte însemnată a gradului de concepție estetică, la care s'a avântat spiritul poporului nostru, este chemat să formeze un monument cultural al timpului și un izvor nesecat de inspirație pentru toate generațiile viitoare.

În această operă e depusă forța de muncă și de pricepere a femeii române și în ea se reoglindează străduințele culturale, cari au agitat și agită spiritul straturilor mai de jos ale neamului nostru.

Comitetul reuniunii noastre agricole, având între problemele lucrării sale și promovarea intereselor reclamate de economia casnică, a împlinit una din dorințele sale cele mai arzătoare atunci, când la expoziția industrială ținută aici în toamna anului 1902, a hotărât întocmirea și editarea a 12 albume cu modele brodate și țesute, cum și a unui album chromo-litografiat în 600 exemplare.

Esecutarea acestei lucrări o a luat asupra sa presidentul reuniunii.

Din timpul acesta n'a întrelăsat de a se ocupa în toate ședințele sale cu această lucrare, care a recerut jertfe materiale din seamă afară mari pentru o reuniune săracă ca a noastră.

Având însă convingerea, că munca ce se săvârșește este o muncă culturală de prima ordine, n'a cruțat nici o jertfă, ca să vadă opera dusă la bun sfârșit.

Terminată acum această operă, la care atâți factori 'și-au închinat puterile lor de muncă, o prezentăm publicului spre justă aprețiere și sprijinire.

Sibiiu, Octomvrie 1904.

Comitetul reuniunii agricole române.

CUVÂNT ÎNAINTE.

I. Architectura, sculptura și pictura la Români.

Acum că dat 'mi-a fost să văd isprăvită opera mea predilectă, albumele, pentru cari am cheltuit zel și abnegațiune și trudă fără preget de ani întregi, bucuros m'aș dosi în umbra tignei meritate, lăsând în grija altcuiva scrierea cuvântului-înainte.

Nedumerirea ce mă apasă datorită e mai ales faptului că, în materie de ornamentică și de artă preste tot, nu există, la noi, aproape nici o tradiție literară, necum o lucrare sistematică și de natură a'mi servi drept călăuză. Dar nici că mă încumet a suleva cestiu ni artistice propriu zise. Să'mi fie totuși permis a indica, în puține cuvinte, trecutul și prezentul artei la Români.

Încep cu *architectura*, arta matcă, din sânul căreia se desprind mai târziu mândrele ei fiice, sculptura și pictura.

Stâlpii podului preste Dunăre, ruinele de lângă Turnu-Severin și alte câteva rămășițe, descoperite ici co lea, ne reamintesc începutul coloniei romane de aici. Mai pre sus de celelalte sânt monumentele dela Adam-Klisi în Dobrogea și îndeosebi turnul de preste 15 m. înălțime și 10 m. lățime, reprezentând cutropirea barbarilor prin legionari romani. Încolo nici o zidire monumentală, care să ne glăsuească de începuturile și ființa neamului nostru.

Abia prin veacul al XIV., deodată cu organizația țărilor române, apare, ca prin farmec, giuvaerul de lângă Argeș.

La celelalte biserici vechi, cu excepția a 3—4, întâlnim totală sau aproape totală lipsă de artă. Ziduri groase, ferestri mici, boltituri și uși scunde, turnuri și aorea cupole țuguete, disproporție între părțile clădirei și lipsa de ori ce ornamentație artistică, — eată tabloul posomorât, dar adevărat, în care se oglindește arhitectura bisericilor noastre vechi. Ideea trăiniciei nu pare nici ea a toate covârșitoare, multe biserici fiind slab construite și adese numai din lemn.

Pe malul Argeșului sgomotos, în crețele falnicilor Carpați, s'a înălțat, da, minunăție omenească și dumnezească, biserica mănăstirii Curtea-de-Argeș.

Miseriile seculare, prin cari am străbătut, explică faptul umilitor că, în largul Ungariei și Bucovinei, nu s'a clădit, până în veacul expirat, nici o biserică românească de valoare artistică. De un șir de ani încoaci vedem ridicându-se, și la noi, locașuri dumnezești, modeste și ele, cari însușesc, în parte, cerințele arhitectonice dorite. Deosebită amintire merită imposanta catedrală din Cernăuț și mai ales biserica, de curând restaurată a Mirăuților. Locul de onoare se cuvine negreșit majestoasei noastre catedrale de aici (Sibiiu), care vrednică este a fi pusă chiar alături cu giuvaerul de lângă Argeș. Catedrala sibiană se impune cu deosebire prin eleganța și combinația armonică a for-

melor; ea este o imitație norocoasă, în dimensiuni firește reduse, a grandioasei biserici de odinioară Sofia în Constantinople, transformată apoi în moșee. Pagubă numai că cele 2 turnuri proprii catedralei se sfârșesc ascuțit, contrastând astfel cu rotundimea coperișului, încoronat de o cupolă dominantă a avea mareață.

Arhitectura profană din secolii trecuți nu știu să existe la Români. Ruinele palatului domnesc din Târgoviște, de cari legate sânt amintirile atâtor fapte, cetățuia Neamț și alte câteva dărâmături păraginite nu trezesc decât interes istoric, nu și artistic.

De vre-o jumătate de secol încoaci vedem înavuțindu-se, mai ales capitala României, cu multe clădiri publice, în parte monumentale și întrunind mult puțin condițiile artistice cuvenite, d. e. palatul băncii naționale și al justiției, palatul telegrafo-postal, cassa de depuneri, ateneul, etc.

Ca făcând parte din arta românească modernă se pot considera: uriașul pod preste Dunăre și portul Constanța.

Arta *sculpturii* la noi mărginită e la puține săpături în lemn, ca d. e. cruci, iconițe, amvoane, iconostasuri, etc., făcute și ele de meseriași, călugări și alți diletanți, cari adese copiază bine rău, dacă nu slutesc, ceea ce au văzut te miri unde. Talentele altcum vădite nu se pot nici ele avânta, fiindcă le lipsește cunoștința desenului, temelia ori cărei arte plastice. Excepție fac sculptorii nostri, firește puținei, cari însă abia în deceniile din urmă au început a se afirma mai cu tărie.

Statueele României, puține și ele, datorite sânt, pe cât știu, în parte covârșitoare, străinilor. Puținătatea statuelor se explică de altcum și prin aceea, că în biserica noastră nu sânt îngăduite.

Ca lucrări atârănătoare de arta sculpturii prin ornamentele și figurile scoase în relief trebuie privite puținele odoare și scule bisericesti, cari s'au străcurat, ca prin urechile acului, din secolii trecuți. Vrednică de amintire este colecția muzeului din București.

Prin întreprinderea mai stăruitoare a celor chie mați s'ar putea înjghieba asemenea colecții, dacă nu în toate centrele noastre bisericesti, lângă cele 5 metropolii din București, Iași, Sibiiu, Blaj și Cernăuț. Decât apeluri și cerulare cari, experiența dovedește, la noi nu prind, mult mai bună ispravă ar face câte un bărbat expert, anume însărcinat cu perândarea comunelor, în scopul colectării odoarelor și sculelor eșite din întrebuintare. Cu o cale s'ar putea strânge diverse alte vechituri de valoare, d. e. cărți, chrisoave, podobeli și diverse obiecte aparținând ornamenticei populare.

Judecând după ce vedem în biserici și la multele expoziții artistice, îndrituiți am fi să vorbim de belșug în *pictură* la noi.

Bogate în zugrăveli sânt cu deosebire bisericile vechi. Rotocoale suprapuse rânduri-rânduri, ornamentică sarbedă și în parte foarte naivă, colorit sbierător, figuri adese pocite și imitând caricaturile bizantine din epoca decadenței, eată pe scurt caracteristica vechei noastre picturi bisericești.

Pictura din biserica Curții-de-Argeș nu este nici ea la înălțimea artistică cu arhitectura.

Ca fiind lucrare artistică de valoare, și în parte de mare valoare, poate fi considerată pictura catedralei din Cernăuț și a bisericilor Tri-Ierarchi din Iași, Sf. George-Vechiu din București și a mănăstirii din Sinaia.

Dacă și într-o-cât pictura încă neîncepută a catedralei sibiene se va avânta preste a bisericilor amintite, viitoriul va decide.

Cu ocazia renovărilor, zugrăveala vechilor biserici ar trebui reprodușă întocmai, de cumva întrunesc elemente artistice; de unde nu, ea se va copia exact pe hârtie sau pânză, de dragul interesului istoric.

Mai pre sus de cea bisericească este la noi pictura profană, care 'și-a luat începutul deodată cu venirea de pictori formați prin școalele din străinătate.

Tablourile de până acum, cu puține excepții, trebuie privite ca stând, asemenea zugrăvelilor din biserici, în afară de cadrul artei naționale, fiindcă lucrarea n'a isvorât direct și instinctiv din sufletul poporului nostru nici nu reoglindează, ca exprimare și manieră, geniul și caracterul neaoș românesc.

Un modest progres s'a realizat, da, și pe tărâmul picturii naționale și e speranță că, urmându-se exemplul artiștilor de frunte, se va croi, firește pe îndelete, o pictură națională aparte și găzduind inspirații poporane.

Școalele frumoaselor arte din București și Iași sânt, așa zicând, sâmburele picturii naționale.

În fața constatărilor premergătoare, va trebui să declarăm arta națională și îndeosebi arhitectura, sculptura și pictura ca stând și astăzi în pragul desvoltării.

II. Ornamentica poporală și promovarea ei.

Natura și omul sânt factorii, cari împreună urzesc arta. Arta este o imitație a naturii. Arta imitează în adevăr natura, însă așa cum o vede și simte artistul în lumina geniului său. Arta provine nemijlocit din intuiție și se adresează la intuiție, isvorul primitiv al ori cărui sentiment estetic.

O natură frumoasă mijlocește în chip fireesc educația artistică a unui popor, creând, pe îndelete, fondul estetic care, în condiții sociale priincioase, tinde a se manifesta și, ajutat de fantasmă, produce arta.

Despre că așa este, n'am avea decât să ne gândim la Grecia și Italia, cari amândouă întruniră, cea dintâiu odată și ceealaltă în două rânduri, cerințele atinse în cel mai desăvârșit grad. În starea de barbarie un popor nu poate avea artă; căci îi lipsește puțința de a exprima aceea ce simte. Civilizația rafinată nu este nici ea priincioasă artei, fiindcă tocește oarecum simțirea frumosului și totodată energia exprimării.

O vădită și puternică înrăurire asupra artei revine solului și climatei. În mediul atât de împestrițat și măreț, propriu țărilor sudice, imaginația se avântă sprinten înainte și astfel cugetarea n'are destul răgaz a se adânci în tainele științii. Frigul sporește rigoarea trupească și prin ea încrederea în forțele proprii. De aceea în țările recoroase prevalează știința, ear în sud prevalează arta. Locuitorii zonei ghețoase, atât de mașteră și monotonă, n'au avut artă și nici că pot avea.

Privind natura țărilor locuite de Români, ochiul nostru vede perândându-se sumedenie de tablouri de o variație și frumseță adese neîntrecută.

Ici plaiul dunărean în largul orizontului, strălăit pe alocurea de arbori sau crânguri sau turnuri bisericești, sub un cer azuriu luminos, în care privirea se afundă fără sfârșit, colo falnicii munți cu uriașe plete încolăcite și codri seculari, întrerupți de poene mândre și covoare de mușchiu și stânci fantastice, cu isvoare cristaline și părae, cari șerpuesc spumegând și rostogolindu-se năvalnic înspre văile și câmpiile învecinate. Ici coaste înverzite sau lanuri aurii cât cuprind ochii, colo Dunărea majestuasă săltând în valuri a lene. Împreuna viețuire în adăpostul atâtor văi și unghere ademenitoare, cari se deschid înspre civilizația apuseană, explică unitatea de limbă și de obiceiuri.

Pe întinderi de abia 260 km. întâlnim rând pe rând tărâm de mare, deltă uriașă, câmpii, dealuri și munți, variând între 1 m., înălțimea gurilor dunărene, și preste 2500 m., înălțimea Negoiului.

Trăind poporul român, odraslă din viță nobilă, în mijlocul acestei naturi și față în față cu icoanele pline de farmec și măreție pitorească, este cu neputință să nu 'i-se fi întipărit, cu vreme, în alvia sufletului și să nu-'l facă a simți frumsețile ce 'i-se ofer cu atâta dărnicie.

Cânturile populare, doinele și poveștile mărturie sânt, că poporul nostru stăpânit este de un puternic sentiment estetic, sâmburele

ori cărei arte. Portul său, mândru fără seamăn, și broderiile și țesăturile și celelalte minunății, cari store admirația generală, vădese un adânc sentiment pentru alegerea și combinarea armonică a colorilor. Acest sentiment a încolțit și s'a perfecționat, nu în ateliere nici prin cărți și tablouri meșteșugite ci, la școala harnică și darnică a naturii. În colorile naționale, roșu, galbin și albastru, vedem întrupată treimea armoniei colorilor.

În scurt, poporul nostru are un bogat și prețios fond artistic. Ceea ce însă n'a avut, este starea socială avântată, în care arta să se poată manifesta.

Acum că, în ciuda urgiilor seculare, cultura română a început să ia avântul priincios artelor, drept parolă și punct de mănecare trebuie proclamată arta poporală, isvor nesecat de inspirații și motive neaoșe românești.

Cu îndatinată imitare a tot ce este străin și deci inaccesibil gustului nostru estetic, artiștii Români nu vor putea încătușa inimile românești nici nu vor atinge ținta aspirațiilor noastre artistice: crearea unui stil românesc original. Interesul național cere ca ei să vorbiască Românilor românește, inspirându-se din sentimentele reale ale poporului, în care trăiesc, și aplicând la operele lor formele populare. Îndreptată le-ar trebui atenția și inima cu deosebire în spre minunățiile acului și războiului țărănesc, minunății ca și care mai pitorești, mai drăguțe, mai ademenitoare, nicăiri și la nici un alt popor n'au existat.

Decât brâne sarbede și târcoale în zigzag și alte imitații bizantine, armenesti, maure, etc., așadar cu totul străine, pentru cari ne lipsește priceperea și cari astfel pricinuesc indiferență față de biserică și chiar înstrăinare, negreșit că mai bun efect ar produce în bisericile noastre neîntrecutele podoabe românești, cari fură ochii și înalță inimile, stârnind cucernicie și mulțămire sufletească. Îndeosebi marea obște, țărănimea, cuprinsă va fi de mândră înduioșare văzând casa Domnului împodobită cu figuri și motive, pe cari însași le aplică cu drag, la cămăși și broboade, la cingători, furci de tors, fluere, toporăști, poarta curții, etc. Pe țărânțele, cărora le presentai albumele noastre, le-am văzut cu ochii scânteind și uneori lăcrămând de — bucurie!

Numeroși pictori și alți artiști, Români și străini, unanim și cu însuflețire au declarat formele și motivele țărănești, cuprinse în albume, ca fiind bune de aplicat la împodobirea bisericilor noastre, mai bune și neasămănat mai frumoase decât cele bizantine și armenesti, usitate la noi.

Mândră și nobilă și românească fiind, arta poporală și îndeosebi ornamentica își va face intrarea triumfală probabil în marea catedrală de aici, a cărei podoabe imitate vor fi de numeroase ori. Meritul inițiativei și propagării în cercuri largi revine, în mare parte, scrisului, care am stăruit morțiș în sensul indicat.

De prevăzut este, că ornamentica depusă în albumele și colecțiile noastre, descrise în cap. IX, va găsi cu timpul mănoasă aplicare în câmpul industriei, mai cu seamă când vorba e de a împodobi românește clădiri publice și locuințe, haine și pălării de cucoane, rufe și traiste de lux, ghetе, mobile, părcane, vase, sfeșnice, plăsele și diverse alte scule. Nu de mult făcui cunoștința unui sculptor român, care în scurt timp vânduse, la Români și străini, mobile sculptate în stil național, aproape 30 garnituri la fel. Cu ocazia concursului pentru iluminarea catedralei sibiene a eșit biruitor candelabru uriaș, care, deși cu preste 2000 cor. mai scump decum glăsuia concursul, se croise după motive împrumutate din albumele amintite.

În câteva rânduri aș fi putut vinde, și — dacă n'ar avea altă

destinație așa și făceam, — micile traiste făcute pe ales, perdelele, covoarele, ștergarele și cele 4 broderii, adevărate capd'opere, 3 m. lungi și având a servi ca decorație pentru haine de cucoane.

Velințe țărănești, merindețe, șorturi, traiste și covoare mari chiar se vând și astăzi pe seama orașenilor. Piese aveau frumoase ar avea sigură trecere dacă, în urma confecționării foarte anevoioase, nu s'ar veni tocmai așa scumpe. Urmarea e, că vânzarea continuă a rămânea țarmurită la puține bucăți prost ticluite.

Pentru de a stânjini încâtva concurența țesăturilor străine și în scopul de a chizășui produselor românești desfacerea pe o scară mai întinsă și eventual în mare, puse trebuie atît confecționarea cât și desfacerea în condiții mult mai favorabile, asupra cărora promit a reveni.

III.

Trec dar înainte, și scot la iveală mai întâi un neajuns, de care se fac vinovați cârmacii lucrului manual și în special învățătoarele, cari predau acest obiect. Este obiceiul, durere, răspândit, în virtutea căruia ținute sânt fetițele, până și în școalele satești, ași perde vremea și vederea cu monograme și croșetării sarbede, cu tablete secesioniste, cu migăloase și bizare cusături la gherghef, etc. A bună seama că mai de folos ar fi îndeletnicirea și așa ademenitoare cu frumoasele alesături și cusături populare, atît de aprețiate pentru trănicia și mândra lor înfățișare.

Decât planșete și albume cu isvoade străine și modele sculptate ce se folosesc în ateliere și în școalele de meserii din România, hotărât că mai cuminte ar fi să imiteze vechile forme și motive populare. Fiecare școală ar trebui obligată săși întocmească, pentru lucrul manual resp. meseria ce practică, o mică colecție de modele pămîntene.

Chiar și unde există asemenea colecții, vor fi binevenite albumele noastre, atît de bogate în modele alese și luate de pretutindenea.

În deosebire de a Orientului propriu zis, unde tradiționalele podoabe se reproduc întocmai, ornamentica noastră mereu îndură schimbări și prefaceri fel și fel.

Vina o poartă »modia« atît de sburdalnică, care s'a furișat până și în satele dosnice, momind ambițiile și înduplecând cu dulce surâs când pe o femeie când pe alta ași cerca norocul cu »figuri« și colori neîndatinate. A înfiera asemenea încercări și a nu admite nici un fel de abatere, este a înăbuși ori ce progres în ale ornamenticei casnice, este egal cu a pune artei populare călușul în gură. Multe din giuvaerele albumelor noastre trebuie privite tocmai ca rezultat din încercări și prefaceri. Înovațiunile proaste, bizare sau doară bădărane dispar fără urmă în noianul păraginirei, ear cele isbutite se mențin cu stăruință.

Prin urmare, nu trebuie ca, orbiți de nemăsurată trufie națională, să respingem tot ce e nou sub cuvânt de străin, desgropând și păstrând formele vechi și străvechi.

Ceea ce însă trebuie respins și huiduit fără îndurare, este schimonosirea portului și izgonirea pieselor caracteristice, d. e. a poalelor d'albe și cătrînții și opregului, în hatărul și de dragul rochiei, acest dușman neîmpăcat al portului național. Învinuite ar trebui nu atît țărancele de rând, ci mai ales fruntea satelor, așadar preotesele, învățătoarele, notărășițele, etc. cari, în loc de a premerge cu bun exemplu, bucurosi fac excepții spre a se deosebi și mai și de »lumea« mai sârmană. Există și astăzi, recunosc, o seamă de femei fruntașe, cari țin a păstra viu și neprihănit cultul portului național, majori-

tatea însă tinde a se emancipa cu ori ce preț, fie și cu prețul de a se face de răs.

Dintre păcatele oarecum mărunte amintesc în treacăt: parada în cutare port usitat aiurea, brodatul cu ibrișin și fir scump, înlocuirea țesăturilor de casă cu marfă străvezie de fabrică și aplicarea de motive și tonuri neîndatinate.

Greu și molipsitor păcat făptuesc negreșit cari închină mîndrele broderii și alesături cu port cu tot și îndeosebi cari nu pot rezista ispitei de ași sluti »costumul« cu »fuste« scrobite asemenea baloanelor sau cu rochii bălțate foc, cu șorturi dantelate, cu ghetе de lac, panglici și brăne nesăbuite, etc.

Marea obștie, odinioară atît de conservativă, a început și ea să ignoreze tradiția seculară, adese născocind forme nouе și imitând »miracozeniile« și colorile moderne.

În urma nesfârșitelor schimbări și refaceri, cari se sporesc văzând cu ochii, ușor se explică zăpăceala marelui public, odinioară bine orientat, zăpăceală, care amenință a desăvârși slutirea și cu ea desființarea portului țărănesc, mai întâi la și aproape de orașe.

Așa fiind, lecuirea va trebui începută cu reîmprospătarea orientării, prin strângerea vechilor minunații azi reslețe, prin edarea de albume și broșuri populare asupra industriei casnice, prin expoziții, prelegeri, colecții și întemeierea a 3—4 muzee de artă națională.

Puse astfel în fața publicului interesat, numeroasele modele și motive tradiționale vor înlesni comparațiile și orientarea de minune. Atunci numai poate fi vorba de familiarizarea mai de aproape cu spiritul și ființa artei noastre și apoi de înjghiebarea unui stil românesc aparte.

Albumele și colecțiile noastre, pe cari le voiu descrie mai târziu, menite sânt a urni această înjghiebare, alături și împreună cu muzeele de înființat, unul în capitala României și altul în »casa națională« de aici, eventual și aiurea. Judecând după neastâmpărul, cu care se lucrează de present, dincoaci și dincolo de Carpați, ținta pare a nu fi tocmai departe. Aproape sau departe, ea trebuie urmărită fără preget, cu zelul și însuflețirea și pietatea ce datorim artei populare, fala și gloria neamului românesc.

Până una alta să nu pregetăm a încuragia pe cari țin să ornamenteze românește tapete, păreți, mobile, cărți, bastoane, cutii, vase, călimare, și c. l.

Multe ar mai fi de zis în acest obiect important, dar mă opresc cu gândul de a reveni, aiurea.

Trec acum la cestiuni, cari aparțin industriei casnice și cari vor lămurii și ele rostul, peripețiile și mersul albumelor.

IV. Materialul de țesut și brodat.

Ca material de țesut și brodat (cusut) servește: lâna, părul, cânepa, inul, bumbacul și mătasa.

Economia de oi, care în Ardeal luase, înainte vreme, un avânt, putem zice, neîntrecut în Europa, continuă a da înapoi cu vădită și, durere, neînduplecată repejune. Urmarea este că, în asemănare cu odinioară, astăzi producem lână foarte puțină, pe alo-

curea o cincime din câtă cere industria casnică care, pusă în condiții mai favorabile, ușor ar putea consuma tot ce prisosește oierilor nostri din Carpați. Ca fiind ocupațiuni neaoșe românești și oarecum surori avisate la sprijin împrumutat, economia de oi și industria textilă casnică ar trebui călăuzite, mână în mână, în spre limanul propășirii.

Dintre multele numiri proprii lânei toarse și netoarse și resp. puse în vânzare, amintim: lâna țurcană, bârsană, stogoșe și țigae, din cari se prepară, la tors și văpsit, strămătura.

La strămătura și lâna de obârșie străină, cari se întrebuințează pe alocurea, firește în cățățimi mici, aparțin: părul, berca (birca, diamantul, lână; lâna berlineză), spăhanul (lânița), diamantul (lânica despartită), sârma mestecată, părul de cămilă, etc.

Paralel cu numărul caprelor, astăzi puținele, a scăzut la abia o treime cățățimea odinioară însemnată a *părului de capră*, din care se fac, ici coala, desagi, țoale, nojițe de opinci, traiste, etc.

Fuioarele și apoi tortul de in și de cânepă se estrag din cotoarele plantelor de acelaș nume. În deosebire de a cânepii, care se menține binișor în usul tradițional, cultura inului continuă la noi a se povârni și, ce e și mai rău, pe alocurea amenință cu totală stângere. Escepție fac puține comune, săsești și șvăbești, și câteva domenii private, unde producțiunea a reînviat, ajutată fiind de cârmaci experți și instalații raționale pentru topit și melițat.

Abandonarea unei culturi așa importante și bănoase cum era, pe vremuri, a inului, datorită e, nu atât împrejurărilor agricole schimbate, nici producerei anevoioase, ci mai cu seamă cutropitorului import de *bumbac*, care a reușit să omoare veri-ce concurență, »înălbit« fiind din naștere și trainic, călduros și mai eftin ca inul sau cânepa. Binevenit este bumbacul și pentru că se îmbie tors gata, alb curat și strălucind ca arniciu în colori fel și fel. La brodat și uneori la țesut se iau bucurosi arniciuri mătăsoase, cunoscute aici sub numele de arniciu cu ghemul, arniciu cu țidulă, arniciu lângă mătăsa și ață cu cărigă (mosor).

La războiu se ia urzeală albită și nenălbită de bumbac cum și arniciuri.

Una din gloriile industriei noastre casnice este fără îndoială lungă și frumoasă serie de țesături plăsmuite din bumbac și resp. arniciu, ca d. e. culmi, ștergare, merindețe, fețe de perină, velințe, broboade, etc. Odoarele portului național, ca d. e. gulere, ciupage, altițe, ciocănele, șiruri, cheițe, etc., lucrate sânt și ele mai ales sau și exclusiv în arniciuri, între cari focosul »arniciu lângă mătăsa« ocupă locul dintâi.

Bumbacul deci aduce mari și numeroase servicii industriei noastre casnice.

Decât însă giolgiuri fabricate eac'asa pentru ochi, decât măsărițe din te miri ce bulendre destrămate și earăși decât șorturi de carton, pieptare și rochii pestrițe de barchent, cari mai ales ele schimonosesc portul nostru atât de pitoresc, negreșit mai bine am isbuti reîncepând a produce in, fie și la câte 3—4 ani, spre a împăca trebuințele proprii. Rareori se întâmplă să vezi țarancele cumpărând din prăvălie tort și ață de in.

Dintre condițiile prielnice culturai inului atingem în treacăt câteva, anume: climă umedă, pământ humos, apă moale și curată, brațe eftine și instalații în regulă pentru topit și melițat.

Neasămănat mai răspândită și oarecum proprie țărânilor noastre e *cânepa*, din care vedem făcându-se sumedenie de cămăși și ii, saltele și ciarsafuri (lepedee), fețe de perină și de masă, învălitoare, saci, chingi, și așa m. d.

Eftinătatea cânepii, producerea spornică și cu deosebire trăinicia ei aproape neasămuită sânt însușiri, cari o pun în ochii țărănilor mai pre sus de inul adevărat mai subțirel, mai arătător, dar prea scump.

Prăsirea cânepii s'ar avânta treptat mai ales prin instalații măestrite, cari îngăduie topirea și melițatul în condiții foarte avantajoase. Meritul de a fi urnit, aici, propășirea revine comitetului reuniunii noastre agricole, care a ținut să distribue primăvara, în cinste și pe bani, sămânță adusă din Bologna, leagănul vestitei cânepi italiene. »Intrunirile agricole« au îmbiat subscrierului ocazie de a întreveni cu dare de povețe și asupra culturii raționale a cânepii.

Tortul de cânepă și'l prepară țarancele; în prăvălii, la orașe, nu există.

Mătasa (mătasea) întrunește calități mai prețioase decât ori-care material textil, anume trăinicie fără seamă, luciu înflăcărat, gingășie magică, colorit ademenitor, luminos și isvorând scântei. Din pricina scumpetei, unicul ei cusur, întrebuințarea e mărginită la broderii, cari și ele nu se făptuesc cu mătăsa decât pe alocurea, nicăiri exclusiv. În adevăr, la cămăși și alte pânzături de purtat, broderiile se fac, cu rari escepții, din arniciu, strămătură și resp. ață.

La țesături se aplică mătasa cel mult în scopul plăsmuirii diverselor găteți, ca d. e. ciucuri, vârgi și alesături. Broboade, petece de opreg, pachioale și alte câteva țesături mărunte din mătăsa curată sau mătăsa cu fir în puține locuri se pregătesc, firește pentru cei ce au de unde cheltui.

În usul țarancelor vedem mătăsuri de vre-o trei neamuri, una scămoasă și de rând, pe care ele o răsucesc și uneori o supun văpsitului acasă, alta mediocră și a treia de cea mai scumpă calitate. Pe cea dintâi o numesc aici mătăsa netoarsă ori simplu mătăsa, ear pe celelalte două mătăsa cu țidulă. Aplicarea firelor mai grosicioare, numite ibrișin (ibrișim), e foarte mărginită.

De când cu iscodirea »arniciului lângă mătăsa« atât de fătos și relativ eftin, întrebuințarea mătasei a început să dea înapoi. Decât mătăsa eftină, dar posomorâtă și adese colorantă, mai bine e a se cumpăra arniciu de soiu ales și strălucind în colori după plac.

Rămâne să amintesc sârma galbină și albă, adevărate firele pretinse de aur și de argint, și firul galbin, alcătuit din aur veritabil. Din sârma creată se fac colțșori și alte găteți, ear sârma mestecată cu bumbac se ia ca băteală pentru vârgi și alesături.

În cele premergătoare am înșirat numirile și expresiunile usitate în părțile Sibiului. Despre că aiurea sânt în us diverse alte numiri, în parte locale, este obștește știut.

V. Văpsitul (chromatica).

Ca făcând parte din vechia noastră industrie casnică trebuie privit văpsitul lânăii, tortului și celuilalt material textil.

Erezită prin tradiție, probabil dela străbunii Romani, și ținută adese ca un secret familiar, chromatica, adevărată măestria văpsitului, era, pe vremuri, practică la noi în toate ținuturile. În aproape fiecare sat găsim îndeletnicindu-se cu văpsitul 2—3 sau mai multe femei, pe seama lor și cu deosebire pe a sorioarelor mai puțin îndemânate. De când însă cu fabricatele moderne, atât de eftine și văpsite gata în fel și chip, văpsitul acasă a îmbrâncit, treptat și grabnic. În comunele mai dosnice se menține încă, uneori cu statornicie aproape neînfrântă. Înadins zic aproape; căci marfa văpsită gata s'a furișat, deocamdată în mic și pe nesimțite, până și în cătunele foarte îndepărtate de orașe.

Așa fiind, mirare nu ne va cuprinde aflând că, din comunele situate la îndemână, lângă sau nu departe de orașe, tradiționalul văpsit acasă a început să dispară și că pe alocurea nu 'i-s'a păstrat decât aducerea aminte.

»Atâta pagubă!« vor fi zicând acei cari, sub pretext de marfă eftină și »extrafaină« știu să adimenească fudulia țărănească și să pună cu deosebire în cărca femeilor tinere și mai sfătoase »rumenele« de văpsit în pripă: arniciuri, strămături și chiar torturi, felurite și colorate gata. Știu și țarancele, din pățanie, că, răbdurii nu sânt decât cel mult văpselile scump plătite și că din cele eftine sau doară »foarte« eftine adese se aleg cu țesături și resp. broderii cari, la soare și în apă, se spălăcesc, se șterg ori și mai rău, vâpseala se prelinge și murdărește.

Cu atât mai dăinuitoare și mai tot așa de felurite sânt văpselile ce se pregătesc acasă, din sucuri vegetale. Și hotărît lucru: în ale văpsitului țarancele noastre măestre au fost, în toată puterea cuvântului. O seamă din ele continuă a pregăti și a aplica văpseli de o frumseță, limpezime și trăinicie, cari au cucerit respectul și viul interes până și al văpsitorilor de profesiune.

Este deci motivată stăruința, cu care recomandăm văpsitul

acasă, care și așa urmează a se îndeplini în afară de toiul lucrului de câmp.

Expunerea următoare arată, în resumat, în ce consistă măestria văpsitului acasă.

Țărancele noastre își prepară vâpselile din suculele plantelor, cu ajutorul unor adausuri (dresuri), ca d. e. peatră-acră, peatră-vânăță, galiscă, saramare, scorțișoară de năruit, calacan, var, usuc de lână, zăr de vacă, leșie și apă-tare. Ele știu se extragă vâpseli din suculele (mâzga) a nu mai puțin de 40 plante.

Deasă și obștească întrebuintare află mai ales drobița, șovârvul (solovârvul), frunza și coaja de măr pădureț (măr sălbatic) și coaja de arin (arine, anin).

Plantele de văpsit se adună pe timp frumos la cutare soroc și se uscă la un loc scutit de soare, vânt și umezeală.

Drept cerință neapărată se privește curățenia în toate, ear că jignitoare se consideră mai ales: frunze pătate sau atinse de brumă, mâni unsuroase sau altcum murdare și vase învechite sau cari ar fi servit la altceva.

La văpsit se supune tot ce e textil, așadar țesături de lână, in, cânepă și de bumbac, lâna înșasi, torturi, fuior, călți, stupă (cânuri), etc.

Roșu, galbin și albastru sânt colorile fundamentale, din combinația sau amestecul cărora rezultă, știut este, toate celelalte colori. Așa d. e. din roșu și galbin rezultă colorarea portocalie, din galbin și albastru colorarea verde, din albastru și roșu colorarea viorie.

Deși avisate sânt a se bizui pe apucăturile uneori reslețe, agonisite la școala naturei, țărancele noastre știu realiza, prin amestec și combinație, colori de o felurime și seninătate vrednică de admirat. Aceasta se poate zice mai ales de cele 3 colori naționale atât de răspândite la noi, și de negru, care pe alocurea prevalează și care pare a cuceri țărâm din ce în ce mai larg.

Abstracție făcând de înălbirea obicinuită la soare sau prin spălare și ferbere, cu văpsitul în coloare albă țărancele nu se în-delețnesc. Dar nici că se simte trebuința, lâna și torturile și bumbacul fiind de coloare mult puțin alburie sau albă.

Aș depăși cadrul cuvântului-înainte voind a descrie operațiile atât de osebite și doară apucăturile văpsitului acasă. Voiu mărgini dar spusele la câteva îndegetări, drept orientare pentru cari n'au apucat a se dumi macar încâtva.

Galbinul se extrage, cu excepții nu tocmai multe, din dro-

biță pisată și borș proaspăt, cari se ferb împreună. »Galbinele« astfel dobândite »se împetresc«, adică se amestecă cu peatră-acră pisată și apoi se așează materialul textil, punând vasul ca să dospiască aproape de foc. Urmează »adăpatul« în leșie caldă și în sfârșit spălarea materialului de repetite ori în apă curgătoare. Peatră-acră mijlocește alipirea temeinică a vâpselii, ear borșul și leșia produc un galbin mai intensiv, mai fătos. Ferberea, dospitul și adăpatul țin câte 1 oară fie-care.

Pentru văpsitul cu dropiță, practica aplică la noi 3—4 alte metode, pe cari însă le trec sub tăcere.

»Gălbinele« se mai fac și din scoartă de măr pădureț, lapte-cânesc, sămânță de floarea-soarelui ori scoartă de mestecăn.

Albastrul (vânățul) se pregătește bucuros din usuc de lână limpezit, în amestec cu »indih«, numit și »peatră de năruit« (indigo).

Coloare de un galbin vioriu extrag unele țărance din lemnul-cânesc și indigo disolvat în spirt.

Roșu se extrage mai cu seamă din șovârv și scoartă de măr pădureț. Operația înșasi e anevoioasă și încâtva complicată. Roșul isbutește numai dacă a premers îngălbînirea materialului. Pe alocurea se pune, deodată cu a mărului pădureț, frunză de corn.

Verde se face mai ales din drobiță și coaje de măr pădureț. Tăria și felul verdului atârână și dela cum a fost operația învinetirii, care premerge. La înverzit se mai iau în ajutor floarea-soarelui, dedeței, etc.

Negru se prepară din scoartă de arin, de nuc sau și de prun, din păstăi de bob, flori de boz, etc., ear în timpul mai nou cu deosebire din »cărboni de năruit« sau »scorțișoară de văpsit«, un fel de lemn, din care se extrag cărbunii amintiți.

Măestria văpsitului acasă vrednică este de studiul unui expert care, pe temeiul a numeroase informații și experimente, să constate în chip neîndoios, cari din operațiile și apucăturile țărănești ar trebui menținute și resp. ce îmbunătățiri s'ar putea aduce. Dacă rezultatul s'ar publica într'o broșură populară, foarte efină și cuprinzând povețe și date precise, chromatica română, astăzi lăncezită, ar reapea calea avântului de odinioară. Autorul broșurei va urmări, între altele, scopul de a simplifica și efini operațiile de astăzi în parte anevoioase și prea complicate.

Idea cu broșura s'ar putea realiza prin îmbiarea unui premiu mărișor, care să îngăduie facerea de experimente și de călătorii pe sate.

Chemarea de a jertfi suma cuvenită, în folosul țărâniei, revine mai ales reuniunilor noastre de femei.

VI. Torsul, țesutul și războaiele țărănești.

Torsul se îndeplinește în satele noastre cu furca sau cu roata de tors, atât de spornică și destul de efină. Avantagiul furcii este că, în deosebire de roată, ea îngăduie torsul ori și unde, d. e. umblând pedestru, în car ori și călare, la câmp, sus la munte, etc. Țărancele sărace prefer furca și pentru că o pot avea degiaba.

Ca material de tors servesc cunoscutele fuioare (caere) de lână, cânepă și in. Bumbacul se cumpără totdeauna tors gata.

Țesutul se face cu ajutorul războiului. Abstracție făcând de puține exemplare, confecționate în regulă prin măestri, războaiele noastre represintă întocmire decum abia s'ar putea mai primitive, mai nevoeșe, mai nespornice.

Amănuntele m'ar duce prea departe. Țărâmurii-voiu dar' spusele la ce este neapărat. O scădere supărăcioasă e, că războiul țărănesc ocupă loc mult și adese se clatină încoaci și încolo, fiindcă de-asupra n'are proptele, care să'i asigure un mers stabil și neted. Între scăderile greu simțite se numără, că țesutul merge foarte în silă și schiopătând de repetite ori. Vina trebuie căutată în construcția păcătoasă mai ales a »ițelor« și »iepelor«, cari și unele și altele se freacă deolaltă și nu arareori se împletecesc în dragă voie. Nu mai puțin anevoioasă și jignitoare este înodarea firelor de »băteală«, cari adese se rump și se încâlcesc. Rămâne să adaog, că »suveica« ușor scapă de-a-mână și se rostogolește te miri unde, că întinderea firelor nu se poate face decât eac'asa pe dibuite și zăbovind ici și colo, că munca

e anevoioasă și că, drept resplată, ne alegem cu »foi« unduloase și prea îngute, cari trebuie deci înădite cu acul.

Dacă războiul e relativ bun și se țese numai în 2 ițe, merge cum merge. Având însă de a țese cu alesături și în 4, sau doară în 6 ițe, la războaiele obicinuite și înciripate de ocazie, cu »brâgle« și ițe petecite, cu iepe strâmbănoage și atârânănd de legături netreb-nice, câtă trudă și migăleală și timp pierdut!

A fost dar', pentru țărânie, binevenită ocazia de a cumpăra de-a-gata, cu prețuri efine, pânzării și alte țesături de fabrică.

Într'un viitor pe semne nu tocmai îndepărtat, industria modernă, atât de navalnică, se va ocupa și cu alesături românești, cu velințe, funduri de perină, șorturi, merindețe, etc. Cu fășii mângălite drept altite, fodorii, etc., începutul s'a făcut deja. Norocul că preste iarnă țărancele și așa au timp de prisos și că marea mulțime ține încă la obiceiul strămoșesc, între altele și fiindcă nu are cu ce cumpăra de-a-gata.

În scopul de a încuragia țesutul acasă și de a'i chizășui un nou avânt, cel mai nimerit mijloc, după opinia mea, este înlocuirea războaielor nevoeșe prin altele mai îndemânaticе, mai spornice și, se înțelege, nu tocmai scumpe.

Expunerile ce urmează vor ușora orientarea.

Pentru de a confecționa în regulă modelele de țesături necesare albumelor, trebuie-a, înainte cu 1½ ani, să încirip aici un

atelier cu 5 războaie și tot atâtea țărane. Deși măestre una și una și muncind din greu, bun bucuros eram văzând că isprăvesc zilnic modele, cari nu aveau împreună decât abia întinderea unei coale de hârtie, uneori nici atâta! Că țesăturile cu mai puține alesături înaintază și ele în silă, știam de mainainte. Și fiindcă ani de-arândul pândisem ocazia de a iscodi, vezi dragă Doamne, un războiu oarecum desevărsit, se înțelege pe seama țărânimei, »acum ori nici odată!« 'mi-am zis.

Să încredințez realizarea cine știe căror străini, nu'mi conveni. Am început deci prin a contempla, din fir în păr și oare întregi, care parte a războiului țărănesc dacă și încât funcționează fără greș și resp. cum ar trebui refăcută.

De nu aș fi fost îngrămădit cu alte ocupații, probabil că

reuşiam a destăinui, pe îndelete, toate amănuntele. Așa însă a trebuit, ca diletant, să dau târcoale prin ateliere străine și să cerșesc sfatul a numeroși măestri, între cari n'am găsit macar doi inși cu opinii la fel. Apucasem totuși a mă dumiri binișor și în neastâmpărul isbândeii, am schițat problema de rezolvit astfel: războiu îndemânatic, efin, foarte spornic și putând confecționa până și țesături de 1 m. lățime.

Deși încredințate unui dulgher iscusit în materie, cercările, la început sficioase și cam pe nimerite, n'au isbutit decât în parte. Am chemat deci în ajutor pe un pânzar vestit, care și el s'a trudit vre-o 2 luni. După numeroase consultări și opintiri și spese de preste 200 cor., în urmă dat mi-a fost să văd noul »războiu Comșa« lucrând sprinten și, pot zice, fără greș.

VII. Războaie perfecționate.

O scurtă descriere a „războiului Comșa“ va fi, așa sper, binevenită.

Încep cu »iepele« de călcat cari, vârâte fiind într'un fel de greblă cu zăbrele, se mișcă precis și lângă olaltă, fără a se atinge cătuși mai puțin. Aceeași se poate zice și despre »ițe«, în număr de 2, 4 și 6, înzestrate cu mici toarte (găurele), prin cari se întind firele de urzeală și cari nu îngăduie acestora a se freca de lemn. Deodată cu mișcările »spetei«, urzeala și cu ea țesătura înaintază mecanicește și foarte tiptil, pe cele 3 suluri, cu ajutorul unui »regulator« de fer, excelent construit.

Acest războiu e plăsmuit aproape exclusiv din fag și brad. El are forma unui pătrat, a cărui lature măsoară vre-o 140 cm. Ocupă deci cam jumătate din locul trebuitor războiului îndatinat. Un mare avantaj este lățimea de 1 m. ce se poate da țesăturii. Suveica alunecă cu deosebită înlesnire, sprintenă fiind și înzestrată din jos cu 2 roțile. Băteala se desprinde pe când suveica se trage grabnic, încoaci și încolo, cu ajutorul duor lopățele, încopciate prin o sforicică. Acest fel de »cârmă« este aproape întocmai cu a războiului de lemn orășenesc.

După multe refaceri și încercări, noul războiu, reamintesc, a mers sprinten și bine. Singurul cusur era, că alesături nu se puteau făptui decât foarte anevoie, cu degetele, așadar ca la războiul țărănesc.

Lucrarea atât de migăloasă cu degetele trebuie înlocuită prin cutare mechanism, care »se aleagă« strună. Eată gândul îndrăsnit, care m'a preocupat într'una.

În urma reînoitelor consultări cu țărane și apoi cu măestrii, am înzestrat războiul cu o mașină de lemn, sistem Jauart, nu tocmai simplă nici efină. Prin apăsare cu piciorul, pe o iapă prelungită și stând dechilin, se desprind și se ridică, alternativ, întocmai acelea fire de urzeală, cari trebuiesc. Suveica oscilează ici și colo, fără zăbavă și alesăturile se făptuesc mecanicește ca și când s'ar țese pânză albă.

Experimentele, la început anevoioase și pricinuind multă bătaie de cap, au isbutit destul de bine, cu excepția alesăturilor mai mari. Câteva îmbunătățiri mărunte și, probabil, aplicarea unei alte mașini mai practice, vor urma după ce voi fi isprăvit cu albumele, cari, de ani încoaci, mă preocupă și cari într'aceea au sleit finanțele reuniunii noastre agricole.

Că'mi va succeda a săvârși mecanicește alesături și ornamente mici și mari și de ori ce neam, specialiștii, pe cari 'i-am descusut în fel și chip, nu se încumetă nici ei să afirme, ornamentica românească fiind cu totul aparte și complicată.

Hotărât însă că, așa cum este, noul războiu întrunește aproape toate cerințele dorite și poate fi declarat ca stând mult mai pre sus de războiul țărănesc. De present e pus în serviciul școalei de înființat pentru industria casnică, în Săliște lângă Sibiu.

Cu idea de a introduce, și la noi, *războiul mechanic* numit »România«, comitetul reuniunii agricole se ocupase cu ani mainainte. Procurarea însă s'a trăgănat mereu, spesele de vre-o 500 cor. părând a fi o jertfă prea mare. Norocul cu expoziția noastră industrială din 1902, care a spart ghiața trăgănării mai departe, între altele și fiindcă ni-se părea brodită ocazia de a confirma, în fața obștiei, avantajile proprii războiului »România«.

Prin simpla apăsare, în cadențe alternative, cu picioarele și stând cu mâinile eac'asa — libere, suveica se avântă, iute ca săgeata, și țesătura, în lățime de 95 cm., înaintază câte 2—3 m. pe oară. Că a produs, la expoziție, mare și binemeritată senzație, este dela sine înțeles. Încercările, cari s'au perândat apoi, acasă, în vre-o 3—4 rânduri, au dovedit că, acest războiu, altcum mic, elegant și sprinten, trebuie încredințat unei femei, care 'și-a fost însușit în cutare atelier apucăturile cuvenite. Pășaniile scump plătite cu meșteri-cârpaci au avut drept urmare trimiterea unei femei la București, de unde s'a reîntors deunăzi. Este dar întemeiată speranța, că de acum înainte războiul va merge strună. Celalalt războiu, de lemn, se va desăvârși și el la timpul său.

Acî e locul să constat că, amândoaue războaiele, cu instrucție și experimentări și resp. prefaceri cu tot, au cășunat reuniunii des-pomenite cheltueli de preste 1000 cor.

În fața acestei grele jertfe bănești, lângă care s'ar putea adăoga truda subscribului, ori cine va trebui să recunoască, că dragostea noastră pentru țărâtime mare este și neînduplecată voința de a'i veni în ajutor cu ori ce preț. Idealul, spre care eu unul ținesc, este înciriparea și apoi răspândirea unui războiu mic, îndemânatic, spornic și având destoinicia de a reproduce mecanicește, așadar în pripă și de repețite ori, până și alesături anevoioase și pe ales cari, vândute apoi în mic și în mare la orașe, să devină un bogat isvor de venit pentru iscusitele noastre țărane.

VIII. Plănuierea albumelor.

De când cu intrarea în practică și până astăzi, sânt acum 30 de ani, n'am pregetat eu unul a servi interesele obștiei românești, mai ales pe țărâmul economic. Ca stând în fruntea reuniunii noastre agricole atât de rodnice, câte jertfe nu 'mi-au cerut isprăvile făptuite, câtă muncă, câte umblete! Acum că, după opintiri ca nici odată mainainte, prevedința 'mi-a rânduit să văd pârguindu-se rodul atâtor ostănele, albumele, lucrarea predilectă a vieții mele sbuciumate, un roi de aduceri aminte mă înhață.

Din pâcla vremilor stânse se desprinde în preajma ochiului sufletească icoana aspirațiilor tinerești, cari ele au plămădit, între altele, și idea a strânge într'un album minunățiile acului și războiului românesc.

Reîntors dela studii, am căutat și 'mi-am găsit rostul în sânul unei cete de tineri, sprinteni și serioși, încrezuți în forțele proprii, cu aspirații literare și vânând cu neastâmpăr ocazia de a'și închina munca și destoinicia binelui obștesc. Convenirile se perândau aproape

seară de seară. Obiectul de predilecție era mai ales organizația economică, critica literară și îndeletnicirea cu scriitorii noștri fruntași.

Din vârzovul de planuri și aspirații am văzut înciripându-se cunoscuta »Foișoara«, prin care am urnit împământarea la noi a ortografiei fonetice și în care ne-am fost permis a sbiciui cultul ignoranței pretențioase și forma lipsită de fond, în literatură și celelalte manifestații publice. Fraselor golane am opus armele științei și adevărului. Într'aceea ne apucasem a tipări cărți și broșuri. Numărul aderenților, la început puținei, mergea crescând. Farmecul izbândei începu a ne suride.

Atunci s'a ivit, pentru întâia dată, idea de a întemeia un mare ziar cu tipografie, o societate agricolă, o casă națională cu muzeu, un internat pentru băieți, o preparandie de fete, etc.

Tot atunci luă ființă, în cercul nostru, și idea cu albumele.

Meritul de a fi sulevat, tot atunci, în public, cestiunea albumelor, revine distinsului și vrednicului meu prieten și tovarăș de luptă, Dr. D. P. Barcianu.

Câteva din ideile atinse, cu satisfacție constat, duse au fost în deplinire așa că le-a mers vestea departe-depart.

Începutul s'a făcut cu expoziția din 1881 și apoi cu întemeierea unui »institut tipografic« prin care, știut este, se croise un nou curent, în cele din urmă, a toate covârșitor.

Ceea ce ne-a preocupat cu înțepire a fost și a rămas, între altele, reuniunea agricolă înființată pe atunci.

Dar eată că revin la obiect.

În cursul alor 14 luni, petrecute »la răcoare«, nu odată m'a preocupat idea cu albumele. Drept aducere aminte 'mi-au rămas o schiță și câteva date statistice. Reîntors acasă, luni și ani 'mi-au trebuit până să mă reculeg și să readuc în ogașie trebile părăginite, ca apoi să pot începe realizarea ideii amintite. Într'aceea n'am pregătit a cârmui, pot zice, cu succes neîntrecut la noi, frânele reuniunii agricole, care ea a luat apoi sarcina de a purta cheltuelile editării albumelor.

În primăvara anului 1898 comitetul reuniunii a publicat și distribuit un apel în scopul strângerei unor cusături și țesături de reproduș în albume. Ca multe altele, apelul a avut soarta celui ce strigă în pustie. Obiceiul meu însă nu este a mă da plainic cu una cu două. Văzând că nu sosește de nicăiri nimic, n'am conștient a înțreveni prin graiu viu. Ocasii de a capacita avut-am eu, ca doară nimeni altul la noi, mai ales când cu ținerea din sat în sat a multelor întruniri și adunări agricole, expoziții locale, cursuri de altoit, etc.

Nu mai puține ocazii 'mi-au îmbiat relațiile de prietenie cu mulțimea foștilor mei elevi, preoți și învățători, etc.

Ori unde descălecam, cu tovarășii din comitet, spre a da obștei cuvenitele povețe în ale economiei, am ținut și țin să examinez, până una alta, interiorul a 2—3 locuințe fruntașe, aceste expoziții în mic, cari gem, ca să zic așa, sub povara mai ales a țesăturilor, fel și fel.

În fața laudelor binemeritate și a viului interes ce arătam, numai ce vedeai femeile despăturând, cu falnic zimbet, și coala pe îndelete, sumedenia de țesături și broderii, conservate în parte din moși-strămoși. Nu arareori mergeam cu examenul până a le îndupleca să scotocească pe fundul lăzilor și prin unghere chiar, după »vechituri«. Că dam întâietate »drențelor netrebnice« față de ce era nou și mult mai fășos, mai »chipeș«, li-se părea o glumă eac'asa... Toate ca toate, dar văzând că împachetez cu grije drențele cerșite, mă priviau ca și când m'aș fi ocupând, aorea, cu vrăjitul...

Eu mulțămiam călduros și apoi dăi la informații și rugări întetitoare până ce obțineam promisiunea, că fășia de pânză ce mi-se va trimite înzestrată va fi cu numeroase probe (mostre) de altițe, bănicei, cheițe, obinzeli, fodori, gulere și alte broderii originale cât mai frumoase și, de se poate, foarte vechi. Această din urmă condiție n'a fost chip a o realiza decât în parte; căci țărancele, mai toate, susțin hotărât, asemenea cucoanelor, ca și când formele mai nouă și oarecum moderne ar fi trebuind preferite celor vechi, cari, mai ales ele se disting prin simplitate artistică și colorit grațios.

Între numeroasele imitații am aflat o seamă de cusături vrednice de pus în albume. Am exclus însă, lucru natural, născocirile moderne, adese proaste, strigătoare și imitând cu predilecție broderii orășenești.

Vechile țesături supuse sânt și ele la străformări, adese supărăcioase.

Fiindcă și așa voiu reveni, constat aci pe scurt că, în ciuda stăruințelor puse, strângerea de broderii a mers schiopătând. Din vre-o 30 promisiuni »sigure«, m'am ales, în timp de 4 ani, cu 8 pânze din tot atâtea comune. Brodate erau în total aproape 300 piese, din cari pentru albume destinasem abia a 10. parte, așadar nimica toată. Norocul cu »drențele« cerșite pe rând, cari, fiind în parte străvechi, au prins bine la adecă.

Continuând astfel, de prevăzut era, că realizarea albumului proiectat pentru broderii ar fi mistuit sumedenie de timp. Stăruitor cum sânt nu mă puteam împăca cu asemenea trăgănări și urma alege că — nu m'am împăcat.

IX. Colecțiile noastre.

În Octomvrie 1900 comitetul reuniunii noastre făptui, aici, a 4. expoziție de poame, struguri, legume și derivatele lor.

Mândru fiind comitetul agricol de succesul a avea neîndatinat, și dornic a presenta marelui public, român și străin, minunățiile datorite acului și războiului românesc, la inițiativa neobositului president al reuniunii meseriașilor români de aici, D-nul V. Tordășianu, comitetele alor două reuniuni au ținut să aranjeze împreună expoziția industrială din 1902, ca și care mai falnică și mai rodnică în orașele ardelenesti n'a existat.

Pentru de a înțelege entuziasmul ce a deslănțuit, ajunge să constat, că nu mai puțin de 5 reuniuni s'au grăbit a rivalisa la concertul expoziției, că pentru sumedenia de obiecte, trimise de pretutindenea, localul uriaș »Gesellschaftshaus«, s'a dovedit a fi cu mult prea strâmt și că din încassările în suma totală de preste 5500 cor. nu mai puțin de 2000 cor. au intrat în cinste, ca »premii« dela corporațiuni și privați.

Imposantă și fermecătoare a fost cu deosebire secția industriei casnice cu pitoreștile costume țărănești, velințe, covoare, culmi, ștergare, ii și cămăși, pieptare și așa m. d.

Un merit extraordinar este că, în deosebire de multe altele, expoziția în cestiune a lăsat urme adânci și neperitoare chiar, anume,

ea a privilegiat întemeierea a trei colecții prețioase, una de păpuși costumate, alta de țesături și broderii nouă și a treia de vechituri. Tot expoziția este, care a privilegiat facerea resp. procurarea alor două războaie descrise cum și a unui războiu de țesut baeri și cingători.

Coroana expoziției și rodul ei principal sânt și vor rămânea albumele.

Meritul de a fi inițiat și cârmuit tustrele lucrările, colecții, războaie și albume, cu mândrie constat, revine subscrisului. Atât războaiele cât și colecțiile și albumele sânt proprietatea reuniunii agricole.

Asupra războaielor m'am pronunțat deja. Rămâne să vorbesc acum, pe scurt, și despre colecții, cari ele au servit, în parte mare, ca material pentru albume.

Colecția de păpuși este, cu care încep. La cele 12 păpuși mobile, sistem francez, 60—70 cm. înalte și îmbrăcate tocmai în portul original țărănesc, păpuși, cari la expoziție cucerise admirația unanimă, s'au adăogă, pe rând, alte 4. Avem dar 16 păpuși îmbrăcate în tot atâtea porturi deplin reușite. Colecția urmează a se înavuți până ce fie-care ținut mai de seamă va fi reprezentat.

A suleva scopul și importanța acestei colecții, cea dintâi în țara noastră, este, așa cred, de prisos.

Idea însăși datorită e nemuritoarei Carmen Sylva.

Păpușile vor confirma și ele originalitatea modelelor, la cari au dat naștere.

Colecția de țesături și broderii nouă se compune din covoare, mășarițe, ștergare, funduri de perină, costume, cămăși, broboade și alte obiecte nouă, parte dăruite reuniunii, parte cumpărate pe ales, parte și mai cu seamă decopiate întocmai. Începutul s'a făcut cu ocazia expoziției, din care reținusem fruntea obiectelor, pe seama albumelor cum și în scopul decopierii. Din cele vre-o 300 obiecte reținute am fost ales, lucru natural, lamura.

În urma a trei apeluri au intrat apoi, pentru albume, mulțime de obiecte în parte admirabile. Întâietate s'a dat pieselor, cari se disting prin concepție estetică și stil neprihănit. Cu chipul acesta s'a făptuit, prin alegere riguroasă și reproducere întocmai, o colecție nu tocmai bogată, dar mândră și românească în toată puterea cuvântului. Așa cum este, ea a pricinuit însemnate jertfe, cari însă au trebuit aduse. De unde nu, obiectele strânse cu atâta trudă s'ar fi reîmprăștiat, ca altedăți, fără urmă.

Câteva țesături alese au fost reproduse în câte 2—5 exemplare, în scopul răspândirii cum și pentru de a înlesni țesătoarelor sărace greul vieții, în toiul ernii.

De altcum modelele din albume sânt părți din obiectele originale, cu cari seamănă întocmai; ornamentația însăși, așadar partea esențială, este și ea tocmai aceeași.

Între obiectele și modelele țesute se găsesc câteva giuvaere artistice cari, reproduse fiind în mare, ușor s'ar putea vinde în ori ce oraș, cu prețuri bune. Gândul de a plăsmui astfel un nou izvor de câștig, pe seama atâtor măestre sărace, m'a preocupat din capul locului și mă va preocupa și în viitor. Un alt gând ce mă

preocupă este înființarea unei societăți țărănești și a unui atelier de brodat și țesut.

Un mic început s'a făcut deja prin vinderea unor duplicate și prin construirea războiului înzestrat cu mașină pentru alesături.

În colecția de vechituri, cea mai interesantă, începută și ea la expoziție, sânt cuprinse diverse obiecte în parte străvechi și anume: cămăși, mâneci, gulere și numeroase alte »drențe« brodate, cătrinte, petece de opreg, covoare, broboade, merindețe, pachioale, etc.

În scopul procurării vechiturilor, în cînste și pe bani, de necrezut este, câtă trudă am cheltuit, câte întreveneri în scris și prin graiu viu, câte alergături și capacitări!

Din cele 3 apeluri întetitoare, distribuite din greu și publicate în ziare, cele dintâi 2 au rămas, în privirea vechiturilor, aproape fără efect, neîntrînd decât mai numai obiecte nouă. Norocul cu al 3. apel, cu numeroșii mei elevi și îndeosebi cu mulțimea fruntașilor, pe cari 'i-am »prelucrat« în persoană, acasă la dînșii și aici, ca »nesmintit« să trimită sau să aducă »drențe« vechi și străvechi, fie ori cât de șterse sau ciuruite. Și repetite au trebuit capacitările earăși și earăși. Dela un timp am îmbiat prețuri urcate, dar n'am isbutit decât abia pe alocurea.

Causa trebuie căutată nu atât în negligență sau nepăsare, ci mai cu seamă în faptul, că mulțimea nu se poate împăca cu gândul »ciudat« de a trimite »drențe« eac'asa de prin unghere... Dintre multele scuze amintesc pe scurt, că — drențele sânt menite a servi țărancilor ca modele, că — pe alocurea s'ar fi vînzând îndată la sfârșari, că — de vină ar fi ici credința deșeartă, colo instinctul de a'și conserva sieși arta tradițională.

Din colecția păpușilor și mai ales din a vechiturilor am împrumutat material în parte admirabil pe seama albumelor.

X. Confecționarea albumelor.

În toiul pregătirilor pentru expoziția descitată și apoi după expoziție, comitetul reuniunii noastre agricole a ținut ședințe, în cari, la propunerea motivată a subscrisului, s'a luat hotărârea de a se întocmi nu mai puțin de 13 albume, 4 exemplare la fel pentru cusături (broderii, chindiseli), 4 tot la fel pentru țesături în lână și earăși 4 la fel pentru țesături în bumbac cum și 1 album chromolitografiat în 600 exemplare.

În scopul eventualei reproduceri întocmai și mai ales în scopul pregătirii modelelor reținusem, din obiectele expoziției, reamintesc aici, vre-o 300 piese, alese cu îngrijire. În schimb am fost eliberat reverse la adresa numeroaselor colectante și resp. exponente, cari toate s'au declarat gata a lăsa în grija și paza noastră minunățiile alese. Va se zică, expoziția atât de isbutită și faptul a avea surprinzător că, din miile de obiecte n'au perit și nu s'a stricat chiar nimic, au stărnit încredere nețărmită. Eată unul din efectele deosebite îngrijiri, cu care s'a fost arangiat și cărmuit expoziția.

Am scos acest fapt la iveală cu intenția de a statorî un exemplu vrednic de imitat în viitor.

După trecerea în registre, obiectele reținute au fost așezate în regulă și, 3 zile după închiderea expoziției, am înjghiebat un atelier de cusătorie. Lângă cele 2 țărance, cari lucra la expoziție în fața marelui public, am angajat, în pripă, alte 5.

În curând s'a ivit trebuința de a înființa alte 2 ateliere, unul pentru cusut și altul pentru țesut. Timp de câteva luni am lucrat, aveau fără preget, în 3 ateliere, cu 12—25 țărance, măestre în ale războiului și acului.

Atâta toropeală hotărât că n'avui în viață!

Mă sculam în zorile dimineții și nu odată a trebuit să mă reped la prelegeri pe — nemâncate. La reîntoarcere colindam din nou cele 3 ateliere îndepărtate și în spre seară de asemenea. Căci volnice nu erau țărancele a țese sau a broda decât în cadrul amănuntelor și ordinilor riguroase ce dedeam fie-căreia. Rigoarea a fost și a rămas motivată, între altele, prin faptul că, aperturile proprii albumelor

nu îngăduie decât modele, cari însușesc dimensiuni precise. Ceea ce a îngreuiat potrivirea uneori din seamă afară, este că numeroasele cusături presintă, ca mărime, formă și colori, deosebiri așa de mari. Și cât de osebită nu este țesătura proprie atâtor cămăși, broboade, etc.

Bucuros aș fi luat, pe seama modelelor, fășii de pânză și resp. de giolgiu gros, cari fășii ar fi conglăsuat mai bine, cari însă ar fi umflat albumele și așa groase. Fășiiile din acelaș giolgiu au dat și ele broderii, uneori mai late, alteori mai înguste decum se cuvenia. A trebuit deci să pregătesc fășii din 3—4 feluri de giolgiu și să indic pe fie-care, cu cerusa, lungimea și nu arareori lățimea și chiar forma broderiei.

La început n'a mers nici așa, femeile având trebuință de câte 4—6 zile în scopul deprinderii. Până și între cusăturile înguste și altcum simple destule am aflat, cari au trebuit refăcute și resp. înlăturate, fie că lățimea era cu totul alta, fie că țăranca nu se îndeletnicise cu broderii la fel, fie că dase greș sau că nu se potrivea culoarea, etc.

De repetite ori m'am potignit și pentrucă în prăvăliile de aici, relativ bine asortate, nici vorbă să găsesc tot ce trebuia la brodat și țesut. Prin urmare n'a rămas decât să caut refugiu aiurea. S'a întâmplat chiar, că nevoit am fost a mă adresa în 3—4 locuri și a aștepta cu săptămânile până să capăt material întocmai la fel cu originalul. Și câte măsurări și desemnuri și probe pe nimerite până să văd reușind, în dimensiunile prescrise, mâneci întregi sau alte broderii combinate!

Dar nu destul cu oficiul profesoral și cărmuirea reuniunii agricole, cu ținerea în evidență a sumedeniei de obiecte și întinsa corespondență, bun bucuros eram că seara, deși istovit de umblete și bălăbăneli cu țărancele, puteam în tignă lucra, adese până 'n miez de noapte, alegând ornamentele de copiat și materialul trebuitor, pregătind schițele, rânduind modelele, etc.

Într'aceea trebuia, aproape zilnic, să urc scările alor 3 etaje spre a lua înțelegere, adese cu oarele, în cestiunea albumelor de litografiat în colori.

Aș putea continua, dar mă opresc declarând, că mă găsim într'un hal de necrezut și, probabil, aș fi îmbrâncit, dacă în ajutor nu 'mi-ar fi stat doi tovarăși: zelul meu neînduplecat și al soției mele Otilia, model de hărnicie și suflet nobil în toată puterea cuvântului. Albumele sânt, adevăr grăesc, opera mea și a soției mele.

După câteva luni de instrucție și muncă, din zori de zi și până târziu noaptea, femeile mai îndemânatică au fost lăsate ca să lucreze acasă, având să sporească modelele la câte 4 exemplare. Urmarea a fost desființarea duor ateliere, rămânând unul singur, de cusătorie, trebuit pentru modelele proaspete și cu deosebire pentru broderiile combinate, mari, anevoioase și reclamând astfel întrevinerea de repetite ori a subscrisului. Lucrul a dăinuit, în acest din urmă atelier, mai un an. Într'aceea și de atunci încoaci au lucrat, acasă, câte 8, 12 și uneori 18 femei în vre-o 4—6 comune.

De când mă apucau și până să văd albumele terminate au trecut preste 1³/₄ ani, nesocotind pregătirile de mainainte.

Bucuros aș fi întetșit lucrările și mai și, dar n'a fost cu puțință, una fiindcă, deși îmbiam câte 2 cor. la zi, n'am isbit să angajez țărance aveau măestre în număr mai mare, alta fiindcă mulțime de broderii și țesături vechi și nouă, au încurs de după expoziție și până deunăzi, pe îndelete, cu întrerumperi din ce în ce mai largi.

În cele dintâi săptămâni lucrul a propășit grabnic, ornamentele și îndeosebi broderiile fiind, mai toate, simple resp. înguste și aparținând, asemenea țărancilor din ateliere, la comitatul (județul) Sibiiului. Dar cât ce am ajuns la broderiile lătărețe și complicate, mai ales din ținuturile depărtate, lucrul a mers cu anevoie și nu odată am stat locului, nefiind, aici, cui să încredințez broderii și țesături de felul indicat. După încercări, aorea repetite, s'a brodit ca una sau alta dintre măestrele atelierului să birue, cu chiu cu vai. De unde nu, piesele erau retrimise în ținuturile de origine, însoțite de fășii schitate și lămuriri cu grămada.

În așteptarea modelelor după asemenea broderii resp. țesături a trebuit să rămân cu lunile, fie că probele dintâi cereau refacere, fie că țărancele erau îngrămădite cu lucrul câmpului, etc.

Când și când am fost nevoit a mă repezi însumi la fața locului sau a chema pe cineva aici, povețele în scris, deși reînoite,

nefiind de ajuns. Norocul cu meșterele de baștină, între cari trei la număr, două cu acul și una cu războiul, își însușiră, dela o vreme, destoinicie fără păreche, așa că le-ai fi putut încredința, în scopul decopierii, piese ori cât de anevoioase.

Între modelele, cari înfățișează mâneci întregi și alte combinații întinse, se află nu puține, cari au reclamat câte 3, 5, 8 și chiar 15 zile de lucru și spese de tot atâția fiorini, ear 3 broderii câte 21 zile și resp. fiorini. Și să nu uităm că, modelele, toate, confecționate au fost în câte 4 exemplare!

Modelele țesute și găteliile lor au reclamat, asemenea broderiilor, muncă și spese din greu, una fiindcă s'au decopiat ce era mai anevoios, alta fiindcă adese s'a ivit trebuința de a »nevedi« (»năvadi«) urzeala din nou cum și de a schimba băteala, a sporî sau a reduce ițele, etc., potrivit cu originalele țesute când în 4 ițe și cu spată deasă, când în 2 ițe și cu spată rară, când cu strămătură și fir, când cu spăhan, etc.

Mărgele și păr tors acasă, găteli la câtrînțe și alte mărunțisuri indispensabile au trebuit procurate de unde e usitată marfa la fel.

Înadins am dat expresiune pățaniilor și greutăților îndurate, voind astfel a motiva trăgănarea confecționării și totodată a înlesnii orientarea în viitor. Este adecă de prevăzut, că se va afla, mai târziu, cine să continue lucrarea începută, prin colectarea de ornamente și făptuirea unui nou album, cu modele din acelaș ținut, sau doară prin un ciclu întreg de albume drept completare.

Societățile noastre culturale și îndeosebi cele femești chie-mate ar fi să întrevină cu stăruință și până a nu fi apus, în noianul peirei, cu deosebire vechile podoabe țărănești.

În urma decopierii pe ales, colecțiile regionale și eventual locale ar putea da naștere la albume, cari să întrunească aproape întreagă lamura ornamenticea românești.

Acum că cel dintâi și mai greu pas e făcut, se va putea continua mai cu înlesnire.

Acî e locul să destăinuesc noua idee ce mă preocupă, de a întocmi adecă, firește mai târziu, alte trei albume, unul cu pânze țărănești fel și fel, altul cu broderiile proprii cojocăriei și al treilea cu tabele colorate, înfățișând sculptura noastră casnică. Abstracție făcând de pânzele și fachiealele în parte strânse, am confecționat, deocamdată, 7 tabele în colori, reprezentând săpături în lemn, etc.

XI. Nomenclatura.

Sumedenia de numiri și expresii populare, proprii ornamentelor și produselor casnice, atât de osebite, constituie o comoară limbistică de mare preț.

A contribuî la desgroparea acestei comori, prin strângerea de expresii populare și înzestrarea fie-cărui model în tocmă mai cu numirile usitate în graiul poporului, mi-s'a părut, din capul locului, o datorie neapărată. Realizarea însă a fost decum abia s'ar putea închipui mai complicată, mai anevoioasă. O broșură întreagă ar trebui scrisă voind să ilustrez cu date și exemple peripețiile și greutățile una câte una. A renunța earăși la ori ce expunere ar fi egal cu știrbirea înțelegerei de mai târziu.

Voiu alege dar calea de mijloc și încep prin a observa că, nici chiar în toiul confecționării n'am pregetat a întreba, respicat și la înțeles, care piesă și resp. ornament cum se chiamă pe țărănește?

Dar lucru ciudat: femeile din ateliere, deși trăind cu acul a-mână, rareori s'a nimerit ca toate să răspundă la fel. Neinițiat cum eram atunci, am rămas surprins mai ales văzând că, nici chiar măestrele din acelaș sat nu conglăsuesc întotdeauna. Și nu odată s'a întâmplat să le văd pe toate dând din umeri, fie că modelul era foarte vechiu și deci eșit din us, fie că era din altă comună, uneori învecinată cu a lor.

A trebuit dar să chiem în ajutor, firește din satele cu pricina, când pe o primăreasă din legea veche când pe altcineva; căci ne-strămutată a fost și a rămas parola de a înzestra diversele modele întocmai cu numirile și expresiile usitate în satul unde aparțin. Grea problemă, dar neapărată și vrednică de realizat cu ori ce preț.

Până avui de a face cu modele din ținuturile mai apropiate, înzestrarea cu numiri a mers cum a mers. În proporția depărtării însă, greutățile au mers crescând, nefiind cui mă adresa verbal. Am probat cu întrebări și deslușiri în scris, dar n'am scos-o la nici o cale. Și fiindcă nu era chip de a călători pretutindenea, a trebuit să pun în circulație un al 4. apel, de astădată »în cauza străngerii de numiri locale pe seama albumelor.«

Scopul urmărit a fost dublu: înzestrarea modelelor cu numiri în regulă și obținerea unor »descrieri« precise cum și unor »schite« simple, înfățișând, care din cusături unde e situată și ce numire, generală, are: »guler« sau »obinzeală«, »altiță« sau »pui peste umăr« sau doară »umărași« sau cum?

Modelele, aproape toate, au fost trimise, în toamna anului trecut, deodată cu apelurile, însoțind fie-care exemplar brodat și resp. țesut cu întrebări și rubrici de umplut așa că adresaii n'aveau decât să inducă răspunsurile pe fășiile de hârtie ticluite gata și prinse de modele cu ace, spre a evita ori ce confuzie.

Pentru de a învedera rigoarea și încâtva amănuntele procederei, îngăduit să'mi fie a reproduce din apel pasagiile ce urmează:

»Întrebate trebue, pe rând sau deodată, 2—3 țărance mai bătrâne și măestre în ale acului și resp. țesătoriei. Asemenea țărance dau și ele, nu arareori, răspunsuri osebite. Răspunsurile la fel se scriu ca fiind nimerite, în timp-ce asupra celorlalte se discută și eventual să chiamă în ajutor o altă țărăncă, poate mai expertă. Decât a reproduce în scris răspunsuri șovăitoare sau altcum îndoelnice, mai bine e a nu scrie chiar nimic. Femei bogate, tinerele sau

aparținând claselor sus puse, rareori știu da răspunsuri în regulă. Înadins recomand 2—3 țărance; căci abia vei întâlni femei, care singură ar fi în stare a răspunde fără greș. O cerință neapărată este de a întreba numai și numai țărance din comuna unde aparțin modelele trimise, nu și țărance de aiurea.

»La strângerea numirilor Vă rog a întrevini personal, inducând numirile eruate cât mai exact, legibil și întocmai după cum le rostesc țărancele întrebate. Expresiile locale, fie și lungi, ciudate sau de origine străină, trebuie așadar reproduse întocmai, subliniate și puse între semnele citărei.

»Deodată cu strângerea numirilor pentru singuraticile modele, s'ar putea săvârși o altă lucrare, foarte instructivă și de netăgăduit interes, cultural și național. Astfel se poate numi descrierea cusăturilor mai de seamă preste tot și îndeosebi, care unde se aplică în comuna sau ținutul cutare. Binevenită și prețioasă ar fi descrierea mai ales a cusăturilor proprii unei cămăși, femești și bărbătești.

Urmează — în apel — 3 descrieri drept exemple de imitat și apoi povește despre cum ar trebui făcute schițele indicate. Cestiunea umplerii rubricilor e tractată pe larg și însoțită și ea de exemple concrete, în scopul orientării. Apelul sfârșește cu inevitabilul refren, adecă cu rugarea trimiterei de vechituri în cinste.

În fața atâtor explicări și ticluri pedante, chiar și eu, Stan-Pățitul, mă legănam în speranța succesului.

Deja a 3. zi, așadar în pripă mare, primesc cel dintâi plic groscior. Curios de a știrici cum și ce, despătur modelele cu sficioasă îngrijire, nu care cumva să diochiu isprava făcută așa de prompt. Când colea nu'mi veni a crede propriilor ochi: curmeziș preste multe rubrici sta scris, cu cerusa, numele cutărei femei, vezi dragă Doamne, ca autor al broderiilor decopiate. Răspunsuri însă ca'n palmă!

Preste alte câteva zile mă trezesc cu două expediții, una însoțită de explicări fără rost, alta de numiri și expresii în parte nedescifrabile.

Drept pupăză pe colac, mi-s'a adus apoi, sub șerpar, un plic soios și adăpostind, în loc de două broderii scumpe, una singură, pătată și ea cu negreală...

Aș putea cita zeci de casuri supărăcioase și în parte hazlii, dar mă grăbesc a reasuma observând, că mulți dintre adresați uitară să inducă numirea generală, d. e. »ciupag«, »pumnași«, etc., alții earăși numirile speciale, ca d. e. »brânel«, »șebac«, »colțisori«, »rupt-împuns«, etc. Între adresați s'au aflat doi inși, cari, în ciuda urso-riilor înăsprite, continuă a tăcea mulcom, așa că modelele au trebuit făcute din nou.

Destul că, după o așteptare de 4 luni, după capacitări și ursorii, în scris și verbale, acasă și aiurea, m'am ales cu nomenclatura mai numai pe jumătate pregătită.

Am cuvânt a presupune, că unii dintre adresați, cărturari unul și unul, n'au avut »răgaz« a ceti macar apelul primit, alții îl vor fi cetit, însă nu cu atenția necesară, earăși alții au trăgănat lucrul eac'ășa, din negrije sau indolență.

Am destăinuit aceste neajunsuri cu intenția nu atât de a sbiciui ceea ce la noi a devenit tipic condamnabil, ci mai ales în scopul de a preveni pe cari s'ar fi adresând în scris marelui nostru public care, recunosc eu cel dintâi, este foarte ospital, darnic și prevenitor. Când însă vorba e de serviții în scris, se codește, lucru mare.

În ce privește »descrierea« portului, m'am ales, în urma urmelor, cu vre-o 15 lucrări numai, în parte bune sau foarte bune. Ceilalți adresați, în număr de 180, s'au făcut a nu ști nimica.

Reîntorcându-mă acum la modelele cu numiri îndoelnice sau mance, constat că, uneori n'a fost chip a o scoate la cale decât mergând însumi la fața locului și resp. încredințând oblicirea numirilor unui sol trimis de aici.

Escepție am făcut cu vre-o 12 inși, cărora le-am fost expedit, sânt acum 8 săptămâni, modelele pentru a doua oară; trei dintre adresați s'au îndurat a le retrimite, în virtutea duor ursorii, abia deunăzi. Într'aceea 'mi-a succes a întregi și sistemisa, cu chiu și vai, nomenclatura celorlalte modele.

Numirile, pe cari le-am indus, sânt locale, așadar usitate în comuna de proveniență. Escepție fac numirile și așa puține și adese identice, împrumutate din cutare sat vecin, fie că adresatul n'a răspuns până azi, fie că răspunsul a fost manc sau altcum defectuos. Pentru greșelile ce se vor fi străcurat ici colo, răspunderea cade nu în sarcina subscrisului, care am înregistrat pur și simplu ceea ce mi-s'a împărtășit. În câteva casuri a trebuit, ce e drept, să cetesc printre rânduri și să induc ceea ce 'mi-a dictat combinația proprie.

Dacă m'ar întreba cineva azi, după atâtea svârcoliri și pătanii, care procedere ar trebui urmată în viitor, m'aș pronunța hotărât pentru mergerea, adevărat costisitoare, la fața locului, unde, deodată cu alegerea și numerotarea obiectelor, s'ar putea induce fără greș numirile locale.

Asupra întrebărilor despre originea, înțelesul și rostul numirilor atât de felurite și în parte ciudate, sincer declar, că bucuros m'aș pronunța, dacă m'aș pricepe. Așa însă nevoit mă văd a pune condeiului frâu. Am însă speranță de a vedea luând cuvântul pe acei cari ar fi trebuit, și până acum, ca să facă din întrebările atinse obiect de studiu special.

Lăsând dar aprepțiările cu amănunte cu tot în grija celor competenți, filologi și artiști, încheiu acest capitol, numirile fiind și așa înregistrate într'un conspect aparte.

XII. Felul și cuprinsul albumelor.

Spre a ușora cetitorilor privirea asupra cuprinsului, încep prin a întregi unele date și constatări de mainainte.

Comitetul nostru agricol a fost hotărât, când cu expoziția, de a se întocmi numai 3 albume, unul în 4 exemplare la fel pentru modele de broderii, altul, de asemenea în 4 exemplare la fel, pentru țesături în lână și bumbac, cum și un album artistic, litografiat, în 500 exemplare.

Sub cuvânt că numărul de 500 ar fi prea mic, s'a luat, mai târziu, hotărârea de a litografia 600 exemplare.

Modelele de țesături în număr de preste 100, câte s'au confecționat pe rând, ar fi avut împreună o grosime prea mare pentru un singur album. Deosebirea între modelele de lână și de bumbac fiind și așa mare, s'a acceptat propunerea de a le separa, prin întocmirea a două albume de țesături, unul pentru modele în lână și altul pentru modele în bumbac, fie-care în 4 exemplare la fel.

În urma acestor schimbări motivate, ne-am ales, în cele din urmă, cu nu mai puțin de 13 albume, 4 exemplare la fel pentru broderii, alte 4, tot la fel, pentru țesături în lână și earăși 4 la fel pentru țesături în bumbac, cum și 1 album litografiat în 600 exemplare.

De dragul expoziției croisem, în pripă, un mare *album cu broderii*, admirabil legat în marochin cu tricolor, înzestrat cu 25 planșete (cartoane) și având aperturi, 18 cm. largi (în spre latul albumului).

Albumul are 226 aperturi, din cari însă erau ocupate, pe atunci, abia vre-o 40, cu tot atâtea broderii, înguste și ele. Înălțimea aperturilor este de 4 categorii, măsurând, în direcție verticală, 4, 6, 15 și 34 cm.

Spre a evita repetirea cifrelor, voi considera aperturile și resp. modelele brodate ca fiind: înguste, lătărete, jumătăți și întregi. Acești din urmă doi termini indică, că asemenea modele ocupă o pagină întreagă și resp. de jumătate.

Atât exteriorul cât și cuprinsul albumului cu broderii au fost supuse, dela expoziție încoaci, la îmbunătățiri și modificări, în parte esențiale.

Noul album se distinge prin un exterior superb și neaoș românesc. I-s'a dat adecă o presentație aproape identică cu a exemplarelor litografiate, prin ceea ce s'au întimpinat spesele confecționării aparte și totodată bănuiala ca și când ar cuprinde cu totul altceva. Numărul planșetelor s'a sporit dela 25 la 28, așadar cu 3. Cu

prisosul modelelor înguste și lătărețe, pregătite și apoi excluse, aș fi putut înzestra alte 2 planșete, numai cât albumul, și așa mare și greu, ar fi devenit prea voluminos.

Câteva aperturi sânt ocupate de câte 2—4 modele înrudite așa că numărul acestora întrece pe al aperturilor. Am numerotat firește nu aperturile, ci modelele, cari ele apar înregistrate și descrise în conspect.

Așa cum e de present, albumul cuprinde 192 aperturi înguste, 32 lătărețe, 18 jumătăți și 7 întregi, laolaltă 249 aperturi, și adăpostește în total 270 broderii, fel și fel.

Observ în treacăt, că rânduirea și apoi curățirea modelelor, înăsprirea și călcatul lor cu ferul, numerotarea și inducerea numerilor cu condeiul au pricinuit cheltueli și grije și umblete aveau din greu. De sigur nu zic prea mult afirmând, că modelele mi-au trecut prin mână fie-care de 200 de ori cel puțin!

Albumul de țesături în bumbac, confecționat și el în 4 exemplare, are întocmai exteriorul celui dedicat broderiilor. Interiorul însă prezintă un fel de cutie pe seama modelelor.

Prin înzestrarea cu planșete și aperturi ar fi rezultat albume cu mult prea groase. Spre a evita totuși reslățirea și mestecarea preste olaltă, am împreunat modelele de bumbac în fascicule, cari firește se pot desface, cerând trebuința. Câteva modele au trebuit împăturate, întinderea lor fiind preste a cutiei.

Albumul cuprinde în total 58 modele, între cari 2 lucrate în mărgelă țărănești și alte 2 bătute exclusiv cu mătăasă. Aș fi adăogat 5—6 alte modele, dacă 'mi-ar fi îngăduit spațiul și mijloacele bănești.

În lipsa planșetelor n'a rămas decât a prevedea modelele cu câte o fășioară de pânză lustruită pe seama indicațiunilor necesare.

Albumul de țesături în lână, cuprinde 56 modele. Încolo este întocmai la fel cu cel precedent.

Confecționate fiind în câte 4 exemplare numai, evident că cele trei albume cu broderii și țesături aveau, nu pot fi puse în

serviciul publicului românesc de pretutindenea și cu atât mai puțin în fața străinătății, care de mult ar fi trebuit pusă în cunoștința neîntrecutei destoinicii artistice, proprii țărânilor noastre.

Aceste două motive, lângă cari s'ar putea învoca multe altele, sânt de ajuns, pentru de a înțelege rostul și importanța lucrării principale ce am săvârșit: *albumul artistic*, litografiat în 600 exemplare.

Scumpetea acestui album se explică ușor aflând că, în scopul litografiei, modelele originale urmează a fi reproduse, foarte precis și prin mână de artist, pe lespezi de peatră, cari apoi se pregătesc cu ingrediente chimice. Câte colorii atâtea lespezi de peatră și puneri sub presă. Foarte migăloasă este potrivirea întocmai a multelor desene, firește isolate, cum și reproducerea colorilor originale, atât de felurite, și tipărirea însăși.

Executarea unei tabele reclamă muncă întinsă de cel puțin 4 săptămâni, abstracție făcând de înzestrarea cu cifre și litere pe margini și abstracție de mapă (scoarță), care a pricinuit spese din greu și studiu și muncă de luni întregi.

Din modelele depuse în cele trei albume am reprodus litograficește 187 broderii și 60 țesături, așa că 137 piese au rămas nelitografiate. În schimb am reprodus pe tabele alte 37 piese, între cari 16 covoare și velințe cari, având dimensiuni prea mari, nu s'ar fi potrivit ca modele de pus în albume.

Albumul litografiat reprezintă broderii și țesături în număr de 284 piese, în timp-ce albumele cu modele adăpostesc în total câte 384 piese.

De cumva aș fi reprodus modelele toate-toate cum și covoarele și velințele, executarea albumului artistic ar fi înghițit o sumă mult prea mare pentru o reuniune săracă ca a noastră. Am rămas deci în cadrul proiectat cu 40 tabele, pe seama cărora am ales, rând pe rând, fruntea modelelor, cu excluderea celor de a doua mână. Câteva modele, altcum mândre și în parte foarte mândre, au trebuit excluse din pricina nepotrivirii pe hârtie.

XIII. Explicarea conspectelor.

Expunerea premergătoare învederează, cum de, în albume și deci în conspectele ce urmează, numerotarea icoanelor litografiate nu consună cu a modelelor. A trebuit, da, vrând nevrând, să dau icoanelor numeri osebiți de ai modelelor, încolo la fel.

Câteva modele brodate, deși înguste sau lătărețe, au fost puse și resp. litografiate nu în grupa lor, ci aiurea, între jumătăți sau întregi, fie că sânt înrudite și se potrivesc lângă olaltă (vezi d. e. Nr. brod. 263—266), fie că au întreprins greutăți tehnice și mai ales că nu puține obiecte, altcum minunate, au încurs prea târziu.

Pentru de a menține totuși evidența, n'a rămas decât a numerota, în albume și în conspecte, atât modelele cât și icoanele așa cum urmează, fără a mă ținea strict de împărțirea după comitate și felul broderiilor.

Spațiul îngust și considerații de natură estetică n'au permis înzestrarea tabelelor cu cifre și litere mai mari.

Rânduirea diverselor piese, broderii și țesături, a urmat potrivit cu depărtarea de cercul Sibiiu, care a servit drept punct de plecare. Știu prea bine, că felul portului țărănesc nu coincide deplin cu granițele administrative. Aș fi adoptat totuși rânduirea exactă după comitate, cercuri pretoriale și comune, una fiindcă e naturală și îndemânatică, alta fiindcă portul din acelaș cerc sau ținut este cam acelaș. Motivele indicate însă 'mi-au impus unele abateri, între altele și pentru de a evita deșirarea modelelor înrudite sau aparținând la aceeași categorie.

În conspectul albumului litografiat textul alor trei conspecte precedente reappare firește, dar nu întocmai și nu în acelaș rând, cuprinsul nefiind nici el tocmai acelaș și numerotarea de asemenea nu.

Indicarea comitatelor și comunelor va înlesni orientarea. De altcum destăinuit fie, că n'aș fi în măsură să chizășuesc în toate casurile, care model la ce comună aparține; căci unii dintre colec-

tanți vor fi trimis obiectele și mai ales »drențele« probabil în amestec, din câte 2—3 comune învecinate. Țărancele nu sânt nici ele în stare de a chizășui proveniența întodeuna. Dovadă faptul că, nu odată le-am auzit reclamând cutare broderie resp. țesătură în hatârul când a unui sat când a celui alt. Nu trebuie earăși uitat, că multe podobeli s'au fost importat și se impoartă de aiurea și că multe altele se îmbină și uneori se contopesc, rezultând astfel combinații ornamentale fel și fel.

Acest capitol sfârșește cu un *re a s u m a t t a b e l a r*, învederând între altele, că cele 384 modele, broderii și țesături, aparțin la 20 comitate. Comitatul Sibiiu participă cu 220 piese, ear celelalte comitate împreună cu numai 164 piese. Care va se zică, partea leului revine comitatului Sibiiu, ca fiind situat la îndemână. Constat de altă parte, că minunățiile expoziției au fost încurs, cu escepții nu tocmai multe, din comitatul sibian, care și așa pare a sta mai pe sus de celelalte comitate, mai ales când vorba e de broderii filigrane.

Am stăruit, adevăr mărturisesc, din răspuseri și cu zel neclintit ca să pun în serviciul albumelor comitatele și ținuturile cu poporație română fără escepție, dar n'am reușit întocmai. Înadins zic »întocmai«; căci, așa cum sânt, ele întrunesc modele din chiar toate ținuturile mai de seamă și reprezintă deci, în mic, lamura ornamenticeii noastre casnice de pe teritoriul Ungariei locuit de Români.

În cele patru conspecte, trei pentru modele și unul pentru icoanele litografiate, vor fi trecute în revistă atât modelele cât și icoanele.

Numirile sânt, repeșesc, exclusiv populare și de două categorii: generale și speciale. Ele sânt tipărite cu litere mai groase spre a le osebi de restul textului. Precăderea ce se cuvine numirilor și expresiilor generale apare indicată prin caractere încâtva și mai groase.

Numirile și expresiile mai puțin usitate, în aceeași comună și respective în cutare comună învecinată, sânt puse în paranteză.

Rubrica din urmă (»Observări«) indică, între altele, *vechi me a*

pieselor reproduse. Expresiile »mod. (model) vechiu«, »f. (foarte) vechiu«, »străvechiu«, arată gradațiile, așa cred, destul de bine. Vorba e, lucru natural, de vechimea aproximativă. În câteva cazuri a fost dată puținta de a erua întocmai anul confecționării. Unde n'am putut știrici vechimea aproximativă și nici măcar, dacă ornamentul e usitat în cercuri mai largi, n'am pus nimic.

Grație stăruinței unor colectante zeloase și pătrunse de importanța albumelor, câteva ținuturi și comune sânt reprezentate, în albume și deci în conspecte, cu piese relativ multe sau și foarte multe. Sânt earăși ținuturi mai slab reprezentate și chiar prin câte o piesă numai.

Deosebirea a avea mare trebeu considerată ca provenind mai ales din faptul că, în unele ținuturi broderiile propriu zise lipsesc aproape cu totul, d. e. pe la Deva, Făgăraș, Brașov, etc., în altele

găsim belșug, d. e. »pe Hârtibaciu« în părțile Noerichului, »pe câmpie« și în cercurile Săliște, Miercurea, Sebeșul-săsesc, Beiuș, Bărgău, Arad, etc. Unele comitate și ținuturi par a fi sărace în țesături mai de seamă, altele earăși excelează și au câștigat binemeritată reputație tocmai în ale țesătoriei, d. e. »Țara-Oltului« și comitatele Hunedoara, Alba-inferioară, Solnoc-Dobâca, Cojocna, Murăș-Turda, Selagiu, Turda-Arieș și îndeosebi »Bănatul«.

Nu va fi, așa cred, trebuință să indic apriat, cari dintre piese sânt femești, tocmai fiindcă aparțin, cu excepții nu tocmai multe, portului femeesc. Spre a le deosebi însă, ajunge să scot la iveală, prin adaosul »bărb.« (bărbătesc) piesele relativ puținele, cari aparțin sexului bărbătesc.

Conspectul ce acum urmează indică, între altele, câte modele brodate și țesute, apoi câte icoane din album, la cari comitate și comune aparțin.

Nr. comitatelor	Comitatul	Numărul comunelor	Comuna	Participă la albume cu					
				modele			icoane reprezentând		
				brodate	țesute	laolaltă	broderii	țesături	laolaltă
I.	Sibiiu	1	Alțâna	1	1	2	1	1	2
		2	Apoldul-superior	1	1	2	1	1	2
		3	Avrig	1	9	10	1	2	3
		4	Bendorf	3	1	4	2	—	2
		5	Boița	2	1	3	2	1	3
		6	Brad	—	2	2	—	2	2
		7	Bungard	—	1	1	—	1	1
		8	Cacova	—	1	1	—	—	—
		9	Câlnic	—	1	1	—	—	—
		10	Chirpăr	2	—	2	2	—	2
		11	Fofeldea	3	—	3	3	1	4
		12	Galeș	4	3	7	4	—	4
		13	Gurariu	8	2	10	5	—	5
		14	Ilimbav	22	2	24	20	1	21
		15	Ludoșul-mare	2	1	3	1	—	1
		16	Marpod	10	1	11	11	1	12
		17	Miercurea	7	1	8	6	—	6
		18	Mohu	—	1	1	—	1	1
		19	Noerich	1	1	2	2	2	4
		20	Nucet	1	—	1	1	—	1
		21	Orlat	1	—	1	1	—	1
		22	Petrifalău	—	2	2	—	1	1
		23	Pianul-inferior	1	2	3	—	—	—
		24	Pianul-superior	18	3	21	14	3	17
		25	Poiana	2	—	2	1	—	1
		26	Poplaca	—	3	3	—	—	—
		27	Racovița	5	—	5	4	—	4
		28	Răchita	—	1	1	—	1	1
		29	Răhău	—	4	4	—	3	3
		30	Rășinari	8	1	9	7	—	7
		31	Rod	—	1	1	—	1	1
		32	Săcel	3	1	4	2	—	2
		33	Săliște	25	2	27	19	1	20
		34	Săsăuș	2	—	2	—	—	—
		35	Săsciori	2	1	3	1	1	2
		36	Sebeșel	—	1	1	—	2	2
		37	Sebeșul-inferior	2	2	4	—	—	—
		38	Sebeșul-săsesc	6	—	6	3	—	3
		39	Sebeșul-superior	1	2	3	—	1	1
		40	Slimnic	2	—	2	2	—	2
		41	Tălmăcel	10	—	10	12	—	12
		42	Tilișca	1	1	2	1	1	2
		43	Topârcea	2	1	3	2	1	3
		44	Țichindeal	1	—	1	—	—	—
		45	Vale	2	—	2	1	—	1
		45	comune	162	58	220	132	30	162
II.	Făgăraș	1	Bran	—	—	—	—	1	1
		2	Porumbacul-inferior	—	2	2	—	—	—
		3	Porumbacul-superior	1	1	2	—	1	1
		4	Rucăr	3	1	4	2	—	2
		5	Streza-Cârțișoara	—	1	1	—	1	1
		6	Viștea-inferioară	—	—	—	—	1	1
		7	Viștea-superioară	1	—	1	—	1	1
		7	comune	5	5	10	2	5	7
III.	Brașov	1	Codlea	3	—	3	1	—	1
		1	comună	3	—	3	1	—	1
IV.	Treiscaune	1	Intorsura-Buzău	1	—	1	—	—	—
		1	comună	1	—	1	—	—	—
V.	Târnava-mare	1	Bazna	—	2	2	—	1	1
		2	Boarta	—	1	1	—	1	1
		3	Șelca-mare	3	—	3	2	—	2
		4	Sighișoara	2	—	2	1	—	1
		4	comune	5	3	8	3	2	5

Nr. comitatelor	Comitatul	Numărul comunelor	Comuna	Participă la albume cu					
				modele			icoane reprezentând		
				brodate	țesute	laolaltă	broderii	țesături	laolaltă
VI.	Târnava-mică	1	Biia	—	—	—	—	1	1
		2	Micăsasa	—	2	2	1	1	2
		2	comune	—	2	2	1	2	3
VII.	Alba-inferioară	1	Buciumani	1	1	2	1	1	2
		2	Feneș	5	1	6	1	1	2
		3	Ocna-Sibiului	3	2	5	1	—	1
		4	Petringeni	1	—	1	—	—	—
		5	Porcurea	1	—	1	1	—	1
		6	Presaca	2	—	2	1	—	1
		7	Țelna	1	—	1	1	—	1
		7	comune	14	4	18	6	2	8
VIII.	Hunedoara	1	Binținț	—	2	2	—	1	1
		2	Boufariu-inferior	1	2	3	1	1	2
		3	Brad	2	—	2	2	—	2
		4	Buceș	4	2	6	—	1	1
		5	Căinel	1	1	2	—	1	1
		6	Câmpuri-Surduc	2	2	4	2	—	2
		7	Cebea	—	1	1	—	—	—
		8	Fintoag	1	—	1	1	—	1
		9	Fizești	2	—	2	1	—	1
		10	Ghelar	2	—	2	2	—	2
		11	Orăștie	1	1	2	1	1	2
		12	Romos	—	1	1	—	4	4
		13	Roșcani	1	—	1	1	—	1
		14	Șibot	2	2	4	2	2	4
		15	Turdaș	1	1	2	—	1	1
		16	Ulpia-Traiană	1	—	1	1	—	1
		16	comune	21	15	36	14	12	26
IX.	Murăș-Turda	1	Jabenița	—	1	1	—	1	1
		2	Pogăceaua	5	1	6	5	—	5
		3	Toplița-română	—	—	—	—	3	3
		3	comune	5	2	7	5	4	9
X.	Turda-Arieș	1	Certege	1	—	1	—	—	—
		2	Lupșa	—	1	1	—	1	1
		3	Ofenbaia	—	1	1	—	—	—
		4	Murăș-Ludoș	—	1	1	—	1	1
		4	comune	1	3	4	—	2	2
XI.	Cojocna	1	Călățele	1	—	1	1	—	1
		2	Finciu	5	—	5	4	—	4
		3	Mărișel	4	—	4	4	—	4
		3	comune	10	—	10	9	—	9
XII.	Solnoc-Dobâca	1	Diug	—	1	1	—	1	1
		2	Fizeș-Sânpetru	6	2	8	3	2	5
		2	comune	6	3	9	3	3	6
XIII.	Bistrița-Năsăud	1	Borgo-Bistrița	1	1	2	—	—	—
		2	Borgo-Mijloceni	—	—	—	—	1	1
		3	Borgo-Prund	1	1	2	—	2	2
		4	Borgo-Rus	—	1	1	—	—	—
		5	Borgo-Suseni	6	2	8	1	2	3
		6	Năsăud	—	—	—	—	2	2
		6	comune	8	5	13	1	7	8
XIV.	Marmația	1	Vișeu-superior	—	—	—	—	1	1
		1	comună	—	—	—	—	1	1

Nr. comitatelor	Comitatul	Numărul comunelor	Comuna	Participă la albume cu					
				modele			icoane reprezentând		
				brodate	țesute	laolaltă	broderii	țesături	laolaltă
XV.	Selagiu	1	Tresnea	—	2	2	—	1	1
		1	comună	—	2	2	—	1	1
XVI.	Bihor	1	Beiuș	—	1	1	—	—	—
	»	2	Cărbunari	2	—	2	2	—	2
	»	3	Cheresig	—	1	1	—	—	—
	»	4	Drăgoteni	10	—	10	9	—	9
		4	comune	12	2	14	11	—	11
XVII.	Arad	1	Chereluș	2	1	3	2	—	2
	»	2	Pecica	5	—	5	—	—	—
	»	3	Târnova	2	—	2	2	—	2
		3	comune	9	1	10	4	—	4

Nr. comitatelor	Comitatul	Numărul comunelor	Comuna	Participă la albume cu					
				modele			icoane reprezentând		
				brodate	țesute	laolaltă	broderii	țesături	laolaltă
XVIII.	Caraș-Severin	1	Maidon	1	—	1	1	—	1
	»	2	Tincova	—	3	3	—	2	2
		2	comune	1	3	4	1	2	3
XIX.	Timiș	1	Belinț	—	1	1	—	—	—
	»	2	Lighed	2	4	6	2	4	6
	»	3	Secaș	—	—	—	—	2	2
		3	comune	2	5	7	2	6	8
XX.	Torontal	1	Alibunari	—	1	1	—	1	1
	»	2	Banloc	—	—	—	—	2	2
	»	3	Ecica-română	5	—	5	5	3	8
		3	comune	5	1	6	5	6	11
XX.	comitate	118	comune	270	114	384	199	85	284

XIV. Încheiere.

Ca să nu mai vorbesc de marile cheltueli cu războaiele, colecțiile și mai ales cu cele 12 albume, cari împreună adăpostesc nu mai puțin de 1536 modele brodate și țesute, mă grăbesc a suleva în pripă suma de 3500 cor., pe care comitetul agricol n'a esitat a o vota singur numai pentru exteriorul alor 600 exemplare, exterior a avea superb, neajuns încă la noi. Așa se și cuvenia pe seama unui op de talia albumului nostru artistic.

Calculând executarea tabelor în colori și textul și ajustarea și anunțurile, colorate și ele, opul întreg se vine cu preste 12,000 cor.

Când va fi dată putința deplinei acuitări, bunul Dumnezeu va fi știind... Ceea ce știu este, că eu unul 'mi-am împlinit datoria cu vârf și îndesat.

Deosebită laudă și recunoștință se cuvine colegilor mei din comitetul agricol cari, repetesc, n'au pregetat a încuviința, cu mână largă, sumele cuvenite, mijlocind astfel realizarea ideii cu albumele, colecțiile și războaiele.

Rândul e acum la inteligența noastră de pretutindenea, ca să întrevină cu sprijinul său, bănesc și moral, cumpărând pe întrecute și îndemnând marele public să cumpere albumele, ce cu drag le-am săvârșit, în cinstea și serviciul neamului românesc.

Institutul artistic Ios. Drotleff, care a purtat sarcina executării tehnice, cu plăcere declar, s'a arătat la înălțimea chemării.

Sibiiu, Iulie 1904.

În adevăr, executare mai solidă, mai dibace și totuși efină, nu aș fi brodit, probabil, la nime și nicăiri. Un avantaj de neprețuit e faptul, că institutul mi-a fost la îndemână. Executare așa isbită, în străinătate, cu anevoie s'ar fi putut.

Nu mai puțină laudă merită firma F. Neuzil, care a executat mapele (scoarțele) albumelor cu atâta vervă și gust artistic. De asemenea harnicele țărance-măestre, cari au săvârșit minunățiile brodate și țesute, proprii albumelor, cu atâta istețime, cinstit și efin.

Un ultim prinos de recunoștință, sincer adus și cu dragă inimă, apoi încheiu.

Colecțiile de broderii și țesături vechi și nou, păpușile costumate și îndeosebi albumele și chiar războaiele sânt isprăvi, cari au reclamat zeloasa și desinteresata conlucrare a o mulțime de persoane, țărance și țărani, primărese și primari, învățătoare și învățători, preotese și preoți, advocați, profesori, medici, funcționari, studenți, meseriași, etc.

Pagini întregi ar trebui voind a înșira, cu numele, pe toate și pe toți câți au stat în ajutor, cu drag și aducând jertfe în parte grele, spre a chizăsuși reușita.

Remâne dar să le exprim, de astădată cumulativ, sinceră și cordială recunoștință.

Dimitrie Comșa,

profesor la seminariul Andreian și
president al reuniunii agricole române în Sibiiu.

I. Albumul modelelor brodate.

Nr. brod.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	Se aplică	Comp. Nr. brod.	Observări
A. Broderii înguste.							
1	Sibiu	Sibiu	Tâlmăcel	Crâmpoței: mari sau cu stea.	Pe mânecă în jos	—	Model foarte vechiu
2	»	»	»	Crâmpoțelul: trăsurilor (puii trufași).	»	—	»
3	»	»	»	Alțiță: trandafirul întreg sau tulpănel pe jumătate (puii cu 5 umplături).	Peste umăr	—	Model străvechiu
4	»	»	»	Alțiță: lingurici sau căruțul.	»	—	—
5	»	»	»	Alțiță: spicul (pui cu piciorul broaștei).	»	—	—
6	»	»	»	Alțiță: strugurelul sau strugurelul întreg.	»	—	Model străvechiu
7	»	»	»	Alțiță: verzele sau puilul soacrii sau gura șerpelui.	Peste umăr sau și pe mânecă în jos	—	Model vechiu
8	»	»	»	Flori (calea morții).	La gura mânecii bărb.	—	»
9	»	»	»	Mreața: cu rîurile (pe margine) — a) rîu; b) mreațe.	De-a lungul mânecii	—	»
10	»	»	»	Cheiță (ciocănel): c . . . . puilului.	»	—	—
11	»	»	Boița	Strâmbul dela mână — a) strâmbul: preseuri (fig. cu verde) și trăsuri (pătrații în câmpul roșu); b) stipucală și c) toiagul împletit peste muche.	La gura mânecii	—	—
12	»	»	»	Ciupag, alcătuit din beată și ciupag — a) straje; b) beată: cruciuliță ocolită și ochii ca dela floricea (fig. cu 4 puncte negre) și c) ciupag: ca sub b).	La gât (grumazi)	—	Mod. străvechiu
13	»	»	Sebeșul-inferior	Pui peste umăr: busioc sau cei de 8.	—	—	—
14	»	»	»	Pui peste umăr tulpănel sau și puil: cu piciorul broaștei.	—	—	Mod. vechiu
15	»	»	Sebeșul-super.	Pui peste umăr: trandafirul mare sau trandafirul întreg.	—	—	—
16	»	»	Racovița	Pui peste umăr: pîntenul.	—	—	Mod. vechiu
17	»	»	»	Pui peste umăr (altiță): șarpele.	—	—	Mod. f. vechiu
18	»	»	»	Pui: rotunzi.	Peste cot la fete	—	Mod. f. vechiu. Asemenea broderii se coasă pe dos și se numesc astfel și puil pe dos
19	»	»	»	Pui peste cot: trandafirul.	—	18	Mod. vechiu
20	»	»	»	Pui peste cot: cornul berbecelui.	—	18	Mod. străvechiu
21	»	»	Avrig	Picături: crețe.	Pe mânecă în jos	1	»
22	»	»	Rășinari	Spărtură: cu țânțacul — a) șibace; b) spărtură cu țânțacul.	De-a lungul mânecii	—	»
23	»	»	»	Spărtură: cu 8 și cruce.	»	22	—
24	»	»	»	Spărtură: a) picături; b) șibace; c) crucea cu 2 ochi.	»	—	Din anul 1835
25	»	»	»	Spărtură: cu puil sau și cu rând.	»	—	Mod. străvechiu
26	»	»	»	Ciupag, alcătuit din beată și ciupag — a) lănceț; b) beată: alăturata; c) ciupag: crucea cu ochiuri; d) brânișoare.	La gât	—	»
27	»	»	»	Ciupag, alcătuit din beată și ciupag — a) lănceț; b) beată: șerpoaica; c) ciupag: vârtelnița; d) brânișor panțurit.	»	—	»
28	»	»	»	Umerei — a) colțșori; b) seaunul mescioarii și cu ochii poșorului; c) brânișoare.	»	—	Din anul 1835. La iile (câmeșile fem.) de astăzi, umerei se numesc băniei
29	»	»	Slimnic	Alțiță: cu gârbaciul.	Peste umăr	—	De 80 ani. În Gurău (nr. 65 etc.) gârbaciul se numește sârbe
30	»	»	»	Ciupag, alcătuit din beată și ciupag — a) brânel; b) e.. împins; c) floricea.	La gât	—	Mod. străvechiu
31	»	Nocrich	Nucet	Alțiță — a) colțșori; b) brânel; c) păcău sau obinzeală strâmbă; d) șebac alb; e) lănceț cu coadă.	Peste umăr	—	De 90 ani

Nr. brod.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	Se aplică	Comp. Nr. brod.	O b s e r v ă r i
32	<i>Sibiu</i>	<i>Nocrich</i>	<i>Marpod</i>	Pui la giolgiu: cei tri — a) unghia caprii; b) șebac și c) strâmbulețul.	La proboadă și la gura cămășii bărb.	—	Mod. străvechiu. Giolgiu = broboadă
33	»	»	»	Lunceț (pumnași).	La crețul mânecii din jos	—	Mod. f. vechiu
34	»	»	»	Pui la mâneca bărb.: cei umpluți — a) pui cu 4 umplături sau floarea fragii; b) șebac; c) strâmbuleț; d) cheiță.	La gura mânecii bărb. sau și la giolgiu	32	»
35	»	»	»	Pui pe dos — a) vârtelniță; b) e.... puilui; c) pot-coavă (crengi); d) măciuca călugărului; e) floarea domnească.	Peste cot sau peste umăr	18	Mod. străvechiu
36	»	»	»	Pui pe dos — a) cocârlat (cornul berbecelui); b) puil cu cruciuliță; c) pui cu ochișori; d) pui cu dârgul.	»	18	»
37	»	»	»	Alțițe — a) penițe; b) brânel; c) vârtelniță și floarea domnească; d) luncețul: cu ochiu și cârlig.	Peste umăr	—	Mod. vechiu
38	»	»	»	Prinsătură (prinsoare): șerpoaica, cu stipuitură pe margine.	De-a lungul mânecii bărb. sau și peste umăr	—	»
39	»	»	<i>Săsăuș</i>	Guler bărb. — a) brânel; b) floarea cu lădățue; c) colțișori.	La gât	—	»
40	»	»	»	Peană la iodori — a) urzituri; b) firul (alb); c) colțișori.	La gura mânecii	—	Mod. străvechiu
41	»	»	<i>Fofeldea</i>	Pui peste umăr: măgheran (pui pe față).	—	—	—
42	»	»	»	Pui peste umăr: stipuiți.	—	—	Mod. străvechiu
43	»	»	<i>Ilimbav</i>	Pui peste umăr: cu o cărare șerpuitoare (pui strâmbi pe dos).	—	—	»
44	»	»	»	Alțiță: cu dârg — a) strâmbuleț; b) trăsător; c) alțiță cu dârg; d) brânel; e) lănceț chiscovean sau chiscovenese.	La gât ca alțiță, dacă are lănceț; dacă nu are, atunci pui peste umăr	—	Chiscovean e numele unui deal aproape de comuna Ilimbav
45	»	»	»	Alțiță — a) ciocănel (pl. ciocănei) sau vârf de puin; b) băț sau băț împletit; c) floarea cu ochișori (floarea din scări); d) brânel; e) lănceț chiscovenese.	Peste umăr	44	Mod. f. vechiu
46	»	»	»	Alțița: lui Alexe — a), b) și d) întocmai ca sub Nr. 45, c) floarea lui Alexe.	»	—	O preoteasă făcuse pe vremuri cea dintâi un guler la fel, de dragul unicului ei fecior, un făt frumos răsfățat, cu numele Alexe
47	»	»	»	Alțiță — a) floarea fragii; b) brânel; c) alțiță: cu tăblițe și vârtelniță; d) lănceț chiscovean sau chiscovenese.	Peste umăr	44	Mod. străvechiu
48	»	»	»	Pui peste cot: frunza viței.	Mai ales pentru fete	—	»
49	»	»	»	Pui peste cot — a) bujor (fig. cu roșu); b) pușor; c) băț cu muște.	—	18	»
50	»	»	»	Pui peste cot — a) puil cu scara sau puil cu masa (fig. 1, 3 și 5); b) e.... puilui (oachișă); c) măciuca călugărului (fig. 2 și 4).	—	18	»
51	»	»	»	Pui peste cot — a) puil îmbinat cu cană (fig. mari 1 și 3); b) e.... puilui (oachișă); c) puil jumătate îmbinat (fig. 2 și 4).	La fete peste cot, ear la neveste peste umăr	18	»
52	»	»	»	Capete sau pui peste cot — a) puil din căiță: cu 8 albușuri sau ochișori și tăblițe; b) pușori.	Pe mânecă în jos și peste cot la copile	2	»
53	»	»	»	Brățare, alcătuită din obinzeală și brățare — a) brânel; b) obinzeală; c) brățare: floricea.	La gât	—	Mod. f. vechiu. Pl. brățări
54	»	»	»	Brățare: mare cu 5 ochi.	»	—	»
55	»	»	»	Guler bărb. — a) brânel: vârful măgheranului; b) măsuță cu puil din căiță în feluri; c) cheiță; d) trăsător (cu galbin); e) pui stăreiți.	»	—	De preste 100 ani
56	»	»	»	Guler bărb.: al morariului — a) brânel; b) floarea din barșon și vârtelniță.	»	—	Mod. f. vechiu
57	»	»	»	Guler bărb.: șaldorean — a) colțișori; b) cheiță; c) trăsător; d) guler: cu crucei; e) brânel.	»	—	Adus, pe vremuri, de un fecioraș din comuna Șaldorf
58	»	»	»	Guler bărb. — a) colțișori; b) cheiță; c) guler: cu 3 crucei și grădinuță; d) brânel; e) e.... puilui.	»	18	Mod. străvechiu. Se numește și guler pe față , în deosebire de cari se coasă pe dos
59	»	»	<i>Chirpăr</i>	Guler bărb. — a) colțișori; b) brânel; c) trăsător; d) guler cu elence (crengi); e) cheiță.	»	—	Mod. străvechiu
60	»	»	»	Guler bărb. — a) colțișori; b) trăsător (cu galbin); c) floarea domnească; d) pui stăreiți.	»	—	Mod. f. vechiu

Nr. brod.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	Se aplică	Comp. Nr. brod.	Observări
61	<i>Sibiu</i>	<i>Nocrich</i>	<i>Bendorf</i>	Pui peste umăr: cu cruciuliță.	—	—	Mod. vechiu
62	»	»	»	Pui la gura mânecii bărb. (pui șulumbergeni sau și pui cu fire scoase) — a) vârful măgheranului sau puii mari cu gaură; b) dusură sau brâu sau băț; c) feregi sau ferece; d) colțișori.	—	—	Mod. f. vechiu. Șulumberg e numele unui sat
63	»	»	»	Guler bărb. — a) colțișori; b) cheiță; c) brânel; d) pui cu penuță (fig. cu cele 6 foițe); e) găurari.	La gât	—	Mod. străvechiu
64	»	<i>Săliște</i>	<i>Orlat</i>	Alțiță: păhărei.	Peste umăr	—	Mod. vechiu
65	»	»	<i>Gurariu</i>	Alțiță: strugurelul întreg.	»	—	Mod. străvechiu
66	»	»	»	Alțiță: pătăcile.	»	—	»
67	»	»	»	Alțiță.	»	—	În Săliște: vița viei pe 13
68	»	»	»	Alțiță: măgheranul măgesc.	»	—	În Săliște: măgheranuț . Mag e numele unui sat apropiat
69	»	»	»	Alțiță: pui trufași.	»	—	În Săliște: trandafiri
70	»	»	»	Alțiță: feșnic.	»	—	În com. Vale: prescurele
71	»	»	»	Beată: crucile.	La gât	—	Mod. f. vechiu. În Săliște: floriciana pe dos
72	»	»	»	Guler bărb. — a) colțișori; b) brânel; c) guler: cu floricele.	»	—	Mod. f. vechiu
73	»	»	<i>Săcel</i>	Cheiță: cu podobeală — a) podobeală: onișorii; b) rupt-înpunt; c) cheiță.	De-a lungul mânecii	—	În comuna Galeș podobeala = modâr-loanțe . Onișorii e diminutiv din cuv. ou = puia cusut
74	»	»	»	Alțiță: păhărele (spetezele pe 9).	Peste umăr	—	Mod. f. vechiu. În Săliște: a le satului pe 9
75	»	»	»	Ciupag , alcătuit din beată și ciupag — a) brânel; b) beată ; c) ciupag: cu 9 ochi.	La gât	—	Mod. f. vechiu
76	»	»	<i>Vale</i>	Alțiță: pe 9 cu cârlige.	Peste umăr	—	»
77	»	»	»	Pumnaș: rășinărescul (beată cu cruci).	La crețul mânecii din jos și uneori ca beată la gât	—	Mod. vechiu. Rășinari e numele unei comune lângă Sibiu
78	»	»	<i>Galeș</i>	Pumnașul: dela flodori.	La crețul mânecii din jos	—	Mod. vechiu
79	»	»	»	Pumnaș: crețul dela flodori sau pumnaș: blănița.	»	—	Mod. f. vechiu
80	»	»	»	Șir: cu unghia mâții și steua pe 11 (fig. cu tricolor).	Pe mânecă în jos	—	—
81	»	»	<i>Săliște</i>	Șir: cu bănuț și cu stea.	»	—	—
82	»	»	»	Alțiță: cu cârlige pe 6 sau păhărei pe 6.	Peste umăr	—	—
83	»	»	»	Alțiță: frunzișoara pe 7 sau frunza'n vie.	»	—	Mod. vechiu
84	»	»	»	Alțiță: cu steua pe 11 sau carăle pe 11.	»	—	»
85	»	»	»	Alțiță: pe 9.	»	—	—
86	»	»	»	Alțiță: trandafirul.	»	—	Mod. f. vechiu
87	»	»	»	Alțiță: măgheran.	»	—	Mod. străvechiu
88	»	»	»	Alțiță: străinele sau stelele.	»	—	»
89	»	»	»	Alțiță: pe 14 sau pui trufași.	»	—	Mod. vechiu
90	»	»	»	Alțiță: trifoiul pe 13.	»	—	»
91	»	»	»	Ghirland: păhară și stele.	De-a lungul mânecii și pe piept	—	»
92	»	»	»	Ciocănel: cu podobeală, numită pene.	»	—	—
93	»	»	»	Beată: cu 4 urzituri sau ochi.	La guraiei (cămășii) feterești	—	Mod. f. vechiu
94	»	»	»	Beată: pe dos.	La gât	—	»
95	»	»	»	Ciupag: rodașca.	»	—	»
96	»	»	»	Ciupag , alcătuit din beată și ciupag — a) brânel; b) beată: potcovea; c) ciupag: cu steua închisă cu ochișori.	»	—	—
97	»	»	»	Beată: procovița.	»	—	Mod. vechiu
98	»	»	»	Ciupag , alcătuit din beată și ciupag — a) brânel; b) beată: floricea sau cu lădățue; c) ciupag: cornul jumătate.	»	—	»

Nr. brod.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	Se aplică	Comp. Nr. brod.	Observări
99	Sibiu	Săliște	Săliște	Ciupag , alcătuit din beată și ciupag .	La gât	—	Mod. vechiu
100	»	»	»	Ciupag , alcătuit din beată și ciupag — a) brânel; b) beată : serpoaia; c) ciupag : cacovenesul.	»	—	Mod. străvechiu. Cacova e numele unui sat învecinat
101	»	»	»	Ciupag , alcătuit din beată și ciupag — a) brânel; b) beată și ciupag : floarea sau floarea mare.	»	—	Mod. vechiu
102	»	»	»	Guler bărb. — a) tiveală; b) strâmbănog cu urzituri și muște.	»	—	Mod. f. vechiu
103	»	Miercurea	Poiana	Umărași : măgheran umplut.	Peste umăr	—	»
104	»	»	»	Ciocănel (pl. ciocănele) — a) ruptimpuns cu 3 muscuțe; b) ciocănel : peste multe.	De-a lungul mânecii	92, 108 etc.	Această cusătură, simplă și îngustă, a dat naștere, așa mi-s'a spus, la pompoșii ciocăneli de sub Nrii alături-rați etc.
105	»	»	Miercurea	Pumnaș — a) brânaș; b) dârgul împreunat; c) cheiță ; d) lânțețul : rupt.	La gura mânecii	—	Mod. de vre-o 80 ani
106	»	»	»	Pumnaș — a) brânaș; b) steana; c) cheiță ; d) floricică de 5 ațe.	»	—	»
107	»	»	»	Pumnaș — a) brânaș; b) măgheran; c) cornițe .	»	—	Mod. de preste 100 ani
108	»	»	»	Ciocănel : împodobit — a) podobitura : floriceana de 7; b) ciocănel gârbăcesc, urzit cu sârmă.	De-a lungul mânecii	—	—
109	»	»	»	Alțiță : măgheranul mare.	Peste umăr	—	Mod. străvechiu. În Tilișca: măgheranul de 12
110	»	»	»	Beată : feterească — a) brânaș; b) beată : cu 9 ochi; c) cheiță ; d) lânțețul rupt.	La gât	—	Mod. f. vechiu
111	»	»	»	Ciupag : floarea mare din cerb.	»	—	Mod. de preste 100 ani
112	»	»	Apoldul-super.	Cusătură la mâneci bărb. — a) șubacul; b) veresele sau pene verese ; c) șubace .	La gura mânecii	—	—
113	»	»	Topârcea	Trăsură : pe 1 fir.	La gura mânecii sau și la gât ca ciupag	—	Mod. f. vechiu
114	»	»	»	Ciupag , alcătuit din beată și ciupag — a) brânel; b) beată : cu 4 ochi; c) ciupag : pe 1 fir.	La gât	—	»
115	»	»	Ludoșul-mare	Beată : feterească sau pumnași : pupejoara (zală) — a) brânaș; b) pupejoara ; c) lânțețul rupt.	La gât sau la crețul mânecii	—	—
116	»	»	»	Ciupag : floarea din cerb (floarea mare).	La gât	—	Mod. străvechiu
117	»	Sebeșul-săsesc	Sebeșul-săsesc	Cheiță : cu 1 ochiu, șobocită pe margini cu cruciulițe .	Pe mânecă în jos	—	—
118	»	»	»	Mâncariu : din măgherane — a) căferelul mare (fig. pătrate); b) dârguțul (triunghiurile); c) șubag ; d) ciocănelul : cu negru.	La gura mânecii	—	Mod. străvechiu
119	»	»	»	Mâncariu : din măgherane — a) căferelul mare cu umplături; b) dârguțul: cu creastă; c) șubag : cu negru; d) floarea Sibiului: cu suveicuță și crețul pinte ele; e) pe după ae (cu galbin); f) bunghița .	»	—	În pajura orașului Sibiu se află 2 spade încrucișate
120	»	»	»	Cusatură din măgherane — a) căferelul mic; b) bunghițe mari ; c) șubag cu negru; d) floarea Sibiului: cu suveicuță; f) bunghițe mici ; g) cercelușul .	La probeade	119	Mod. străvechiu
121	»	»	»	Umărași — a) cruce (fig. cu fir); b) muscuțe (figurile mititele); c) cocoș (fig. cu verde).	Peste umăr	—	Mod. f. vechiu
122	»	»	»	Umărași : cu strugurel (fig. cu ferestru) și cu omidă (pe marginea strugurelului).	»	—	Fig. triunghiulare nu au nume
123	»	»	Săsciori	Beată sau brățar : floarea Sibiului.	La gât	119	Mod. vechiu
124	»	»	»	Beată sau brățar : a) brânaș; b) floarea Sibiului cu ochi și cruce ; c) tighitură (tivitură).	»	119	—
125	»	»	Pianul-super.	Stâlpii : fără ochi sau mici — a) stâlpi (fig. pătrate); b) scărițe (triunghiurile); c) șebac .	La probeade	—	Mod. vechiu
126	»	»	»	Stâlpii la mânecă : ochișori sau cu 6 ochi — a) stâlpi : cu ochișori ; b) scărițe ; c) șebac .	La gura mânecii	125	Mod. f. vechiu
127	»	»	»	Stâlpii : cu chiece — a) stâlpii : cu 4 ochi (fig. pătrate); b) șebac ; c) tivitură : cu colțișori ; d) chiece cu fire scase; e) chiece cu 5 ațe.	La gura mânecii bărb.	—	Mod. străvechiu
128	»	»	»	Tăietură la mânecă — a) pluștite ; b) șebac ; c) tăietură cu 2 ghiare, d) tivitură : cu colțișori .	»	—	»
129	»	»	»	Cusătură (stâlpii) la mânecă : cu suveicuțe — a) pluștite ; b) suveicuțe și cruce .	De-a lungul mânecii bărb. sau și curmezis peste piept	—	»

Nr. brod.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	Se aplică	Comp. Nr. brod.	Observări
130	Sibiu	Sebeșul-săsesc	Pianul-super.	Cusătură din măghiran sau tăietură la pro-poadă — a) urzitură; b) ruptîmpuns; c) floarea jumătate: creste sau tăietura cu 3 ghiare; d) pe după ac; e) urzituri mici.	La broboade	—	Mod. străvechiu
131	»	»	»	Umărași (umerei) sau șir : din 1 tăietură.	Peste umăr și resp. pe mănecă în jos	—	Mod. vechiu
132	»	»	»	Umărași : chinărești, cu priștin la mijloc.	Peste umăr	—	Dela cuv. Chian = Pian
133	»	»	»	Umărași : cu crețul la mijloc.	»	18	Mod. vechiu
134	»	»	»	Umărași : prescura cu 4 ochi.	»	18	»
135	»	»	»	Umărași : cu ban la mijloc.	»	18	»
136	»	»	»	Culărușe : cu ban din 17.	La gât	—	Mod. vechiu. Culărușe = gulerușe
137	»	»	»	Culărușe : pe chinărești — a) tivitură; b) pe chinărești: crețul cu ghiare; c) șebac.	»	132 și 136	—
138	»	»	»	Culărușe : cu floarea Sibiului — a) tivitură; b) floarea Sibiului; c) șebac.	»	119 și 136	Mod. f. vechiu
139	»	»	»	Culărușe : muscuțească.	»	136	Mod. vechiu
140	»	»	»	Guler bărb.: cu priștin — a) tivitură; b) crețul (cu galbin) și priștin (fig. cu fir); c) ruptîmpuns; d) șebac.	»	—	Mod. străvechiu
141	»	»	»	Guler bărb.: pe 15 fire — a) tivitură; b) prescură cu străji (fig. cu roșu și alb); cruciuliță (fig. roșie) și prescură (fig. albă); c) ruptîmpuns; d) șebac.	»	—	»
142	»	»	»	Guler bărb. — a) tivitură; b) poenărească cu ghiare (fig. cu galbin și verde resp. cu galbin și albastru); suveicuță și priștinul cu ghiare; c) ruptîmpuns; d) șebac.	»	—	Mod. vechiu. Poiana e numele unui sat
143	»	»	Pianul-infer.	Guler bărb. — a) tivitură; b) cornul berbecelui, crețul (fig. cu galbin) și prescura cu ghiare (fig. cu cruce roșie la mijloc); c) ruptîmpuns; d) șebac.	»	—	Mod. străvechiu
144	Făgăraș	Arpașul-infer.	Viștea-super.	Pumnași — a) setrange cu flori sau cu cruciulițe; b) brânel.	La gura mănecii	—	—
145	»	»	Rucăr	Alțiță — a) pui cu gaură; b) trăsior; c) alțiță: încornorată (fig. roșie), cu rotogoale (fig. pătrată, cu verde) și zale; d) lungeț.	Peste umăr	—	Mod. f. vechiu. În ținutul apropiat Noerich: lănceț sau luncet
146	»	»	»	Alțiță : floarea — a) zăliță; b) stipuitură; c) alțiță cu de-a coasta (fig. 1), floarea lungureață (fig. 2), cornorată (fig. 3) și rotogoală (fig. 4 cu 8 ochișori).	»	—	Mod. f. vechiu
147	»	»	»	Guler — a) colțișori; b) cheiță; c) guler: cu zală, cruciuliță și ochișor (fig. cu albastru).	La gât	—	Mod. străvechiu
148	Brașov	Brașov	Codlea	Umplutorică — a) ocolită; b) eurpeni; c) cheiță.	La piept	—	Mod. de preste 150 ani
149	»	»	»	Obinzeală — a) eurpeni și stipueală (cu fir); b) brescan; c) brățăruiță.	Peste umăr	—	—
150	Târnava-mare	Sighișoara	Sighișoara	Cheița : umplută cu stelute, pe margine cu șebac.	»	—	—
151	»	»	»	Bentiță : ferul orașului — a) colțișori; b) ruja mare.	La gât	—	Mod. străvechiu
152	»	Mediaș	Șeica-mare	Șinor pe mănecă — a) cel oblu cu colțișori și cio-cănele; b) șinorul: înodat.	De-a lungul mănecii și pe piept	—	—
153	»	»	»	Beată , alcătuită din beată și ciupag — a) colțișori; b) beată cu steuă; c) ciupag: cu roată dela Sibiul.	La gât	—	Mod. f. vechiu
154	Alba-inferioară	Ocna-Sibiului	Ocna-Sibiului	Beată sau trăsură la măneci .	La gât și la gura mănecii	—	»
155	»	»	»	Pui peste cot sau scumpele dela vălitoare .	—	—	Mod. f. vechiu. Vălitoare = bro-boadă
156	»	»	»	Pui peste umăr : în brânel.	—	—	Mod. vechiu
157	»	Ighiu	Țelna	Pene peste cot : cu labe — a) pene: cu 8 labe, îndărătniență (fig. ce seamănă a lăntîșor) și ochi; b) brânel; c) pene cu 4 labe, pui și ochi.	—	—	Mod. străvechiu
158	»	»	Feneș	Pene peste cot — a) brazi; b) brăzișori; c) șiruf sau lăntîșor sau lăntuț.	—	—	—
159	»	»	»	Pene peste cot : după ac — a) pene oable; b) (ca sub Nr. 158); c) laba mătii.	—	—	Mod. vechiu
160	»	»	»	Guler — a) brânel; b) guler; c) brățare: cu penute și crucițe; d) trasură.	La gât	—	Mod. străvechiu

Nr. brod.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	Se aplică	Comp. Nr. brod.	O b s e r v ă r i
161	Alba-inferioară	Ighiu	Presaca	Guler — a) colțurei și brânel; b) brânel; c) guler; d) brățare: cu steluțe (fig. alburie) și postăuțe.	La gât	—	Mod. străvechiu
162	»	»	»	Guler — a) colțurei; b) guler: cu steluțe.	»	—	Mod. vechu
163	»	Roșia-montană	Buciumani	Guler.	»	—	—
164	Hunedoara	Orăștie	Șibot	Vargă la proboadă — a) colțisori; b) postae; c) chideală.	La proboadă pe margine	—	Mod. f. vechiu.
165	»	»	»	Guler — a) brânaș; b) barșon; c) vargă (chideală).	La gât	—	—
166	»	»	Turdaș	Obinzeală: cu cruce și ochi între potcoave.	»	—	Mod. străvechiu
167	»	»	Orăștie	Cusătură la mâneca bărb: cu cheie — a) vârful penelor; b) cheie îngrădită și alcătuită din secerue (fig. 1), cruce (fig. 2), militărescul (fig. 3), zală (fig. 4), militărescul cu potcoave (fig. 5); c) colțisori; d) cheie: cu zăluță.	La gura mânecii	—	—
168	»	Deva	Căinel	Guler — a) colțisori; b) brânele; c) șinorelul.	La gât	—	Mod. vechiu
169	»	Murăș-Ilia	Fintoag	Pumnaș (pumnariu) — a) zăluță sau pizărău: cu pizari; b) peană (fig. triunghiulară, cu negru și albastru).	La gura mânecii fem. și bărb. cum și la poale	—	Mod. f. vechiu
170	»	Hunedoara	Ghelar	Guler sau pumnaș: steaua șinorească.	La gât și la gura mânecii	—	»
171	»	Brad	Brad	Fodor — a) pene; b) cale cu pene; c) trăsura, cale și tivitură; d) cipeă.	La gura mânecii	—	Mod. străvechiu
172	»	»	Buceș	Fodor — a) pene; b) trăsura; c) cale; d) tivitură; e) cipeă.	»	171	Mod. vechiu
173	»	»	»	Guler bărb. — a) tivitură și trăsura; b) cale; c) urzitură și umplătură; d) cornițe.	La gât	—	Mod. de peste 80 ani
174	»	»	»	Pene: la cămașe bărb. — a) pene pe după ac; b) trăsuri; c) tivitură; d) cipeă.	La gura cămașii bărb.	—	Mod. vechiu
175	Murăș-Turda	Murăș	Pogăceaua	Umerași — a) șebacul; b) colțuri cu ureulaș.	Peste umăr	—	»
176	Turda-Arieș	Câmpeni	Certege	Cheiță: cu pene.	De-a lungul mânecii	—	»
177	Cojocna	Huedin	Căldățele	Guler bărb.: cu tăeturi în furcuțe, ochiul broaștii și postăuțe.	La gât	—	»
178	»	»	Finciu	Pui: grețarul (crițarul).	Pe mânecă în jos	—	Mod. vechiu
179	»	»	»	Pui: cocoara cea mică.	Peste cot	—	»
180	»	»	»	Guler bărb. — a) brinel; b) colțuneasca; c) guler pe dos; d) lăbuțe.	La gât	—	»
181	Bistrița-Năsăud	Iaad	Borgo-Prund	Pui: cu mărgelile în cruci.	Peste cot sau și la burzalăi = fiodori	—	Mod. vechiu. În ținutul numit Bărgău broderiile cu mărgelile sânt aproape obiștuite
182	»	»	»	Pui: pe pășitură cu buburuzi (boboci).	Pe mânecă în jos	181	—
183	»	»	Borgo-Suseni	Pui la poale: ridicăți pe după ac.	Pe marginea din jos a rochiei (fustei)	—	—
184	Solnoc-Dobâca	Ciachi-Gârbău	Fizeș-Sâmpetru	Pumnășei.	Peste cot	—	Mod. vechiu
185	»	»	»	Puiți peste umăr — a) straje; b) berchiță; c) ruptură.	—	—	»
186	»	»	»	Șir: pe mânecă.	Pe mânecă dela cot în sus	—	»
187	»	»	»	Șir: pe mânecă — a) ciur; b) rujiță; c) păstăi.	De-a lungul mânecii	—	Mod. străvechiu
188	»	»	»	Șir: pe mânecă.	Peste cot	—	—
189	»	»	»	Șir: peste cot — a) jug (fig. lungureață, cu mult alb); b) urzeala cu ciur (mijloc).	—	—	—
190	Bihor	Beiuș	Drăgoteni	Pumnari: trași cu roate.	La gura mânecii pruncești	—	Mod. f. vechiu
191	»	»	»	Pumnari: pruncești trași.	»	—	»
192	Timiș	Ciacova	Lighed	Guler: la spăcel — a) pantă sau bătătură; b) guler cusut ațiu; c) brățări.	La gât	—	Mod. străvechiu. Spăcel = cămașo fem. până la brâu
				B. Broderii lătărețe.			
193	Sibiu	Nocrich	Nocrich	Pui la mânecă bărb. — a) pui încărigați; b) băț; c) strâmba; d) șebac; e) cheiță cu colți; f) prinsoare cu 2 cărări.	La gura mânecii	—	Mod. f. vechiu
194	»	»	Ilimbav	Brățare: cornul herbecelui — a) lănceț chiscovenese (2 rânduri); b) brățare: cornul herbecelui.	La gât	44	»
195	»	»	Alțâna	Brățare: cu 9 ochi — a) brânel; b) obinzeală: cu coadă; c) luncet: cu ochi; d) brățare: cu 9 ochi.	»	—	»

Nr. brod.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	Se aplică	Comp. Nr. brod.	Observări
196	Sibiu	Nocrich	Țichindeal	Guler bărb. — a) colțișori; b) grebluță sau scăriță sau cheia morii (fig. 1 cu alb); c) roțița sau christornie sau feluțe; d) cheiță.	—	—	—
197	Făgăraș	Făgăraș	Porumbacul-sup.	Brățări.	La gât și gura mânecii	—	—
198	Brașov	Brașov	Codlea	Pui peste cot — a) floare cu 16 umplături și cu ramuri împrejur; b) curpeni cu stipueală (cu fir); c) ciocănei.	—	—	Mod. de preste 150 ani
199	Triscaune	Sepsi-S. Georgiu	Intorsura-Buzău	Răuri: în flori.	Peste umăr	—	—
200	Târnava-mare	Mediaș	Șeica-mare	Fodori — a) penele cu 4 găuri cu ciocănele; b) șebah; c) ciurel; d) cel oblu; e) colțișori.	La gura mânecii	—	Mod. vechiu
201	Alba-inferioară	Ighiu	Feneș	Pene peste cot: tulipan — a) tulipan; b) zăluțe sau cârlibata (șirut); c) limba mâții.	—	—	Mod. f. vechiu
202	»	»	»	Pene peste cot: creasta cocoșului — a) creste; b) zăluțe; c) laba (limba) mâții.	—	—	»
203	»	Abrud	Petringenii	Pene peste cot — a) pene sau rotogoale; b) lăntșor; c) zăluțe; d) pene mici.	—	—	»
204	»	Gioagiul-inf.	Porcurea	Pene peste cot — a) cârlige; b) fir pe mijloc.	—	18	Mod. străvechiu
205	Hunedoara	Pui	Fizești	Pumnaș bărb.: cu ruje (fig. roșie) și furcă (fig. cu negru și cruciulițe albe).	La gura mânecii	—	Mod. vechiu
206	»	»	»	Guler.	La gât sau ea pumnași la gura mânecii	—	Mod. f. vechiu
207	»	Hunedoara	Ghelar	Pui cornurați.	Pe marginea gurii de cămașe și până jos la brâu	—	»
208	»	Murăș-Iia	Câmpuri-Surduc	Pene peste cot — a) ochii broaștii; b) stâlpi (vârșutele negre verticale) cu rujiță, mărginită de ochișori; c) cheie (fig. albă).	—	—	De preste 100 ani
209	»	Brad	Brad	Pene peste cot — a) cale (varga zigzagă); b) cruci.	—	—	Mod. f. vechiu
210	»	Hațeg	Ulpia-Traiand	Pui: cocoși.	Pe piept cum și la poale din jos și elinii lor	—	Mod. străvechiu
211	»	Brad	Buceș	Guler — a) cipeă; b) tivitură; c) urzitură și umplătură; d) trăsura; e) penițe pe după ac.	La gura cămeșii bărb. Nr. 173	—	Mod. vechiu
212	Murăș-Turda	Murăș	Pogăceaua	Pumnișori la mânecă bărb. — a) colțișori; b) șebacul; c) ureulaș; d) ruja (fig. pătrată), îngrădită de tăeturi și postănțe; e) colțul: cu tăeturi împedecate (fig. triunghiulare).	—	—	»
213	»	»	»	Pumnișori la mânecă bărb. — a) șebacul; b) păianginul cu ureulaș; d) roțița (fig. cu roșu-verde) în tăeturi umplute, pe margine cu postănțe; c) tăeturi în colțuri.	—	—	»
214	Bistrița-Năsăud	Iaad	Borgo-Bistrița	Pui: vâzdoagă (garoafă).	Peste cot la bărbați și femei cum și la poameți (măneări)	—	»
215	Bihor	Beiuș	Cărbunari	Pumnari: roată tăiată cu miez de jumătate — a) coliori sneciți sau și dinți; b) ruda cea împletită; c) ciur cu ruda cea întrietă (în jurul fig. pătrate); d) rotuță.	Peste umăr și la ismene din jos	—	»
216	»	»	»	Pumnari — a) ruda întrietă; b) cârligul mic tăiat cu miezuri; c) coliorași.	Peste umăr	—	Mod. străvechiu
217	»	»	Drăgoteni	Spetează: ruda tăiată și umplută — a) fioacă: cu rupturi; b) tăietură și rudă întrietă cu miezuri pe 4 fire.	La gura mânecii pe spătoiu	—	Mod. vechiu. Spătoiu = cămașe până în brâu
218	»	»	»	Pumnari bărb.: trași cu roate și curceț.	La gura mânecii	—	Mod. vechiu
219	»	»	»	Pumnari bărb.: trași cu spatele cătră olaltă.	»	—	»
220	»	»	»	Pumnari: ruda cea curmeziș tăiată — a) prescura (crucea din mijloc); b) colțuri (micile triunghiuri umplute); c) ruda întrietă (cele 3 șire, cari înprejmuesc colțurile); d) poteoava (restul fig.).	Peste umăr	—	»
221	»	»	»	Pumnari: prescură, cu rudă tăiată și miezuri întregi și de jumătate.	»	—	»
222	Arad	Pecica	Pecica-română	Sălbănaș: ochiat.	La spăcel (cămașe fem.) pe poale din jos	—	»
223	»	»	»	Sălbănaș: cu rosmaring.	»	—	»
224	»	»	»	Cheie: cu 8 gropi.	Din jos la poale	—	—
225	»	»	»	Cheie: cu 9 gropi.	»	—	—
226	Caraș-Severin	Oravița	Maidon	Guler bărb.	—	—	Mod. de 100 ani

Nr. brod.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	Se aplică	Comp. Nr. brod.	Observări
				C. Jumătăți.			
227	Sibiu	Nocrich	Marpod	Pui la giolgiu — a) cheiță; b) șebac; c) brăduleți.	La broboade pe margine	32	Mod. f. vechiu
228	»	»	»	Pui la giolgiu — a) pui cu gaură; b) băț; c) guler; d) șebac; e) cheiță cu colțișori.	»	32	»
229	»	»	»	Pui la giolgiu — a) unghia caprii; b) băț; c) cheiță.	»	32	Mod. străvechiu
230	»	»	Ilimbar	Pui la giolgiu — a) băț; b) cheiță; c) pui întorși sau încărigați.	»	32	»
231	»	»	»	Pui la giolgiu — a) floarea fragii; b) grădinuță; c) bețe (două) și între ele călicea.	»	32	—
232	»	»	»	Pui la giolgiu — a) pui umpluți în 4 locuri; b) băț; c) strâmbuleț; d) cheiță.	»	32	Mod. străvechiu
233	»	»	Fofeldea	Mâneacă , alcătuită din: a) vârful bradului; b) altiță: tăblițe; c) și d) luncetuț chiscovean sau pe prost; e) capăt: puilul din căiță; f) prinsoare cu dârg și pe margine cu floarea fragii.	Pe braț	44	Mod. de preste 70 ani
234	»	»	Ilimbar	Altiță — a) vârful muntelui; b) altiță: măciuca călugărului; c) trăsior și brânel; d) lănceț chiscovean sau pe prost sau floricea cu 1 cărare.	Peste umăr	44 și 235	Mod. de preste 200 ani
235	»	»	»	Brățare — a) lănceț: floricea cu 2 cărări; b) c. . . împins.	La gât	234	Mod. de preste 200 ani, Nr. 234 și 235 sânt dela aceeași fie (cămășe fem.)
236	»	Săliște	Săliște	Figuri (trei): chindisite dela o cârpă de mire.	—	237	Mod. f. vechiu. Aparținând la Nr. 237
237	»	»	»	Pui rotunzi : dela o cârpă de mire.	—	236	Mod. f. vechiu
238	Hunedoara	Hațeg	Bouțariu-infer.	Tablă — a) urzariu pureciu (fig. zigzagă punctată); b) roata albie (fig. roșie) cu umplătură (cu negru).	Pe mânecă	—	—
239	»	Murăș-Ilia	Roșcani	Cheie : cu urzariu, brânel și vârfurile brazilor.	Pe mânecă și la gura cămeșii pe piept	—	Mod. străvechiu
240	»	»	Câmpuri-Surduc	Rânduri — a) mânioasa (fășioara diagonală, cu zale); b) vârful puilor (restul fig.); c) șinior sau framba.	Pe mânecă în sus	—	»
241	Murăș-Turda	Murăș	Pogăceaua	Peunul : în tăeturi umplute.	Ca fund (față) de perină	—	Mod. vechiu
242	»	»	»	Forma turnului — a) zăluță cu cruce; b) ciurele; c) urma mâții; d) tăetură în colțuri cu postăuțe.	La o față de perină	—	Mod. de 85 ani. La această față de perină a lucrat o țărancă 2½ ani
243	Cojocna	Huedin	Finciș	Spărtură sau ruptură — a) penele crengurate; b) dul; c) fioacă; d) ruja cea mare; e) ruptură; f) colțișori.	—	—	Mod. f. vechiu
244	»	»	»	Spărtură sau ruptură : ciurul cu părau.	—	—	»
245	Bistrița-Năsăud	Iaad	Borgo-Suseni	Pui : cu mărgelile în pășitură.	Peste cot	181	—
246	»	»	»	Pui : în cruci.	La piept pe cămașe bărb.	181	—
247	»	»	»	Pui : cu mărgelile în pășitură.	»	181	—
248	»	»	»	Guler : pui în cruci.	La gât și resp. la burzalăi (fodori)	181	—
249	Bihor	Beiuș	Drăgoteni	Ruda cu miezuri : prescuța.	De-a lungul mânecii	—	Mod. f. vechiu
250	»	»	»	Pumnari : prescura.	»	—	Mod. vechiu
251	»	»	»	Ruda tăiată — a) cărloanțele: cu spicuri; b) ruda; c) cărlige tăuțești.	»	—	Mod. f. vechiu. Tăuți = Slovaci
252	Arad	Chișineu	Chereluș	Forma: Țiganei — a) șirul cu julufi (vârguțele în zigzag); b) trăsura cu bărnele (vârguța oablă neagră).	Pe mânecă	—	»
253	»	»	»	Sălbănași — a) bănușei; b) rupturit înșirat cu bumbac alb; c) roit; d) cheie: cobila; e) cipeă.	Din jos pe ismenele de junc (= mire) foarte largi, pe cari le dăruiește mireasa	—	—
254	»	Târnova	Târnova	Mâneacă împistrită (împistritură) — a) pupi; b) punte; c) pană.	Pe mânecă	—	Mod. vechiu
255	»	»	»	Ciurătură la gura chimeșii — a) penițe; b) pupi; c) punte; d) ciurătură.	—	—	»
256	Timiș	Ciacova	Lighed	Pană : ruje (fig. din mijloc) și pupi, pe margine cu urzariu (urzitură, ocolitură; cu negru) toate lucrate împunsuriu.	Pe mânecă	—	Mod. de preste 100 ani
257	Torontal	Ecica	Ecica-română	Pană : urzită și umplută cu aur.	»	258	Aparține la Nr. 258
258	»	»	»	Guler : împunsuriu, din jos cu bătătură.	La gât	257	Aparține la Nr. 257

Nr. brod.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	Se aplică	Comp. Nr. brod.	Observări
259	Sibiu	Sibiu	Rășinari	<p>D. Întregi.</p> <p>Mâneacă, alcătuită din:</p> <p>A. Altiță — a) colțișori; b) mescioară cu gura șerpelui; c) brânișoare.</p> <p>B. Spărtură — a) șibac; b) crucea cu 2 ochi.</p> <p>C. Umbreje — a) șibac; b) umbreje; c) pintenul.</p> <p>D. Bănicei: pintenul.</p>	La o iie (cămașe fem.) de mireasă	—	Mod. din anul 1835
260	»	Săliște	Galeș	<p>Mâneacă, alcătuită din:</p> <p>A. Altiță: Jidovoaicele pe 13.</p> <p>B. Șir: steaua cu bănuțul.</p> <p>C. Ciocănel, împodobit pe margine cu frunzișoară.</p> <p>D. Cheiță: cu flori.</p>	—	—	Mod. f. vechiu
261	»	»	Săliște	<p>Mâneacă, alcătuită din:</p> <p>A. Altițele: pe 14.</p> <p>B. Șir: floare și bănuț (fig. întunecată).</p> <p>C. Cheiță: cu toiag și pe margine cu podobeală.</p> <p>D. Ciocănel: bucișana pe margine cu podobeală: bucișana și coroanele.</p>	La o iie (cămașe fem.)	—	—
262	»	»	Tilișca	<p>Cămașe bărb. (partea dinainte).</p> <p>A. Guler — a) tiveală: în colți; b) strâmbănog: cu bumbi sau bumbișori; c) flori.</p> <p>B. Gura cămășii, îngrădită cu ruptîmpuns și cu flori.</p> <p>C. Penele — a) strâmbănog (la mijloc) îngrădit cu pene și flori.</p> <p>D. Pene: cu flori.</p> <p>E. Barburii (cusăturile barburi) — a) ghirland: cu păhar; b) ghirland: cu stea (la mijloc).</p>	—	—	Mod. f. vechiu
263	Cojocna	Gelău	Mărișel	<p>Guler — a) brânel; b) guler: ruje umplută; c) zâmței; d) trăsurrele; e) trăsuri cruceite.</p>	La gât	—	Broderiile de sub Nrii 263, 264, 265 și 266 sînt dela aceeași cămașe din anul 1768
264	»	»	»	<p>Pumnărei mari (cocorul) — a) ruji de hobod; b) zâmței; c) cruceituri; d) brânel.</p>	Peste umăr	263	—
265	»	»	»	<p>Piept — a) brânel; b) ruje umplută.</p>	La gura cămeșii	263	—
266	»	»	»	<p>Fodără — a) trăsurrele; b) zâmți; c) brânel.</p>	La gura mânecii	263	—
267	Torontal	Becîcherecul-m.	Ecîca-română	<p>Guler — a) bătătură; b) guler în cusătură ciemărească; c) brățări cusute ațiu.</p>	La gât	—	Nrii 267, 268 și 269 aparțin la același ciupag = cămașe fem. până în brâu
268	»	»	»	<p>Urzariu: la fodori, cusut împunsuriu.</p>	La gura mânecii	267	—
269	»	»	»	<p>Urzari: la mâneci, cusuți împunsuriu.</p>	Pe mânecă	267	—
270	Arad	Pecica	Pecica	<p>Forma: pe mânecă — a) pancova cu coțcă (fig. mari rotunde); b) șarpe încovoiat (semicercul); c) loza șarpelui.</p>	—	—	—

II. Albumul cu modele țesute în bumbac.

Nr. brod.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	Se aplică	Comp. Nr. brod.	Observări
1	Sibiu	Sibiu	Sebeșul-super.	Față de perină — a) vargă; b) floricelele întregi; c) varga cu colțișori; d) floricelele de jumătate; e) coteă.	—	—	Model străvechiu
2	»	»	Sebeșul-infer.	Față de perină — a) căpătâiul boicenese; b) vargă; c) alesătură cu cruce; d) vârguță; e) vargă cu stâlpi; f) floricelele întregi cu stâlpi; g) floricelele de 3.	La icoane și perini, pe pat și pe culme	—	Mod. f. vechiu. Boița e numele unui sat
3	»	»	Brad	Ștergar — a) cornul berbecelui, închis; b) alesătură cu cruce; c) cruce; d) trandafirul mic; e) grădinața mică; f) trandafirul mic, închis; g) ciecuri înodați de 2 ori.	Mai ales ca podoabă	—	—
4	»	»	Avrig	Ștergar la icoane — a) buzdugan; b) alesătură cu acul; c) fluturei; d) grădinața cu ochișori; e) ciecuri de glugă.	La icoane ca decorație etc.	—	Mod. străvechiu
5	»	»	»	Ștergar la icoane — a) trandafirul mic; b) cornul berbecelui; c) ridicătură cu spetează; d) străjnic cu alesături; e) ciecuri cu alesături.	»	3	Mod. f. vechiu
6	»	»	»	Lișnic — a) ochișori; b) cornul berbecelui.	Pe culme	—	—
7	»	»	»	Căpătâiu de pat — a) ciocane; b) pieșate de done; c) grădinața mică, închisă; d) ciecuri legați în ochiuri.	—	6	Căpătâiu = perină
8	Alba-inferioară	Ocna-Sibiului	Ocna-Sibiului	Vargă.	—	—	Mod. străvechiu
9	Sibiu	Sibiu	Avrig	Alesătură — a) colțișori închiși; b) fureulițe.	—	—	»
10	»	»	»	Alesătură: pieșate, întoarse în 3.	—	—	»
11	»	»	Poplaca	Vargă.	—	—	»
12	Hunedoara	Brad	Buceș	Alesătură — a) zimți cu brâu (varga din mijloc); b) fureuță.	—	—	»
13	Sibiu	Miercurea	Ludoșul-mare	Alesătură.	—	—	—
14	»	Sebeșul-săsesc	Pianul-infer.	Vargă — a) vargă suveică; b) drugălău.	—	—	Mod. străvechiu
15	Alba-inferioară	Ocna-Sibiului	Ocna-Sibiului	Vargă: toțască cu stelută (fig. mare).	—	—	Mod. străvechiu. Toții = Slovaci
16	Făgăraș	Făgăraș	Porumbacul-sup.	Ștergar la icoane — a) ochișorii mari; b) ridicături cu spetează; c) cruce; d) grădinața mică, închisă; e) fureulițe; f) ciecuri de glugă.	La icoane ca decorație etc.	3	Mod. străvechiu
17	»	Arpașul-inferior	Porumbacul-inf.	Căpătâiu de culme — a) cruce și prescuri; b) străjnic; c) cunună; d) ciecuri.	Pe culme	—	—
18	»	»	»	Față de perină — a) cornul berbecelui; b) alesătură cu spetează de 3; c) pieșatele; d) ciocane.	—	—	Mod. vechiu
19	Sibiu	Sibiu	Rășinari	Leșnicuță — a) colți; b) bumbice; c) ochiuri; d) trăsura; e) ciecuri.	Pe culme	—	Mod. de preste 100 ani
20	»	»	Poplaca	Leșnice — a) ridicătură mică cu speteaza; b) ridicătură mare cu speteaza; c) ciecuri înodați.	»	—	Mod. străvechiu
21	»	»	»	Leșnice — a) pahară alese pe 2 fire; b) vargă cu alesături; c) pușori; d) opturi de cele mari.	»	6	—
22	»	Săliște	Gurariu	Leșnică — a) pahară; b) ridicătură cu speteaza pe 9 fire; c) cruce; d) ciecuri înodați.	»	—	Mod. străvechiu
23	»	Nocrich	Bendorf	Păstură — a) cruce; b) geană; c) vargă.	Ca față de masă	—	Mod. f. vechiu
24	»	»	Alțâna	Masă de pânză — a) căpriță; b) alesătură pe 4 fire; c) băț sau alesătură pe 16 fire; d) dârgul; e) floare din barșon.	Pe masă sau și pe pat	—	»
25	»	Săliște	Săcel	Leșnicuță — a) ou cu rostul încheiat; b) cruce cu spetează; c) floare cu rostul încheiat; d) sucituri sau rupturi; e) dește (degete).	Pe culme	2	»

Nr. brod.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	Se aplică	Comp. Nr. brod.	O b s e r v ă r i
26	Sibiu	Săliște	Rod	Leșnicuță — a) cornul berbecelui (zăluța întoarsă); b) ochișori; c) cornurariu sau zală jumătate în degete; d) gheorghină.	Pe culme	—	Mod. vechiu
27	»	Miercurea	Topârcea	Chindeu pe culme — a) toțașea; b) coperemintele; c) cristornie; d) ciucuri înodați.	»	15 și 21	Mod. străvechiu. Chindeu = ștergar
28	»	Sebeșul-săsesc	Răhău	Măsărită — a) vargă cu umplătură; b) vargă cu zâmți.	Pe masă	—	—
29	»	»	»	Fund de perină — a) zâmți; b) gogoloți cu elence (crengi) și creastă pe lângă el; c) colțișori; d) creastă și cruce; e) fluture (fig. roșie cu verde etc.) și fureliță.	—	—	Mod. vechiu
30	»	»	»	Fund de perină — a) cornul berbecelui cel gras, întâlnit (fig. cu roșu la mijloc); b) zala grasă cu elence (crengi); c) colțișori; d) creasta grasă; e) zâmți; f) crucea grasă, închisă cu gogoloț și creastă.	—	—	»
31	»	»	Câlnic	Fund de perină — a) vargă cu gogoloțul cel gras; b) vargă în țesătură; c) vargă cu colțișori; d) creastă cu elence (crengi); e) varga cea grasă.	—	10 și 29	»
32	Făgăraș	Arpașul-inferior	Rucăr	Ștergător — a) vârguță cu colțișori; b) vârguță cu cruciulițe; c) ciucuri legați cu chir.	Pe culme etc.	—	Mod. străvechiu
33	»	»	Streza-Cârțișoara	Față de perină — a) cornul berbecelui; b) ochiul boului; c) prescura; d) cruci în 5.	—	—	Mod. vechiu
34	Târnava-mare	Mediaș	Boarta	Față de perină — a) dințișori; b) crăcuroasa cea mare; c) alesătură; d) crăcuroasa cea mică; e) ogneana.	—	—	Mod. f. vechiu. Oena e o comună aproape de Sibiu
35	Târnava-mică	Hosusău	Micăsasa	Fetișor (față de perină) — a) scânteuță; b) zale; c) mununa; d) pui cu rostul închis; e) cornul.	—	—	Mod. f. vechiu. Ce însemnează cuvântul „mununa“ n'am putut erua
36	Hunedoara	Deva	Căinel	Ștergar de culme — a) căciugă de jumătate; b) vrâstă; c) vrâstă suveicată; d) zala cea mare; e) căciugă cu gândăcel; f) piciorul ghilăului; g) ciucuri.	—	—	Mod. f. vechiu
37	»	Baia-de-Criș	Cebea	Tindeu — a) colți; b) zimți miei; c) zimți; d) ciucuri.	Atârnat pe părete ca podoabă	29	Mod. străvechiu. Tindeu = ștergar
38	»	Brad	Buceș	Tindeu — a) alesătură; b) brâu; c) ciucuri și nodătură.	»	12	Mod. străvechiu
39	»	Murăș-Ilia	Câmpuri-Surduc	Latiță — a) ruje; b) stâlp.	Ca cingătoare	—	»
40	»	»	»	Latiță.	Ca salbă la gât	—	»
41	Murăș-Turda	Murăș	Pogăceaua	Chindeu — a) alesături mărunte; b) alesături în tăblițe.	Se aplică și ca fund de perină și față pe masă	27	Mod. vechiu
42	Turda-Arieș	Trăscău	Lupșa	Chindeu — a) cruciulițe; b) vârste; c) zăluțe; d) zimței.	—	27	»
43	»	»	Ofenbaia	Chindeu — a) ochiul boului; b) peteență; c) fureuță; d) zimței; e) ciucuri.	—	27	»
44	Solnoc-Dobâca	Betlean	Diug	Tindeu — a) geană sau genuță; b) colți, cuculbău (eucurbeu); c) petecituri.	—	37	»
45	Bihor	Beiuș	Beiuș	Fățar — a) vrâste; b) prescură aleasă; c) vrâste între alesături; d) pană încrengurată cu spicuri.	—	—	Mod. vechiu. Fățar = ștergar
46	»	Cefa	Chereșig	Căbros sau față de masă — a) flori cu crucițe (pumnari); b) miezi cu crucițe; c) peană trasă (aleasă); d) alesătură cu boț.	—	—	—
47	Arad	Chișineu	Chereluș	Dos — a) capre; b) alesătură cu 4 pupi (muguri); c) vrâste; d) cârligul; e) ciucuri.	—	—	Mod. vechiu. Dos = ștergar
48	Timiș	Recaș	Belinț	Conciu : pui mărunți cu găitan.	Ca broboadă	—	Mod. de presté 120 ani
49	Caraș-Severin	Timiș	Tincova	Conciu : pui mărunți cu găitan.	»	48	»
50	Selagiu	Zeldu	Tresnea	Ștergură — a) ruptură cu cordenciu în 2 vârghele; b) țesătură în lăturoi; c) pene; d) ruji alese în lăturoi.	—	—	Mod. f. vechiu. Ștergură = ștergar
51	»	»	»	Ștergură — a) ruptură din pene: cu cordenciu în 2 ițe; b) ruptură cu 2 vârghele; c) ruptură cu 3 vârghele; d) ruptură cu 7 vârghele.	—	50	Mod. f. vechiu
52	Sibiu	Sibiu	Avrig	Ștergar la icoane — a) trandafirul mic; b) străjnice; c) cruce; d) jumătate trandafirul mic; e) cruce plecată; f) grădinuța mare, închisă; g) ochișorii mari; h) ciucuri de glugă.	Se aplică și pentru alte scopuri	6	Combinație țărănească din modele vechi
53	»	Sebeșul-săsesc	Cacova	Fund de perină — a) vargă cu colțișori; b) creasta într'o parte; c) vargă cu zală (fig. cu galbin), gogoloț (fig. cu alb), cruce și elence (fig. roșie); d) umplătură; e) gogoloți cu elence (crengi).	»	29	Combinație țărănească din modele f. vechi

Nr. brod.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	Se aplică	Comp. Nr. brod.	Observări
54	Sibiiu	Sebeșul-sădesc	Răhău	Fund de perină — a) gogoloți; b) vargă cârlonțată din cipeă.	Se aplică și pentru alte scopuri	29 și 53	—
55	Solnoc-Dobâca	Ciachi-Gârbău	Fizeș-Sân-Petru	Ștergar — a) genuță; b) berchiță.	»	—	Mod. proaspăt. Alte numiri deci nu există
56	Bistrița-Năsăud	Iaad	Borgo-Rus	Chindeu — a) muguri de trandafir; b) trandafiri; c) viorele; d) cănaei înodați.	»	27	Mod. f. vechiu.
57	»	»	Borgo-Bistrița	Chindeu : alesătură în dupăcele — a) pasere cu frunza de viie și struguri; b) frunza de stejar.	»	27	»
58	»	»	Borgo-Suseni	Chindeu — a) vârstă lată cu alesătură în dupăcele; b) frunză de stejar.	»	27	»

III. Albumul cu modele țesute în lână.

Nr. brod.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	Se aplică	Comp. Nr. brod.	Observări
59	Sibiiu	Sibiiu	Sebeșul-superior	Brâu.	—	—	Model foarte vechiu
60	»	»	Sebeșul-inferior	Cătrință : veștemenească, din jos cu bortiță sau cheiță .	—	—	Mod. f. vechiu. Veștem e numele unui sat
61	»	»	Bradu	Cătrință — a) vargă cu cruce; b) zăluță; c) colțișori.	—	—	Mod. străvechiu
62	»	»	Boița	Brâu sau cingătoare .	—	—	—
63	»	»	Avrig	Crătință : brădenească — a) ochiul mic cu 1 alesătură; b) ochiul mare cu 3 alesături; c) cheiță.	—	—	Mod. vechiu. Bradu e numele unui sat învecinat
64	»	»	Mohu	Crătință — a) gurițele; b) știuculețe (bucățele); c) alesături; d) cicuri.	—	—	—
65	»	»	Bungard	Crătință — a) știuculețe; b) foarfecă și roabă; c) cicuri.	—	—	Mod. vechiu
66	»	Nocrich	Marpod	Crătință — a) străjnicel; b) vargă cu dinți și străjnicele; c) vargă cu cruce; d) vargă cu dârg, închisă; e) cheiță.	—	—	Mod. f. vechiu
67	»	»	Ilimbav	Crătință — a) străjnicel; b) vargă de pe inel; c) vargă cu cruce; d) cheiță.	—	—	Mod. de preste 100 ani
68	»	»	»	Crătință — a) mărgeluțe; b) țâncuși cu cruce; c) știuculețe; d) trandafir; e) cheiță.	—	—	Mod. vechiu
69	»	»	Nocrich	Cătrință — a) mărgeluțe; b) bortacul cu băerute; c) țâncușe petrecute; d) țâncușe cu furcuțe; e) cheiță cu strâmbuleț.	—	—	—
70	»	Săliște	Gurariu	Crătință — a) geană; b) zăluță; c) colțișori.	—	—	Mod. străvechiu
71	»	»	Galeș	Brâu.	—	—	—
72	»	»	»	Brâu.	—	—	—
73	»	»	Săliște	Brâu.	—	—	—
74	»	»	Tilișca	Crătință — a) spetează închisă cu rupturi; b) cerbul de 7; c) vârgi alese; d) zăluță; e) ochișori de 4; f) colți sau colțișori.	Pentru fete și fetețe dinapoi și dinainte	—	Mod. vechiu. Nevestele poartă dinainte și dinapoi șurte negre
75	»	»	Săliște	Crătință — a) vargă aleasă; b) pui rodenesti; c) ochișori de 4; d) cerbul cu crenguțe; e) zăluță.	—	74	Mod. vechiu. Rod e numele unui sat din apropiere
76	»	Miercurea	Miercurea	Crătință — a) alesătură cu speteaza; b) vargă cu ruptele; c) colțișori.	—	—	Mod. vechiu
77	»	»	Apoldul-super.	Crătință — a) dârgul mare; b) floarea mare din cerb; c) colțișori.	—	—	—

Nr. brod.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	Se aplică	Comp. Nr. brod.	O b s e r v ă r i
78	Sibiu	Sebeșul-săsesc	Săsciori	Cingătoare — a) zală încheiată sau șerpulete (secașul); b) ochi închiși; c) broască sau dește (degete); d) ochiul cu creastă; e) ochiul închis cu cruce.	—	—	Mod. de 90 ani. Secașul e numele unui rîuleț
79	»	»	Sebeșel	Cătrîntă — a) naționalul; b) fureuță cu sueitură; c) umplătură cu 3; d) umplătură cărlonțată; e) ciucuri înodați.	—	—	—
80	»	»	Pianul-superior	Crătîntă — a) priștin cu ghiare; b) zăluță cu 2 ghiare; c) cornul berbecelui; d) poenărească cu ghiare; e) priștinul mare; f) ciucuri.	—	—	Mod. f. vechiu. Poiana e numele unui sat
81	»	»	»	Crătîntă — a) fureuță pienărească; b) șerpoaica; c) floarea Sibiului; d) ciucurei.	—	Nr. brod. 119	Mod. vechiu. Pienărească dela cuv. Pian
82	»	»	»	Vargă la șurț , din jos — a) priștin; b) drugălaie; c) schioape; d) cornul berbecelui; e) ciucuri.	—	—	—
83	»	»	Pianul-inferior	Crătîntă — a) drugălău; b) schioape; c) ban mic; d) ban mare; e) colțșori.	—	—	Mod. vechiu
84	»	»	Răchita	Crătîntă — a) trăsura cu suveica; b) dusuri de 9 ori; c) trăsura cu spetează de 3 ori; d) tivitură cu colțșori; e) ciucuri.	—	—	Mod. probabil nou
85	»	»	Petrifalău	Cătrîntă — a) dărgul; b) umplătură cu acul; c) umplătură cu cruce; d) fureuță cu ochi; e) cotețul; f) broasca cu stălp; g) șerpulete (secașul); h) pomul cu broască; i) ciucuri cu creste.	—	78	Mod. vechiu
86	»	»	»	Cătrîntă — a) broasca; b) naționalul; c) floarea Sibiului cu fureuță; d) zală; e) pomul; f) umplătură cu cruce.	—	Nr. brod. 119	»
87	Târnova-mică	Sân-Martin	Bazna	Crătîntă — a) mătă; b) alesătură închisă; c) raju-liță; d) roată; e) cheiță oablă.	—	—	—
88	»	»	»	Crătîntă — a) stălp cu floare; b) ochișori; c) fureuță; d) spicul; e) roata cu stălp; f) cheiță oablă; g) ciucuri.	—	—	Mod. străvechiu
89	»	Hosusău	Micăsasa	Șurț — a) stălpul cu boboroane; b) vârtelniță; c) ciucuri cu cruce.	—	—	—
90	Sibiu	Săliște	Galeș	Cingătoare.	—	—	—
91	Alba-inferioară	»	Feneș	Cingătoare.	—	—	—
92	Hunedoara	Orăștie	Binținț	Cârpă la gât.	—	—	—
93	Alba-inferioară	»	Buciumani	Zadie — a) alesătură în calea rătăcită; b) alesătura lanțului; c) sueitură în vrastă neagră; d) vrăste; e) ouțe sau crucețe; f) câmpul cel mare (partea albastră) cu pristău (fig. cu galbin) coarnele berbecelui și dărg; g) ciucuri.	—	—	Zadie = cătrîntă. Numele cătrîntă se dă în acest ținut șorfului (dinainte)
94	Hunedoara	»	Jibot	Vargă la șurț — a) alesătură cu spetează; b) fureuță sau milităresc; c) milităresc cu doape pe de lături.	La șorț din jos	—	Mod. f. vechiu
95	»	»	»	Vargă la șurț — a) colțșori; b) chideală; c) ciucuri.	»	—	Restul șorfului e ținut în culoare albastră
96	»	»	Binținț	Cătrîntă — a) preseură; b) spic (pl. spicuri); c) scădele; d) floarea Sibiului; e) șerpoaica mică; f) pristenul mic; g) pristenul mare; h) colăcei.	—	Nr. brod. 119	Mod. vechiu. Ciucurii se poartă îndoit mai lungi
97	»	»	Orăștie	Cătrîntă — a) cornul berbecelui cel mic; b) spice cu ochișori; c) floarea Sibiului; d) poteavă; e) pristenul mic; f) zală; g) inimă; h) mestecata.	—	Nr. brod. 119	—
98	»	»	Turdaș	Cătrîntă — a) sueituri; b) zăluțe sau zale; c) săcăruica; d) pristenul mic.	—	—	Mod. vechiu
99	Murăș-Turda	Reghinul-săsesc	Jabenița	Cătrîntă.	—	—	—
100	Turda-Arieș	Murăș-Ludoș	Murăș-Ludoș	Zadie — a) vrăste; b) ruje; c) împunturi; d) coarnele berbecelui.	Drept cătrîntă	93	Mod. f. vechiu.
101	Solnoc-Dobâca	Ciachi Gârbău	Fizeș-Sânpetru	Zadie — a) alesătură de cărcei și cornăței; b) alesătură mare: paingin; c) alesătură pe mijloc; d) mănășească; e) ciucuri.	Dinapoi și dinainte	93	Mod. străvechiu
102	Bistrița-Năsăud	Iaad	Borgo-Suseni	Pânzătură — a) geniță; b) alesătură în pășitură; c) gene; d) vârstele; e) tivitură; f) cănaci înodați.	Drept cătrîntă	—	Cătrînte astfel împodobite cu flori sînt în „Bărgău” obștește întrebuințate
103	»	»	Borgo-Prund	Pânzătură — a) geană; b) fluturi; c) alesătură în pășitură; d) tivitură; e) cănaci înodați.	—	—	Mod. vechiu

Nr. brod.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	Se aplică	Comp. Nr. brod.	Observări
104	Hunedoara	Hațeg	Bouřariu-infer.	Opreg , alcătuit din petec de opreg și ciucuri la opreg — a) straje lângă alesătură; b) alesătură pe dinte în 4 ițe; c) ciucuri la opreg.	Drept cătrînță	—	Mod. f. vechiu. Din petecul de opreg , care are înălțimea modelului, se întind până jos ciucurii la opreg .
105	»	»	»	Cătrînță — a) straje; b) alesătură; c) ciucuri.	Ca șorț dinainte	—	Mod. vechiu
106	Timiș	Ciacova	Lighed	Opreg : pui codrenești.	Drept cătrînță	104	Mod. de preste 130 ani
107	»	»	»	Opreg : pui mărunți.	»	104	Mod. de 150 ani
108	»	»	»	Opreg — a) zăluică; b) pui codrenești.	»	104	»
109	»	»	»	Opreg : pui mărunți.	»	104	»
110	Torontal	Alibunari	Alibunari	Opreg .	»	104	—
111	Hunedoara	Orăștie	Romos	Cârpă pe umere — a) zală; b) încărlonțată; c) umplătură cu dinți sau sucituri; d) milităresc cu potcoave; e) spicul; f) roata cea mare și cununa de spini.	Peste umăr legată de cheotoarea (baera) cămeșii	94	Asemenea cârpa, dăruite de fete, poartă voinicii, Dumineca și serbătoarea ziua întreagă, chiar și în biserică la slujbă
112	Timiș	Recaș	Belinț	Cârpă de învălit conciu : cu pui în bată.	Ca broboadă	—	Mod. f. vechiu
113	Caraș-Severin	Timiș	Tincova	Opreg : cu pui mărunți, aleși în războiu; opregul e alcătuit din obeală și ciucuri (cari în icoană lipsesc).	Drept cătrînță	104	Mod. străvechiu
114	»	»	»	Obeală de opreg : pui mărunți, aleși în războiu.	»	104	Mod. vechiu

Albumul litografiat.

Nr. brod.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	S e a p l i c ă	Comp. Nr. brod.	O b s e r v ă r i
				A. Broderii.			
1	<i>Sibiu</i>	<i>Sibiu</i>	<i>Tălmăcel</i>	Crâmpoței: mari sau cu stea.	Pe mânecă în jos	—	Model foarte vechiu
2	»	»	»	Crâmpoțelul: trăsurilor (puii trufași).	»	—	»
3	»	»	»	Altiță: pui rășinarești.	Peste umăr	—	Model vechiu. Rășinari e numele unei comune aproape de Sibiu
4	»	»	»	Altiță: trandafirul întreg sau tulpanul pe jumătate (puii cu 5 umplături).	»	3	Model străvechiu
5	»	»	»	Altiță: lingurici sau căruțul.	»	—	—
6	»	»	»	Altiță: spicul (pui cu piciorul broaștii).	»	—	—
7	»	»	»	Altiță: strugurelul sau strugurelul întreg.	»	—	Mod. străvechiu
8	»	»	»	Altiță: vermele sau puiul soacrii sau gura șerpelui.	Peste umăr sau și pe mânecă în jos	—	Mod. vechiu
9	»	»	»	Flori (calea morții).	La gura mânecii bărb.	—	»
10	»	»	»	Guler bărb.: zăliță și potcoavă.	La gât (grumazi)	—	»
11	»	»	»	Mreața: cu râurile (pe margine) — a) râu; b) mreațe.	De-a lungul mânecii	—	»
12	»	»	»	Cheiță (ciocănel): c . . . . puiului.	»	—	—
13	»	»	<i>Boița</i>	Strâmbul dela mână: — a) strâmbul: preseuri (fig. cu verde) și trăsuri (pătrații în câmpul roșu); b) stipneală și c) toiagul împletit peste muche.	La gura mânecii	—	—
14	»	»	»	Ciupag, alcătuit din beată și ciupag — a) straje; b) beată: crucea ocolită și ochii ca dela floricea (fig. cu 4 puncte negre) și c) ciupag: ca sub b).	La gât	—	Mod. străvechiu
15	»	»	<i>Racovița</i>	Pui peste umăr: florile.	—	6	—
16	»	»	»	Pui peste umăr (altiță): șarpele.	—	—	Mod. f. vechiu
17	»	»	»	Pui: rotunzi.	Peste cot la fete	—	Mod. f. vechiu. Asemenea broderii se coasă pe dos și se numesc astfel și pui pe dos
18	»	»	»	Pui peste cot: trandafirul.	—	17	Mod. vechiu
19	»	»	<i>Avrig</i>	Picături: crețe.	Pe mânecă în jos	1	Mod. străvechiu
20	»	»	<i>Rășinari</i>	Spărtură: cu țânțacul — a) șibace; b) spărtură cu țânțacul.	De-a lungul mânecii	—	»
21	»	»	»	Spărtură — a) șibace; b) spărtură: cu 8 și cruce.	»	20	—
22	»	»	»	Spărtură — a) șibace: cu picături; b) crucea cu 2 ochi.	»	20	Din anul 1835
23	»	»	»	Spărtură: cu pui sau și cu rând.	»	—	Mod. străvechiu
24	»	»	»	Ciupag, alcătuit din beată și ciupag — a) lănceț; b) beată: alăturata; c) ciupag: crucea cu ochiuri; d) brânișoare.	La gât	—	»
25	»	»	»	Ciupag, alcătuit din beată și ciupag — a) lănceț; b) beată: șerpoaica; c) ciupag: vârtelnița; d) brânișor panțurit.	»	—	»
26	»	<i>Nocrich</i>	<i>Ilimbav</i>	Brățare — a) penițe; b) obinzeală: cu zăluță; c) lănceț.	»	—	»
27	»	<i>Sibiu</i>	<i>Slimnic</i>	Ciupag, alcătuit din beată și ciupag — a) brânel; b) c . . împins; c) floricea.	»	—	»
28	»	»	»	Altiță: cu gârbaci.	Peste umăr	—	De 80 ani. În Gurarfu (Nr. 60 etc.) gârbaciul se numește sârbe
29	»	<i>Nocrich</i>	<i>Nucet</i>	Altiță — a) colțișori; b) brânel; c) pătacă sau obinzeală strâmbă; d) șebac alb; e) lănceț cu coadă.	»	—	De 90 ani
30	»	»	<i>Marpod</i>	Pui la giolgiu: cei tri — a) unghia caprii; b) șebac; c) strâmbulețul.	La proboadă și la gura cămășii bărb.	—	Mod. străvechiu. Giolgiu = broboadă

Nr. brod.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	S e a p l i c ă	Comp. Nr. brod.	O b s e r v ă r i
31	Sibiiu	Nocrich	Marpod	Lunceț (pumuși).	La creșul mânecii din jos	—	Mod. f. vechiu
32	»	»	»	Pui la mâneca bărb.: cei umpluți — a) pui cu 4 umplături sau floarea fragii; b) șebac; c) strâmbuleț; d) cheiță.	La gura mânecii bărb. sau și la gîolgiu	30	»
33	»	»	»	Pui pe dos — a) vârtelniță; b) e.... puiului; c) pot-coavă; d) măciuca călugărului.	Peste cot sau peste umăr	17	Mod. străvechiu
34	»	»	»	Pui pe dos — a) cocârlaț (cornul berbecului); b) puiul cu cruciuliță; c) pui cu ochișori.	»	17	»
35	»	»	»	Alțițe — a) penițe; b) brânel; c) vârtelniță și floarea domnească; d) luncețul: cu ochiu și cărlig.	Peste umăr	—	Mod. vechiu
36	»	»	»	Brățare — a) brânel; b) obinzeală: cu cruci; c) brățare (pl. brățări): cu cruci.	La gât	—	»
37	»	»	»	Guler bărb. — a) brânel; b) vârtelniță; c) lunceț.	»	—	»
38	»	»	»	Guler bărb. — a) brânel; b) guler: rădăscă; c) colțișori.	»	—	Mod. străvechiu
39	»	»	Fofeldea	Pui peste umăr: măgheran (pui pe față).	—	—	—
40	»	»	»	Pui peste umăr: stipuiți.	—	—	Mod. străvechiu
41	»	»	Ilimbar	Pui peste umăr: cu o cărare șerpuitoare (pui strâmbi pe dos).	—	—	»
42	»	»	»	Alțiță: cu dârg — a) strâmbuleț; b) trăsior; c) alțiță cu dârg; d) brânel; e) lănceț chiscovean sau chiscovenese.	La gât ca alțiță, dacă are lănceț; dacă nu are, atunci pui peste umăr	—	Chiscovean e numele unui deal aproape de comuna Ilimbar
43	»	»	»	Alțiță — a) ciocănel (pl. ciocănei) sau vârf de pui; b) floarea cu ochișori (floarea din scări); c) băț sau băț împletit; d) lănceț chiscovenese.	Peste umăr	42	Mod. f. vechiu
44	»	»	»	Alțiță: lui Alexe — a), c) și d) ca sub Nr. 43; b) floarea lui Alexe.	»	43	O preoteasă făcuse pe vremuri mai întâi un guler la fel, de dragul unicului ei fecior, un făt-frumos răsfățat, cu numele Alexe
45	»	»	»	Alțiță — a) floarea fragii; b) alțiță: cu tăblițe și vârtelniță; c) brânel; d) lănceț chiscovean.	»	42	Mod. străvechiu
46	»	»	»	Pui peste cot: frunza viței.	Mai ales pentru fete	—	»
47	»	»	»	Pui peste cot — a) bujor (fig. cu roșu); b) puișor; c) băț cu muște.	—	—	»
48	»	»	»	Pui peste cot — a) e.... puiului (oachișă); b) puiul cu seara sau puiul cu masa; c) măciuca călugărului.	—	17	»
49	»	»	»	Pui peste cot — a) e.... puiului (oachișă); b) puiul îmbinat cu cană; c) puiul jumătate îmbinat.	La fete peste cot, ear la neveste peste umăr	17	»
50	»	»	»	Capete sau pui peste cot — a) tăbliță; b) puiul din căiță: cu 8 albușuri sau ochișori.	Pe mânecă în jos și peste cot la copile	2	»
51	»	»	»	Brățare — a) brânel; b) obinzeală pe dos; c) lănceț cu elence (crengi).	La gât	—	Mod. vechiu
52	»	»	»	Guler bărb. — a) brânel; b) măsuță cu puiul din căiță în feluri; c) trăsior (cu galbin); d) pui stăreți.	»	—	De preste 100 ani
53	»	»	»	Guler bărb.: șaldorean — a) colțișori; b) trăsior; c) guler: cu cruci; d) brânel.	»	—	Adus, pe vremuri, de un fecioraș din comuna Șaldorf
54	»	»	»	Guler bărb. — a) colțișori; b) guler: cu 3 cruci și grădinuță; c) brânel și colțișori.	»	—	Mod. străvechiu. Se numește și guler pe față , în deosebire de cari se coasă pe dos
55	»	»	Chirpăr	Guler bărb. — a) colțișori; b) trăsior; c) guler cu elence (crengi); d) cheiță.	»	—	Mod. străvechiu
56	»	»	»	Guler bărb. — a) colțișori; b) trăsior (cu galbin); c) floarea domnească; d) pui stăreți.	»	—	Mod. f. vechiu.
57	»	»	Bendorf	Pui peste umăr: cu cruciuliță.	—	—	Mod. vechiu
58	»	»	»	Guler bărb. — a) colțișori; b) pui cu penuță (fig. cu cele 6 foițe); c) brânel; d) găurari.	La gât	—	Mod. străvechiu
59	»	Săliște	Orlat	Alțiță: păhărei.	Peste umăr	—	Mod. vechiu
60	»	»	Gurariu	Alțiță: strugurelul întreg.	»	—	Mod. străvechiu
61	»	»	»	Alțiță: pătăcile.	»	—	»
62	»	»	»	Alțiță.	»	—	În Săliște: vița viei pe 13

Nr. brod.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	Se aplică	Comp. Nr. brod.	Observări
63	Sibiu	Săliște	Gurariu	Beată: crucile.	La gât	—	Mod. f. vechiu. În Săliște: floriceana pe dos
64	»	»	»	Guler bărb. — a) colțișori; b) brânel; c) guler: cu floricele.	»	10	Mod. f. vechiu
65	»	»	Săcel	Altiță: păhărele (spetezele pe 9).	Peste umăr	—	Mod. f. vechiu. În Săliște: ale satului pe 9
66	»	»	»	Ciupag , alcătuit din beată și ciupag — a) brânel; b) beată; c) ciupag: cu 9 ochi.	La gât	—	Mod. f. vechiu
67	»	»	Vale	Pumnaș: rășinărescul (beată cu cruci).	La crețul mânecii din jos și uneori ca beată la gât	—	Mod. vechiu. Rășinari e numele unei comune lângă Sibiu
68	»	»	Galeș	Pumnaș: crețul dela flodori sau pumnaș: blănița.	La crețul mânecii din jos	—	Mod. f. vechiu
69	»	»	»	Pumnașul: dela flodori.	»	—	Mod. vechiu
70	»	»	»	Șir: cu unghia mâții și steua pe 11 (fig. cu tricolor).	Pe mânecă în jos	—	—
71	»	»	Săliște	Altiță: cu cârlige pe 6 sau păhărei pe 6.	Peste umăr	—	—
72	»	»	»	Altiță: pe 9.	»	—	—
73	»	»	»	Altiță: trandafirul.	»	—	Mod. f. vechiu
74	»	»	»	Altiță: măgheran.	»	—	Mod. străvechiu
75	»	»	»	Altiță: străinele sau stelele.	»	—	»
76	»	»	»	Altiță: pe 14 sau pui trufași.	»	—	Mod. vechiu
77	»	»	»	Altiță: trifoiul pe 13.	»	—	»
78	»	»	»	Ghirland: păhară și stele.	De-a lungul mânecii și pe piept	—	»
79	»	»	»	Ciocănel: cu podobeală, numită pene.	»	—	—
80	»	»	»	Beată: cu 4 urzituri sau ochi.	La guraiei (cămeșii) feterești	—	Mod. f. vechiu
81	»	»	»	Ciupag: rodașca.	La gât	—	»
82	»	»	»	Ciupag , alcătuit din beată și ciupag — a) brânel; b) beată: potcovea; c) ciupag: cu stena închisă cu ochișori.	»	—	—
83	»	»	»	Ciupag , alcătuit din beată și ciupag — a) brânel; b) beată: floricea sau cu lădăne; c) ciupag: cornul jumătate.	»	—	Mod. vechiu
84	»	»	»	Ciupag , alcătuit din beată și ciupag — a) brânel; b) beată; c) ciupag.	»	—	»
85	»	»	»	Ciupag , alcătuit din beată și ciupag — a) brânel; b) beată: șerpoaia; c) ciupag: cacovenescul.	»	—	Mod. străvechiu. Căcova e numele unui sat învecinat
86	»	»	»	Ciupag , alcătuit din beată și ciupag — a) brânel; b) beată; c) ciupag: floarea sau floarea mare.	»	—	Mod. vechiu
87	»	Miercurea	Poiana	Umărași: măgheran umplut.	Peste umăr	—	Mod. f. vechiu
88	»	»	Miercurea	Pumnaș — a) brânaș; b) dărgul împreunat; c) cheiță; d) lăncețul: rupt.	La gura mânecii	—	Mod. de vro-o 80 ani
89	»	»	»	Pumnaș — a) brânaș; b) steaua; c) cheiță; d) floricea de 5 ațe.	»	—	»
90	»	»	»	Pumnaș — a) brânaș; b) măgheran; c) cornițe.	»	—	Mod. de preste 100 ani
91	»	»	»	Ciocănel: împodobit — a) podobitură: floriceana de 7; b) ciocănel gârăcesc, urzit cu sârmă.	De-a lungul mânecii	—	—
92	»	»	»	Beată: feterească — a) brânaș; b) beată cu 9 ochi; c) cheiță; d) lăncețul rupt.	La gât	—	Mod. f. vechiu
93	»	»	»	Ciupag: floarea mare din cerb.	»	—	Mod. de preste 100 ani
94	»	»	Apoldul-super.	Cusătură la mâneci bărb. — a) șubacul; b) vereșele sau pene vereșe; c) șubace.	La gura mânecii	—	—
95	»	»	Topârcea	Trăsură: pe 1 fir.	La gura mânecii sau și la gât ca ciupag	—	Mod. f. vechiu
96	»	»	»	Ciupag , alcătuit din beată și ciupag — a) brânel; b) beată: cu 4 ochi; c) ciupag: pe 1 fir.	La gât	—	»
97	»	»	Ludoșul-mare	Ciupag: floarea din cerb (floarea mare).	»	—	Mod. străvechiu
98	»	Sebeșul-săsesc	Săsciori	Beată sau brățar: floarea Sibiului.	»	—	Mod. vechiu. În pajura orașului Sibiu se află 2 spade încrucișate

Nr. brod.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	Se aplică	Comp. Nr. brod.	Observări
99	Sibiu	Sebeșul-săseșc	Sebeșul-săseșc	Altiță : cu scaun și cu țișănescul.	Peste umăr	—	—
100	»	»	Săsciori	Beată sau brătar — a) brânaș; b) floarea Sibiului cu ochiu și cruce; c) tighitură (tivitură).	La gât	98	—
101	»	»	Sebeșul-săseșc	Umărași : cu strugurel (fig. cu ferestru) și cu omidă (pe marginea strugurelului).	Peste umăr	—	Fig. triunghiulare nu au nume
102	»	»	Pianul-superior	Umărași : chinărești, cu priștin la mijloc.	»	—	Dela cuvântul Chian = Pian
103	»	»	»	Stâlpii la mănecă : ochișori sau cu 6 ochi — a) stâlpi: cu ochișori; b) scăriță; c) șebac.	La gura mănecii	—	Mod. f. vechiu
104	»	»	»	Umărași sau umerei sau șir : din 1 tăietură.	Peste umăr și respective pe mănecă în jos	—	Mod. vechiu
105	»	»	»	Umărași : cu crețul la mijloc.	Peste umăr	17	»
106	»	»	»	Culărușe — a) brânel; b) floarea Sibiului; c) șebac.	La gât	98	—
107	»	»	»	Culărușe : cu floarea Sibiului — a) tivitură; b) floarea Sibiului; c) șebac.	»	98	Mod. f. vechiu
108	»	»	»	Culărușe : muscuțească.	»	—	Mod. vechiu
109	»	»	Pianul-inferior	Guler bărb. — a) tivitură; b) cornul berbecului, crețul (fig. cu galbin) și prescura cu ghiare (fig. cu cruce roșie la mijloc); c) ruptimpuns; d) șebac.	»	—	Mod. străvechiu
110	»	»	Pianul-superior	Guler bărb. — a) tivitură; b) poenărească cu ghiare (fig. cu galbin și verde resp. cu galbin și albastru), suveicuță și priștinul cu ghiare; c) ruptimpuns; d) șebac.	»	—	Mod. vechiu. Poiana e numele unui sat
111	»	»	»	Guler bărb. pe 15 fire — a) tivitură; b) prescură cu străji (fig. cu roșu și alb), cruciuliță (fig. roșie) și prescură (fig. albă); c) ruptimpuns; d) șebac.	»	—	Mod. străvechiu
112	»	»	»	Tăietură la mănecă — a) tivitură: cu colțișori; b) tăietură cu 2 ghiare; c) pluștite.	La gura mănecii bărb.	—	»
113	»	»	»	Cusătură (stâlpii) la mănecă : cu suveicuțe — a) pluștite; b) suveicuțe și cruci.	De-a lungul mănecii bărb. sau și curmeziș peste piept	—	»
114	»	»	»	Stâlpii : cu cheie — a) tivitură: cu colțișori; b) șebac; c) stâlpii: cu 4 ochi; d) cheie cu fire scoase; e) cheie cu 5 ațe.	La gura mănecii bărb.	—	»
115	Făgăraș	Arpașul-inferior	Rucăr	Altiță — a) pui cu gaură; b) trăsior; c) altiță: în-cornorată (fig. roșie) cu rogoale (fig. pătrată cu verde) și zale; d) lungeț.	Peste umăr	—	Mod. f. vechiu. În ținutul apropiat Noerich: lăneț sau luncet
116	»	»	»	Altiță : floarea — a) colțișori; b) cheiță; c) altiță: cu de-a coasta (fig. 2), floarea lungureață (fig. 1), cornorată (fig. 4) și rogoală (fig. 3, cu 8 ochișori); d) stipuitură; e) zăliță.	»	—	Mod. f. vechiu
117	Brașov	Brașov	Codlea	Obinzeală : cu curpeni (vârgile cu negru), stipueală (varga cu galbin), brescan și brățaruică (trăsurile din jos).	»	—	—
118	Târnava-mare	Sighișoara	Sighișoara	Bentiță : ferul orașului — a) colțișori; b) ruja mare.	La gât	—	Mod. străvechiu
119	»	Mediaș	Șeica-mare	Șinor pe mănecă — a) cel oblu cu colțișori și cio-cănele; b) șinorul: înodat.	De-a lungul mănecii și pe piept	—	—
120	»	»	»	Beată , alcătuită din beată și ciupag — a) colțișori; b) beată cu steuă; c) ciupag: cu roată dela Sibiu.	La gât	—	Mod. f. vechiu
121	Târnava-mică	Hosusău	Micăsasa	Șir : foaia stejarului sau foaia pătrânelului.	Pe mănecă în jos	—	Mod. vechiu
122	Alba-inferioară	Roșia-montană	Buciumani	Guler .	La gât	—	—
123	»	Oena-Sibiului	Oena-Sibiului	Beată sau trăsură la măneci .	La gât și la gura mănecii	—	Mod. f. vechiu
124	»	Ighiu	Feneș	Pene peste cot — a) brazi; b) brăzișori; c) șirniț sau lăntișor sau lăntuț.	—	—	—
125	»	»	Presaca	Guler — a) colțurei și brânel; b) guler; c) brățare: cu stelute (fig. alburie) și postăuță.	La gât	—	Mod. străvechiu
126	Hunedoara	Orăștie	Șibot	Vargă la proboadă — a) colțișori; b) postae; c) chideală.	La broboadă pe margine	—	Mod. f. vechiu
127	»	»	»	Guler — a) brânaș; b) barșon; c) vargă (chideală).	La gât	—	—
128	»	»	Orăștie	Cusătură la măneca bărb.: cu cheie — a) vârful penelor; b) cheie îngrădită și alcătuită din cruce (fig. 2), militărescul (fig. 4), zălă (fig. 3), militărescul cu pot-coavă (fig. 1); c) colțișori; d) cheie: cu zăluță.	La gura mănecii	—	—

Nr. brod.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	Se aplică	Comp. Nr. brod.	O b s e r v ă r i
129	Hunedoara	Hunedoara	Ghelar	Guler sau pumnaș : steua șinorească.	La gât și la gura mânecii	—	Mod. f. vechiu
130	»	Brad	Brad	Fodor — a) pene; b) cale cu pene; c) trăsură, cale și tivitură; d) cipeă.	La gura mânecii	—	Mod. străvechiu
131	Solnoc-Dobâca	Ciachi-Gârbău	Fizeș-Sânpetru	Șir : pe mânecă.	Peste cot	—	—
132	»	»	»	Pumnășei .	»	—	Mod. vechiu
133	Cojocna	Huedin	Finciu	Pui : grețarul (crițarul).	Pe mânecă în jos	—	»
134	»	»	»	Guler bărb. — a) brinel; b) guler pe dos; c) colțuneasca; d) lăbuțe.	La gât	—	»
135	Bihor	Beiuș	Drăgoteni	Pumnari : trași cu roate.	La gura mânecii pruncești	—	Mod. f. vechiu
136	»	»	»	Pumnari : pruncești trași.	»	—	»
137	Sibiiu	Nocrich	Nocrich	Pui la mânecă bărb. — a) pui încărigați; b) băț; c) strâmba; d) cheiță cu colți; e) prinsoare cu 2 cărări.	La gura mânecii	—	»
138	»	»	Alțâna	Brățare : cu 9 ochi — a) brânel; b) obinzeală: cu coadă; c) luncet cu ochi; d) brățare cu 9 ochi.	La gât	—	»
139	»	»	Ilimbar	Brățare : cornul berbecelui — a) lăncet chiscovenesc; b) brățare: cornul berbecelui.	»	42	»
140	Alba-inferioară	Gioagiul-inf.	Porcurea	Pene peste cot — a) cârlige; b) fir pe mijloc.	—	17	Mod. străvechiu
141	Hunedoara	Pui	Fizești	Pumnaș bărb.: cu ruje (fig. roșie) și furcă (fig. cu negru și cruciulițe albe).	La gura mânecii	—	Mod. vechiu
142	»	Hunedoara	Ghelar	Pui cornurați .	Pe marginea gurii de cămașe și până jos la brâu	—	Mod. f. vechiu
143	»	Murăș Ilia	Fintoag	Pumnaș (pumnariu) — a) peană (fig. triunghiulară); b) zăluță sau pizărau: cu pizari.	La gura mânecii fem. și bărb. cum și la poale	—	»
144	»	Brad	Brad	Pene peste cot — a) crucei; b) cale (varga zigzagă).	—	—	»
145	»	Hațeg	Ulpia-Traiană	Pui: cocoși .	Pe piept cum și la poale din jos și clinii lor	—	Mod. străvechiu
146	Alba-inferioară	Ighiu	Țelna	Pene peste cot : cu labe — a) pene cu 4 labe, pui și ochi; b) brânel; c) pene cu 8 labe, îndărătnieța (fig. ce samănă a lăntșor) și ochi.	—	—	»
147	Cojocna	Huedin	Finciu	Spărtură sau ruptură — a) penele crengurate; b) dul; c) fiocaș; d) ruja cea mare; e) ruptură; f) colțișori.	—	—	Mod. f. vechiu
148	»	»	»	Spărtură sau ruptură : ciurul cu părau.	—	—	»
149	»	»	Călățele	Fiocaș — a) ruptură; b) fiocaș.	La gât ca guler cum și pe ismene din jos	—	—
150	Bihor	Beiuș	Drăgoteni	Spetează : ruda tăiată și umplută — a) fiocaș: cu rupturi; b) tăietură și ruda întrietă cu miezuri pe 4 fire.	La gura mânecii pe spătoiu	—	Mod. vechiu. Spătoiu = cămașe până în brâu
151	Murăș-Turda	Murăș	Pogăceaua	Forma turnului — a) zăluța cu cruce; b) ciurele; c) urma mătii; d) tăietură în colțuri cu postăuțe.	La o față de perină	—	Mod. de 85 ani. La această față de perină a lucrat o țărancă 2½ ani
152	Bihor	Beiuș	Drăgoteni	Pumnari : prescură cu ruda tăiată și miezuri întregi și de jumătate.	Peste umăr	—	Mod. vechiu
153	Bistrița-Năsăud	Iaad	Borgo-Suseni	Pui la poale : ridicăți pe după ac.	Pe marginea din jos a rochiei (fustei)	—	—
154	Bihor	Beiuș	Drăgoteni	Ruda tăiată și umplută — a) fiocaș: cu rupturi; b) tăietură și ruda întrietă cu mizuri pe 4 fire.	La gura mânecii	—	—
155	»	»	Cărbunari	Pumnari — a) ruda întrietă; b) cârligul mic tăiat cu miezuri; c) colciorași.	Peste umăr	—	Mod. străvechiu
156	»	»	»	Pumnari : roată tăiată cu miez de jumătate — a) colciori suciți sau și dinți; b) ruda cea împletită; c) ciur cu ruda cea întrietă (în jurul fig. pătrate).	Peste umăr și la ismene din jos	—	Mod. vechiu
157	»	»	Drăgoteni	Pumnari : ruda cea curmeziș tăiată — a) poteoava; b) colțuri (micile triunghiuri umplute); c) ruda întrietă; d) prescură (crucea din mijloc).	Peste umăr	—	»
158	Sibiiu	Nocrich	Ilimbar	Pui la giolgiu — a) cheiță; b) strâmbuleț; c) băț; d) pui umpluți în 4 locuri.	La broboade pe margine	30	Mod. străvechiu
159	»	»	»	Pui la giolgiu — a) pui întorși sau încărigați; b) băț; c) cheiță.	»	30	»
160	»	»	Marpod	Pui la giolgiu — a) cheiță; b) șebac; c) brăduleți.	»	30	Mod. f. vechiu
161	»	»	»	Pui la giolgiu — a) unghia caprii; b) băț; c) cheiță.	»	30	Mod. străvechiu

Nr. brod.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	Se aplică	Comp. Nr. brod.	Observări
162	Sibiu	Nocrich	Ilîmbav	Brățare — a) lînceț: floricea cu 2 cărări; b) e.. împins.	La gât	163	Mod. de preste 200 ani. Nrii 162 și 163 sînt dela aceeași iie (cămășe fem.)
163	"	"	"	Altiță — a) lînceț: chiscovean sau pe prost sau floricea cu 1 cărare; b) trăsător; c) alțiță: măciuca călugărului; d) vârful muntelui.	Peste umăr	42 și 162	"
164	"	"	Fofeldea	Măneacă , alcătuită din: a) vârful bradului; b) brânel; c) alțiță: tăblițe; d) lîncețul chiscovean sau pe prost sau floricea cu 1 cărare; e) capăt: puinul din căiță; f) prinsoare cu dîrg și pe margine cu floarea fragii.	Pe braț	42 și 163	Mod. de preste 70 ani
165	"	Săliște	Săliște	Pui rotunzi dela o cârpă de mire.	—	166	Mod. f. vechiu. Aparține la Nr. 166
166	"	"	"	Figuri (trei): chindisite dela o cârpă de mire.	—	165	Mod. f. vechiu
167	Hunedoara	Murăș-Ilia	Cămpuri-Surduc	Rânduri — a) mînioasa (fășioara diagonală, cu zale); b) vârful puilor (restul fig.); c) șinior sau framba.	Pe mănecă în sus	—	Mod. străvechiu
168	Murăș-Turda	Murăș	Pogăceaua	Peunul : în tăieturi umplute.	Ca fund (față) de perină	—	Mod. vechiu
169	Bihor	Beiuș	Drăgoteni	Pumnari bărb.: trași cu roate și curceț.	La gura mănecii	—	"
170	Hunedoara	Murăș-Ilia	Roșcani	Cheie : cu urzariu, brânel și vîrfurile brazilor.	Pe mănecă și la gura cămeșii pe piept	—	Mod. străvechiu
171	Murăș-Turda	Murăș	Pogăceaua	Pumnișori la măneca bărb. — a) șebacul; b) păianjinul cu urelaș; c) roțița (fig. cu roșu-verde) în tăieturi umplute, pe margine cu postăuțe; d) tăieturi în colțuri.	—	—	Mod. vechiu
172	Cojocna	Huedin	Căldățele	Guler bărb.: cu tăieturi în furcuțe, ochiul broaștii și postăuțe.	La gât	—	"
173	Solnoc-Dobâca	Ciachi-Gârbău	Fizeș-Sânpetru	Șir : pe mănecă — a) ciur; b) rujiță; c) păstăi.	De-a lungul mănecii	—	Mod. străvechiu
174	Arad	Târnova	Târnova	Mănecă împistrită (împistritură) : cu pană (fig. din mijloc) și punte (vîrgile negre), pe margine cu pupi.	Pe mănecă	175	Mod. vechiu
175	"	"	"	Ciurătură la gura chimeșii: cu punte (vîrgile oable), pupi și penițe.	—	—	Mod. vechiu. Aparține la Nr. 174
176	Hunedoara	Hațeg	Boufariu-infer.	Tablă — a) roata albă, cu umplătură; b) urzariu pureciu (fig. zigzagă, punctată).	Pe mănecă	—	—
177	Bihor	Beiuș	Drăgoteni	Ruda cu miezuri : prescura.	De-a lungul mănecii	—	Mod. f. vechiu. Două piese la fel
178	"	"	"	Pumnari : prescura.	"	—	Mod. vechiu
179	"	"	"	Ruda tăiată — a) cărloanțele: cu spicuri; b) ruda; c) cărlige tăuțești.	"	—	Mod. f. vechiu. Tăuți = Slovaci
180	Torontal	Ecica	Ecica-română	Pană : urzită și umplută cu aur.	Pe mănecă	181	Aparține la Nr. 181
181	"	"	"	Guler : împunsuriu, cu bătătură (varga din dreapta).	La gât	180	—
182	Sibiu	Sebeșul-săsesc	Sebeșul-săsesc	Cusătură din măghirane — a) căferelul mic și bunghițe (triunghiurile); b) floarea Sibiului cu suveieună; c) șubag cu negru; d) eereclușul și bunghițe.	La proboade	—	Mod. străvechiu
183	Hunedoara	Murăș-Ilia	Cămpuri-Surduc	Pene peste cot — a) rujiță (fig. mare din mijloc) mărginită de ochișori; b) ochii broaștii (fig. mititele pe de laturi); c) stâlpi (vîrguțele negre verticale); d) cheie.	—	—	Mod. de preste 100 ani
184	Timiș	Ciacova	Lighed	Guler : la spăcel — a) pantă sau bătătură; b) guler cusut afiu; c) brățări.	La gât	—	Mod. străvechiu. Spăcel = cămașe fem. până la brâu
185	Caraș-Severin	Oravița	Maidon	Guler bărb.	"	—	Mod. de 100 ani
186	Timiș	Ciacora	Lighed	Pană : cu ruje (fig. din mijloc) și pupi, pe margine cu urzariu (urzitură, ocolitură; cu negru), toate cusute împunsuriu.	Pe mănecă	—	Mod. de preste 100 ani
187	Arad	Chișineu	Chereluș	Sălbănași — a) bănușei; b) rupturit, înșirat cu bumbac alb; c) roit; d) cheie: cobila; e) cipcă.	Din jos pe ismenele de june (= mire) foarte largi, pe cari le dăruiește mireasa	—	—
188	"	"	"	Forma : Țiganei — a) șirul cu julufi (vîrguțele în zigzag); b) trăsura cu bărnele (vîrguța oablă, neagră).	Pe mănecă	—	Mod. f. vechiu
189	Sibiu	Sibiu	Rășinari	Mănecă , alcătuită din: A. Altiță — a) brănișoare; b) mescioară cu gura șerpelui; c) colțișori. B. Spărtură — a) șibac; b) crucea cu 2 ochi. C. Umbreje — a) pintenul; b) șibac; c) umbreje. D. Bănicei: pintenul.	La o iie (cămășe fem.) de mireasă	—	Mod. din anul 1835

Nr. brod. resp. țesăt.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	Se aplică	Comp. Nr. brod. resp. țesăt.	O b s e r v ă r i
190	Sibiu	Săliște	Săliște	Mâneacă , alcătuită din: A. Alțițele: pe 14. B. Șir: floare și bănuț (fig. întunecată). C. Ciocănel: bucișana, pe margine cu podobeală: bucișana și coroanele. D. Cheiță: cu toiag și pe margine cu podobeală .	La iie (cămașe fem.)	—	—
191	»	»	Tilișca	Cămașe bărb. (partea dinainte). A. Guler — a) tiveală: în colți; b) strâmbănog: cu bumbi sau bumbișori; c) flori. B. Gura cămășii , îngrădită cu ruptîmpuns și cu flori. C. Penele — a) pene și flori; b) strâmbănog (la mijloc). D. Pene: cu flori. E. Barburii (cusăturile barburii) — a) ghirland: cu păhar; b) ghirland: cu stea.	—	—	Mod. f. vechiu
192	»	»	Galeș	Mâneacă , alcătuită din: A. Alțiță: Jidovaicele pe 13. B. Șir: steaua cu bănuțul. C. Ciocănel , împodobit pe margine cu frunzișoară. D. Cheiță: cu flori.	—	—	»
193	Cojocna	Jilău	Mărișel	Guler — a) guler: ruje umplută; b) zâmței; c) trăsurrele; d) trăsuri cruceite.	La gât	—	Modelele de sub Nrii 193, 194, 195 și 196 sânt dela o chimeșe de mîreasă din anul 1768
194	»	»	»	Pumnărei mari (bocorul) — a) ruji de hobod; b) zâmți; c) crucituri; d) brânele; e) zâmței.	Peste umăr	193	—
195	»	»	»	Piept — a) brânel; b) ruje umplută.	La gura chimeșii	193	—
196	»	»	»	Fodrá — a) trăsurrele; b) zâmți; c) brânel.	La gura mănecii	193	—
197	Torontal	Becîcherecul-mare	Ecica-română	Urzari: la măneci, cusuți împunsuriu.	Pe mănecă	198 și 199	Nrii 197, 198 și 199 aparțin la același ciupag = cămașe fem. până în brâu
198	»	»	»	Guler — a) bătătură; b) guler în cusătură cîmărească; c) brătări cusute afiu.	La gât	197	—
199	»	»	»	Urzariu la fodori , cusut împunsuriu.	La gura mănecii	197	—
B. Țesături în bumbac.							
1	Sibiu	Sibiu	Bradu	Ștergar — a) alesătură cu cruce; b) cornul berbecelui, închis; c) cruce; d) trandafirul mic; e) grădinuța mică; f) trandafirul mic, închis; g) cicuri înodați de 2 ori.	Mai ales ca podoabă	—	—
2	Făgăraș	Făgăraș	Porumbacul-sup.	Ștergar la icoane — a) ochișorii mari; b) ridicături cu spetează; c) cruce; d) grădinuța mică, închisă; e) fureculițe; f) cicuri de glugă.	La icoane ca decorație etc.	1	Mod. străvechiu
3	Sibiu	Sibiu	Avrig	Ștergar la icoane — a) alesătură cu acul; b) buz-dugan; c) fluturei; d) grădinuța cu ochișori; e) cicuri de glugă.	»	—	»
4	»	»	»	Ștergar la icoane — a) jumătate trandafirul mic; b) cruce plecată; c) cruce; d) grădinuța mare, închisă; e) ochișorii mari.	Se aplică și pentru alte scopuri	—	Combinație țărănească din modele vechi
5	»	Săliște	Rod	Leșnicuță — a) gheorghină; b) cornurariu sau zală jumătate în degete; c) ochișori; d) cornul berbecelui (zăluță întoarsă).	Pe culme	—	Mod. vechiu
6	»	Miercurea	Topârcea	Chindeu pe culme — a) toțasca; b) coperemintele; c) eristornic.	»	—	Mod. străvechiu. Chindeu = ștergar. Toții = Slovaci
7	»	Sebeșul-săsesc	Răhău	Fund de perină — a) cornul berbecelui cel gras, întâlnit (fig. cu roșu la mijloc); b) zala grasă cu elence (crengi); c) colțișori; d) creasta grasă; e) zâmți; f) crucea grasă, închisă cu gogoloț și creastă.	—	—	Mod. vechiu
8	»	»	»	Fund de perină — a) zâmți; b) gogoloți cu elence (crengi) și creastă pe lângă el; c) colțișori; d) creastă și cruce; e) fluture (fig. roșie cu verde etc.) și fureculiță.	—	—	»
9	»	Nocriș	Alțâna	Masă de pânză — a) dârgul; b) floare din barșon; c) alesătură pe 4 fire; d) alesătură pe 16 fire; e) căprița.	Pe masă sau și pe pat	—	Mod. f. vechiu
10	»	Sebeșul-săsesc	Răhău	Fund de perină — a) colțișori; b) gogoloți; c) vargă cărlonțată din cipeă.	Se aplică și pentru alte scopuri	8	—
11	Târnava-mică	Hosusău	Micăsasa	Fetișor (față de perină) — a) zale; b) pui cu rostul închis; c) mununa; d) cornul; e) scânteuță.	—	—	Mod. f. vechiu. Ce însemnează cuv. „mununa” n'am putut erua

Nr. țesăt.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	Se aplică	Comp. Nr. țesăt.	Observări
12	Hunedoara	Deva	Căinel	Ștergar de culme.	—	Mod. Nr. 36	Mod. f. vechiu
13	Târnava-mare	Mediaș	Boarta	Față de perină — a) dințișori; b) crăeuroasa cea mare; c) alesătură; d) crăeuroasa cea mică; e) ogneana.	—	—	Mod. f. vechiu. Oena e o comună aproape de Sibiu
14	Turda-Arieș	Trăscău	Lupșa	Chinden — a) vârste; b) cruculițe; c) și d) zăluțe; e) zâmței.	—	6	Mod. vechiu.
15	Făgăraș	Arpașul-inferior	Streza-Cârțișoara	Față de perină — a) crucei în 5; b) ochiul boului; c) preseura; d) cornul berbecelui.	—	—	„
16	Solnoc-Dobâca	Betlean	Diug	Tindeu — a) petecituri; b) geană sau genuță; c) colți sau cuculbău (cucurbeu); d) petecituri.	—	—	Mod. vechiu. Tindeu = ștergar
17	Selagiu	Zelău	Tresnea	Ștergură — a) ruptură cu cordeneu în 2 vârghe; b) pene; c) ruji alese în lăturoi.	—	—	Mod. f. vechiu. Ștergură = ștergar
18	Hunedoara	Brad	Buceș	Tindeu — a) și b) alesătură; c) brâu; d) ciucuri și nodătură.	Atârnat pe părete ca podoabă	16	Mod. străvechiu
19	Solnoc-Dobâca	Ciachi-Gârbău	Fizeș-Sânpetru	Ștergar — a) jenuță; b) (vezi »Observări«); c) berehiță.	—	—	Mod. proaspăt. Alte numiri deci nu există
				C. Țesături în lână.			
20	Sibiu	Sebeșul-săsesc	Pianul-superior	Vargă la șurț : cu priștin (fig. deasupra și din jos), cornul berbecelui și schioape (fig. mijlocie).	La șorț din jos	—	—
21	„	„	Petrifaldu	Cătrintă — a) broasea; b) naționalul; c) doape; d) floarea Sibiului cu fureuță; e) zală; f) pomul.	—	Mod. brod. Nr. 119	Mod. vechiu
22	„	„	Pianul-superior	Crătintă — a) fureuță pienărească; b) și c) alesături; d) vargă; e) șerpoaica; f) floarea Sibiului.	—	„	Mod. f. vechiu. Pienărească din cuv. Pian
23	„	Sibiu	Bungard	Crătintă — a) știnculețe (bucățele); b) foarfecă și roabă.	—	—	Mod. vechiu
24	„	„	Sebeșul-super.	Brâu.	—	—	„
25	„	Sebeșul-săsesc	Răchita	Crătintă — a) dusuri de 9 ori; b) trăsura cu spe-tează; c) trăsura cu suveica; d) trăsura cu spe-tează de 3 ori.	—	—	Mod. probabil nou
26	„	Săliște	Săliște	Crătintă — a) vargă aleasă; b) pui rodenești; c) ochișori de 4; d) vargă cu 3 alesături; e) cerbul cu cren-guțe; f) zăluță.	—	28	Mod. vechiu. Rod e numele unui sat din apropiere
27	„	Nocrich	Nocrich	Cătrintă — a) mărgeluță; b) bortacul cu băeruțe; c) țănucșe petrecute; d) țănucșe cu fureuțe.	—	—	—
28	„	Săliște	Tilișca	Crătintă — a) spe-tează închisă cu rupturi; b) cerbul de 7; c) vârgi alese; d) zăluță; e) ochișori de 4.	Pentru fete și fetețe dinapoi și dinainte	26	Mod. vechiu. Nevestele poartă dinainte și dinapoi șurțe negre
29	„	Sebeșul-săsesc	Sebeșel	Cătrintă — a) naționalul; b) fureuță cu sucitură; c) umplătură cu 3; d) umplătură; e) umplătură câr-lonțată.	—	—	—
30	„	Nocrich	Marpod	Crătintă — a) străjnicel; b) vargă cu dinți și străj-nicele; c) vargă cu cruce; d) vargă cu dârg, închisă.	—	—	—
31	„	Sebeșul-săsesc	Săsciori	Cingătoare — a) zală încheiată sau șerpulețe (secașul); b) umplătură cu cruce; c) ochiul închis cu cruce; d) fureuțe cu 3 clence (crengi); e) ochiul cu creastă.	—	—	Mod. de 90 ani. Secașul e numele unui râuleț
32	„	Nocrich	Ilîmbav	Crătintă — a) străjnicel; b) vargă de pe inel; c) vargă cu cruce.	—	—	Mod. de peste 100 ani
33	„	Sebeșul-săsesc	Pianul-superior	Crătintă — a) priștin cu ghiare; b) zăluță cu 2 ghiare; c) cornul berbecelui; d) poenărească cu ghiare; e) priștinul mare.	—	—	Mod. f. vechiu. Poiana e numele unui sat
34	„	Sibiu	Mohu	Crătintă — a) gurițele; b) știnculețe (bucățele); c) ale-sături.	—	—	—
35	„	Miercurea	Apoldul-super.	Crătintă — a) dârgul mare; b) floarea mare din cerb.	—	—	—
36	„	Sibiu	Bradu	Cătrintă.	—	—	Mod. străvechiu
37	„	„	Boița	Brâu sau cingătoare.	—	—	—
38	Târnava-mică	Sân-Mărtin	Bazna	Crătintă — a) stâlpi cu floare; b) ochișori; c) fureuță; d) spicul; e) roata cu stâlp.	—	—	Mod. străvechiu
39	Hunedoara	Orăștie	Jibot	Vargă la șurț — a) milităresc cu doape pe de lături; b) fureuță sau milităresc; c) alesătură cu spe-tează; d) ciucuri.	La șorț din jos	—	Mod. f. vechiu

Nr. țesăt.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	Se aplică	Comp. Nr. țesăt.	Observări
40	Hunedoara	Orăștie	Jibot	Vargă la șurț — a) colțșori; b) vargă.	La șorț din jos	—	Restul șorțului e ținut în culoare albastră
41	"	"	Orăștie	Cătrintă — a) cornul berbecului cel mic; b) spice cu ochișori; c) floarea Sibiului; d) poteoavă; e) pristenul mic; f) zală; g) inimă; h) mestecata.	—	Mod. brod. Nr.119	—
42	"	"	Binținț	Cătrintă — a) scădele; b) spic (pl. spicuri); c) floarea Sibiului; d) șerpoaica mică; e) pristenul mic; f) pristenul mare; g) colăcei.	—	"	Mod. vechiu
43	"	"	Romos	Cârpă pe umere — a) încârlonțată; b) zală; c) umplătură cu dinți sau sucituri; d) milităresc cu poteoave; e) spicul; f) roata cea mare și cununa de spini.	Peste umăr legată de cheotoarea (baera) cămeșii	—	Asemenea cârpe, dăruite de fete, poartă voinicii, Dumineca și serbătoarea ziua întreagă, chiar și în biserică la slujbă
44	"	"	Turdaș	Cătrintă — a) zăluțe sau zale; b) și c) sucituri; d) săcărnică; e) pristenul mic.	—	—	Mod. vechiu
45	Alba-inferioară	Ighiu	Feneș	Cingătoare.	—	—	—
46	Turda-Arieș	Murăș-Ludoș	Murăș-Ludoș	Zadie.	Drept cătrintă	—	Mod. f. vechiu. Zadie = cătrintă
47	Murăș-Turda	Reghinul-săsesc	Jabenita	Cătrintă.	—	—	—
48	Alba-inferioară	Roșia-montană	Buciumani	Zadie — a) sucitură în vrăstă neagră; b) alesătura lanțului; c) ouțe sau crucețe; d) câmpul cel mare (partea albastră) cu pristău (fig. cu galbin), coarnele berbecului și dârg; e) alesătură în calea rătăcită.	—	46	Numele cătrintă se dă în acest ținut șorțului (dinainte)
49	Hunedoara	Hațeg	Boufariu-infer.	Opreg , alcătuit din petee de opreg și ciucuri la opreg — a) straje lângă alesătură; b) alesătură pe dinte în 4 ițe.	Drept cătrintă	—	Mod. f. vechiu. Din peteel de opreg , care are înălțimea modelului, se întind până jos ciucurii la opreg
50	Bistrița-Năsăud	Iaad	Borgo-Prund	Pânzătură — a) fluturi; b) alesătură în pășitură.	—	—	Cătrinte astfel împodobite cu flori sânt în Bărgău obștește întrebuințate
51	"	"	Borgo-Suseni	Pânzătură — a) geană; b) geniță; c) alesătură în pășitură; d) vârstele.	Drept cătrintă	—	"
52	Timiș	Ciacova	Lighed	Opreg : pui mărunți.	"	49	Mod. de 150 ani
53	Torontal	Alibunari	Banloc	Opreg : pui mărunți.	"	49	Mod. străvechiu
54	"	"	Alibunari	Opreg.	"	49	—
55	"	"	Banloc	Opreg.	"	49	Mod. f. vechiu
56	Timiș	Ciacova	Lighed	Opreg.	"	49	Mod. străvechiu
57	"	"	"	Opreg : pui codrenești.	"	49	Mod. de preste 130 ani
58	"	"	"	Opreg : pui mărunți.	"	49	Mod. de 150 ani
59	Solnoc-Dobâca	Ciachi-Gârbău	Fizeș-Sânpetru	Zadie — a) alesătură de căreei și cornăței; b) alesătură mare: paingin; c) alesătură pe mijloc.	Dinapoi și dinainte	46	Mod. străvechiu
60	Timiș	Lipa	Secaș	Conciu.	Ca broboadă	—	"
61	Caraș-Severin	Timiș	Tincova	Opreg : cu pui mărunți, aleși în războiu; opregul e alcătuit din obeală și ciucuri (cari aici lipsesc).	Drept cătrintă	49	"
62	Timiș	Recaș	Belinț	Cârpă de învălit conciu : cu pui în bată.	Ca broboadă	—	Mod. f. vechiu
63	"	Lipa	Secaș	Conciu.	"	—	"
64	Caraș-Severin	Timiș	Tincova	Opreg : cu pui mărunți, aleși în războiu; opregul e alcătuit din obeală și ciucuri (cari în icoană lipsesc).	Drept cătrintă	49 și 61	Mod. străvechiu
65	Sibiu	Nocrich	Nocrich	Proțop — a) penițele; b) păharul împrejmuț cu ferestru; c) costițele stipuite de 2 ori.	Ca covor sau velință	—	—
66	Făgăraș	Arpașul-infer.	Viștea-infer.	Covor — a) genuțe (3); b) stelnuța sau floarea prescurii; c) floare în ochișori; d) floarea cuprinii; e) jumătate din coarnele berbecului; f) coarnele cerbului; g) păhară.	Pe perețele de lângă pat, atârnat de cheotoare (toarte)	—	Mod. f. vechiu. Se face întocmai de mărimea părelui
67	Hunedoara	Orăștie	Romos	Covor — a) roata de jumătate; b) doape; c) ochii; d) galbinuța bințințană; e) stena sau prescura; f) zăluțe; g) ochiul lung sau mare; h) scădele; i) cornul berbecului; k) roata mare.	Pe pat, pe masă etc.	—	Binținț e numele unui sat apropiat
68	Bistrița-Năsăud	Iaad	Borgo-Suseni	Traistă, țesătură în guși — a) viorele; b) trandafir; cu frunze și coade; c) scaunul-domnului.	Uneori și ca fătă de perină	—	Mod. vechiu. În ținutul „Bărgăului” țesutul în trandafiri e obștește usitat
69	Hunedoara	Orăștie	Romos	Cârpă la gât, formă în spetează — a) ochiu în zală; b) poteoave.	—	—	—
70	"	"	"	Cârpă la gât, formă în spetează.	—	—	—
71	Bistrița-Năsăud	Iaad	Borgo-Prund	Covor : cu țesătură în guși — a) vârstă mică; b) genună; c) geană; d) vârstă mare; e) țacăni (germ. Zacken).	În biserică în preajma altariului	—	Mod. de prin anul 1785. E covorul, care se pregătise cu ocazia venirii în comună a împăratului Iosif II

Nr. țesăt.	Comitatul	Cercul	Comuna	N u m i r i l e	Se aplică	Comp. Nr. țesăt.	O b s e r v ă r i
72	Murăș-Turda	Reghinul-săsesc	Toplița-română	Baeră: cu zâmți.	La traiste, ca cingătoare etc.	73	Mod. f. vechiu.
73	"	"	"	Baeră: aleasă cu zâmți	"	72	"
74	Sibiiu	Nocrich	Fofeldea	Velință.	—	—	Mod. străvechiu
75	Bistrița-Năsăud	Iaad	Borgo-Mijloceni	Covor, țesătură în guși: trandafiri.	—	68	"
76	Făgăraș	Bran	Bran	Țolice sau velință , odinioară „zăvadă“ — a) sfeș-nicele; b) cărligele.	Ca podoabă și scut pe păreți	—	Odinioară se îmbrăcau toți-patru păreții cu asemenea zăvezi. Astfel se numiau gardurile ce serviau, odinioară, ca adăpost pentru oi contra crivețului
77	Murăș-Turda	Reghinul-săsesc	Toplița-română	Plocuțuri aleasă — a) vrăste; b) părăuț; c) cociorbuțe; d) coarnele berbecului și pucișori (fig. romboidale); e) cociorbuțe; f) rășor.	Ca covor pe pat, masă etc.	—	Mod. vechiu
78	Sibiiu	Sebeșul-săsesc	Sebeșel	Lepedeu — a) colțșori; b) floarea Sibiului cu fluturul la mijloc și pe margine cu creastă (fig. cu trandafiriu) și stâlpi; c) flutur; d) pomul cu elence (crengi).	"	—	—
79	Torontal	Becicherecul-mare	Ecica-română	Măsaie , năvădit și țesut prescuriu și firul subțire bătut pânzu.	Ca velință sau covor pe masă, pat etc.	—	—
80	Făgăraș	Arpașul-inferior	Viștea-super.	Țol de pat — a) genută; b) cărlige; c) floarea pupiezii; d) colțșori; e) lăntuș; f) stele mari.	"	—	Mod. f. vechiu
81	Torontul	Becicherecul-mare	Ecica-română	Poneavă, țesută ochiu — a) marginea (în lungimea ponevii); b) mijlocul ponevii, împodobit cu pene (sing. pană); c) capătul (bordurile în lățimea ponevii).	"	—	"
82	Bistrița-Năsăud	Năsăud	Năsăud	Covor.	"	—	"
83	Maramurăș	Vișeu-superior	Borșa	Țol.	"	—	"
84	Torontal	Becicherecul-mare	Ecica-română	Cilim, țesut în săritură.	Lângă pat sau ca decorație	—	—
85	Târnava-mică	Hosusău	Biia	Covor de pat.	—	—	Mod. vechiu

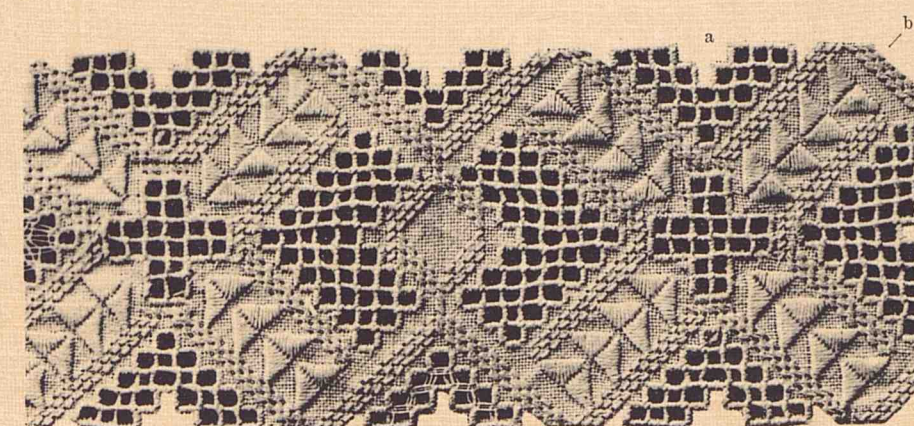
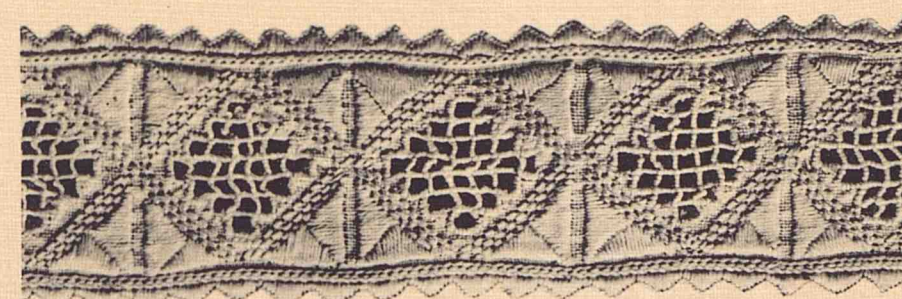
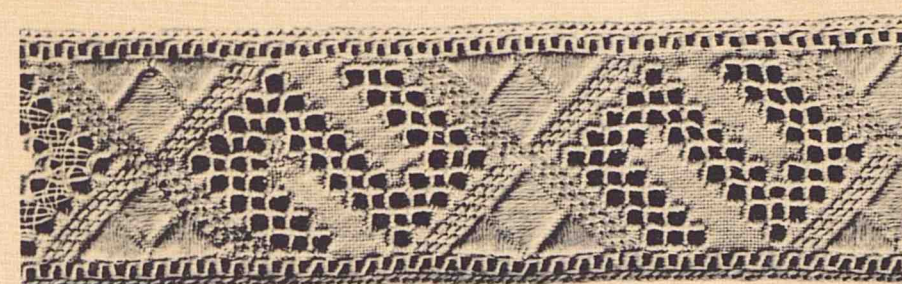
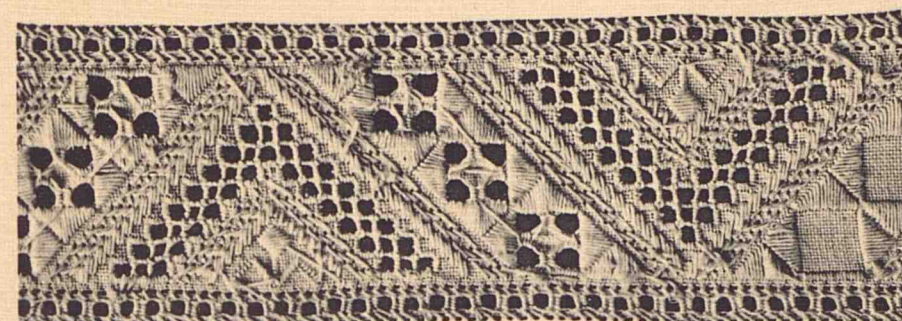
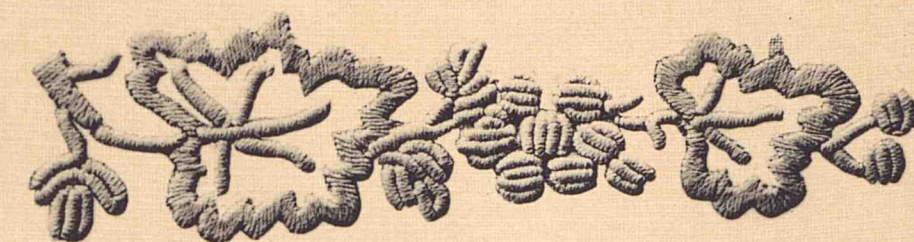
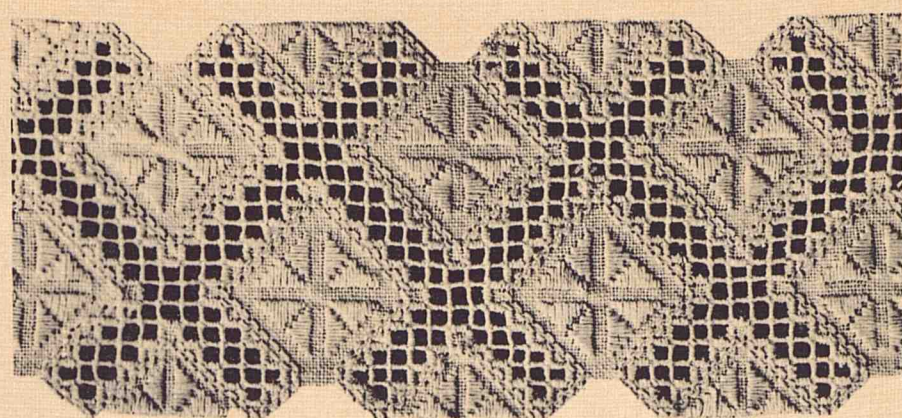
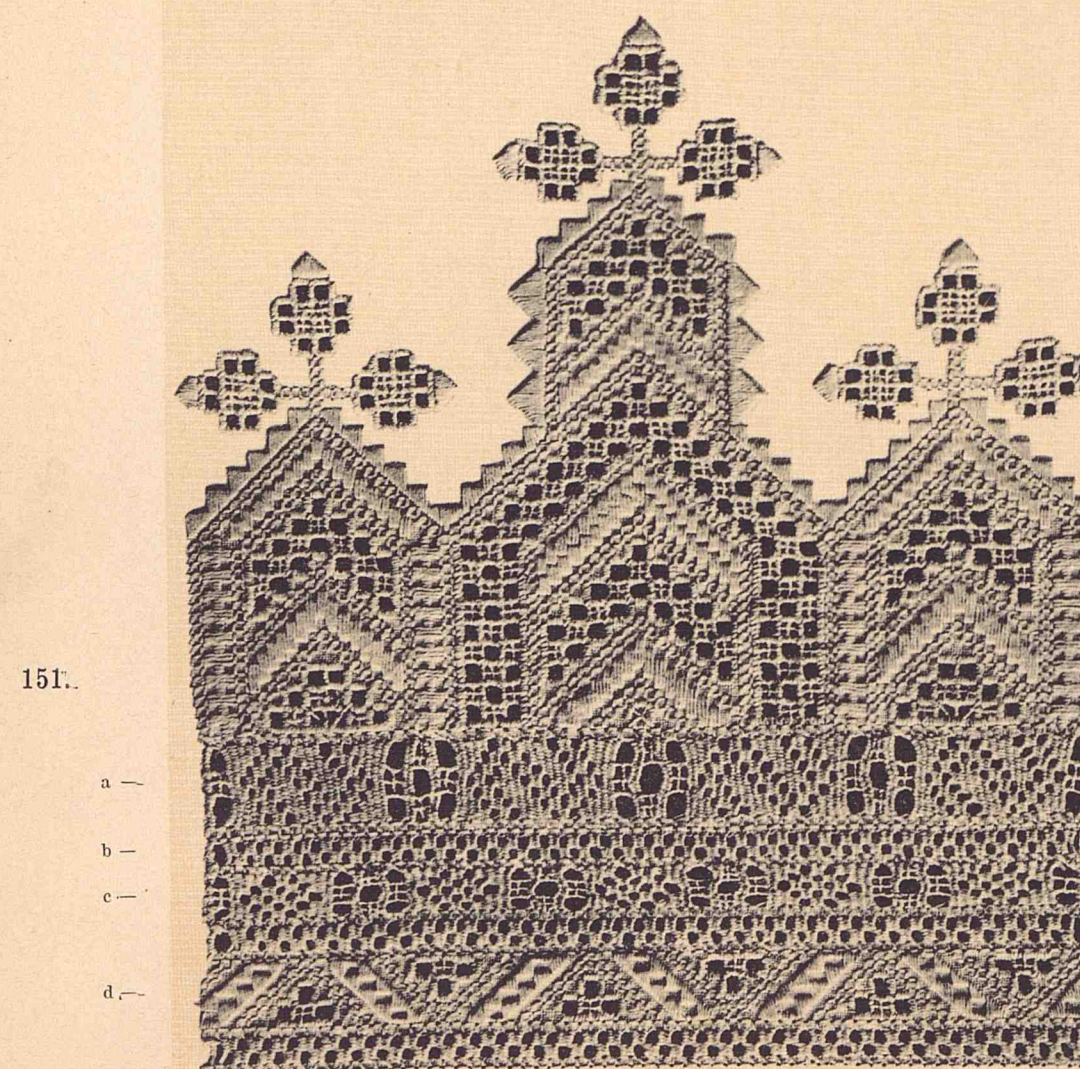
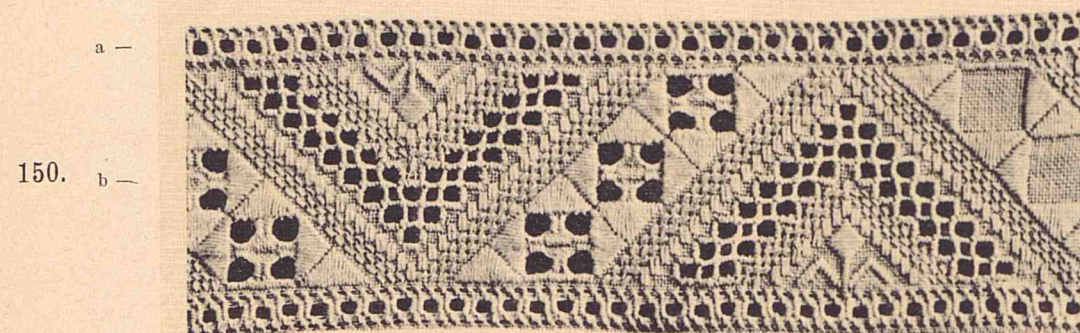
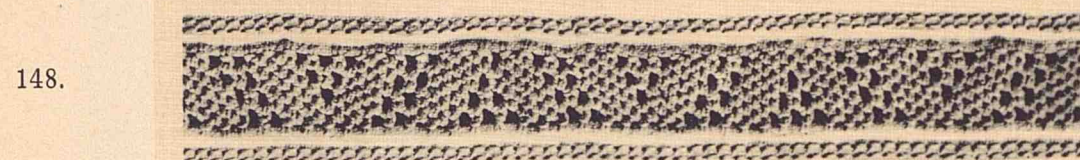
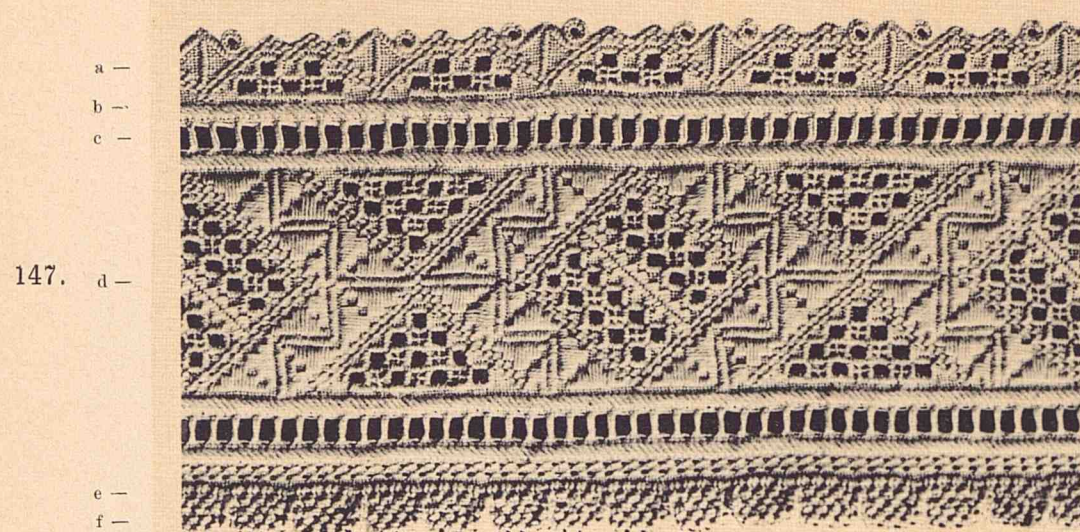

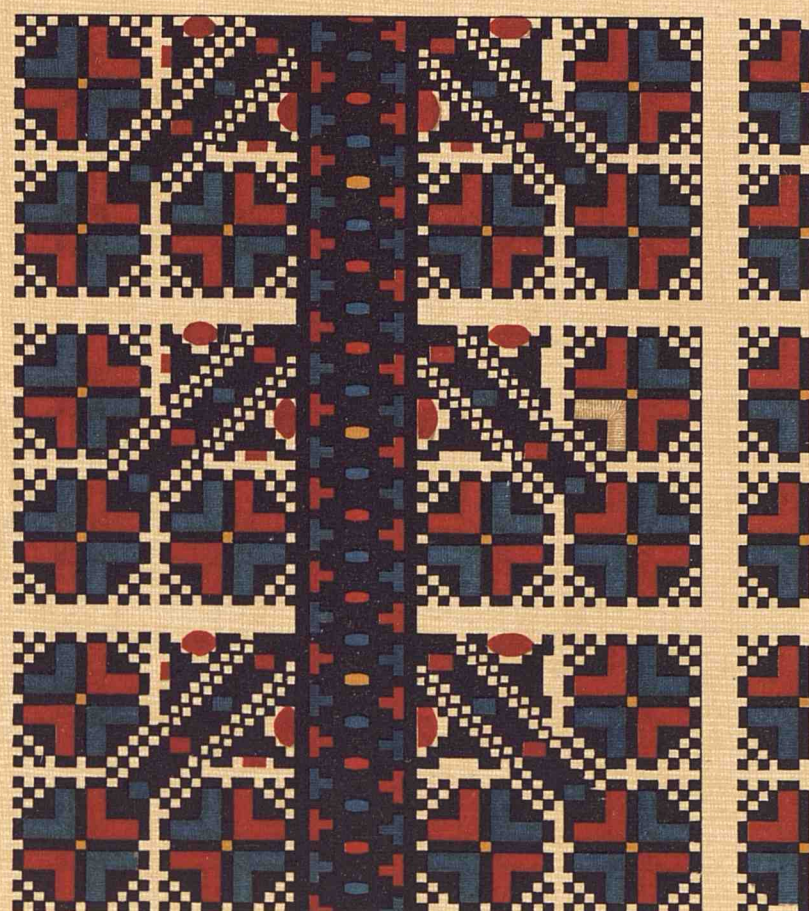

167.

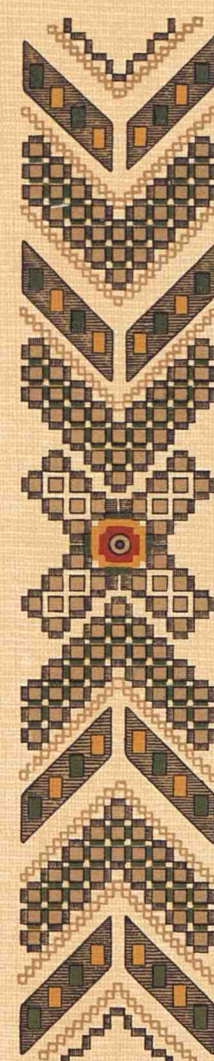
170.

168.

171.

172.

169.

173.

182.

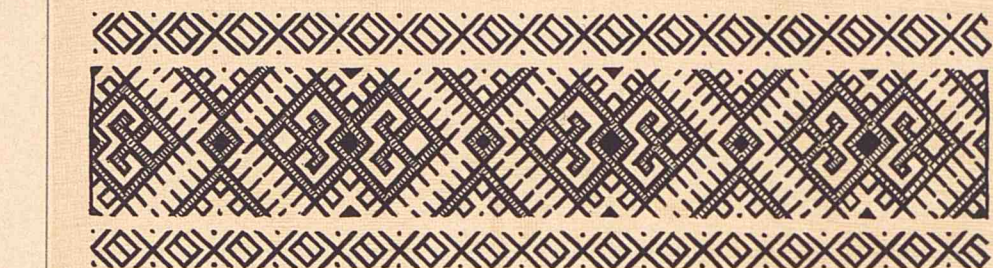
183.

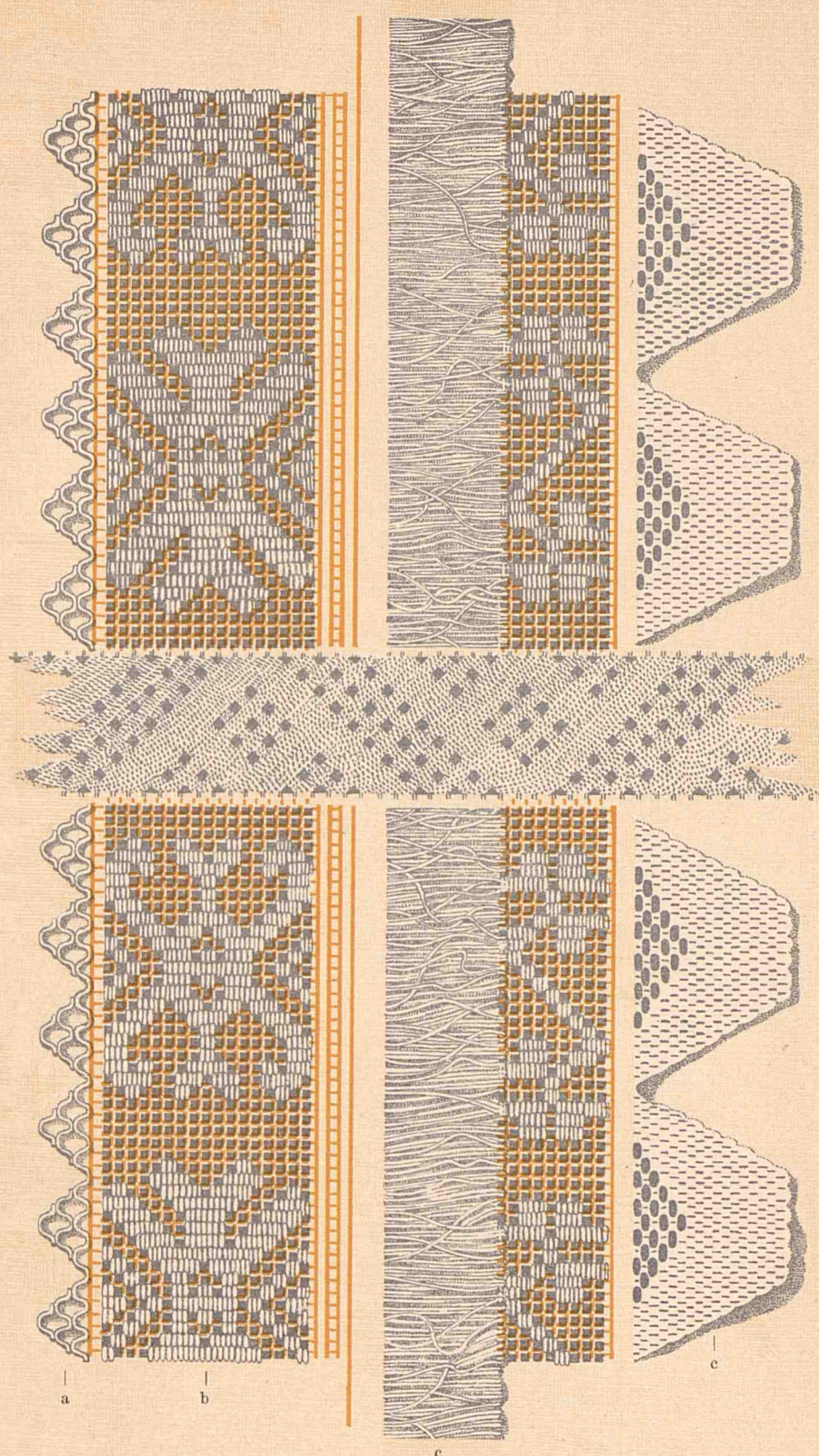
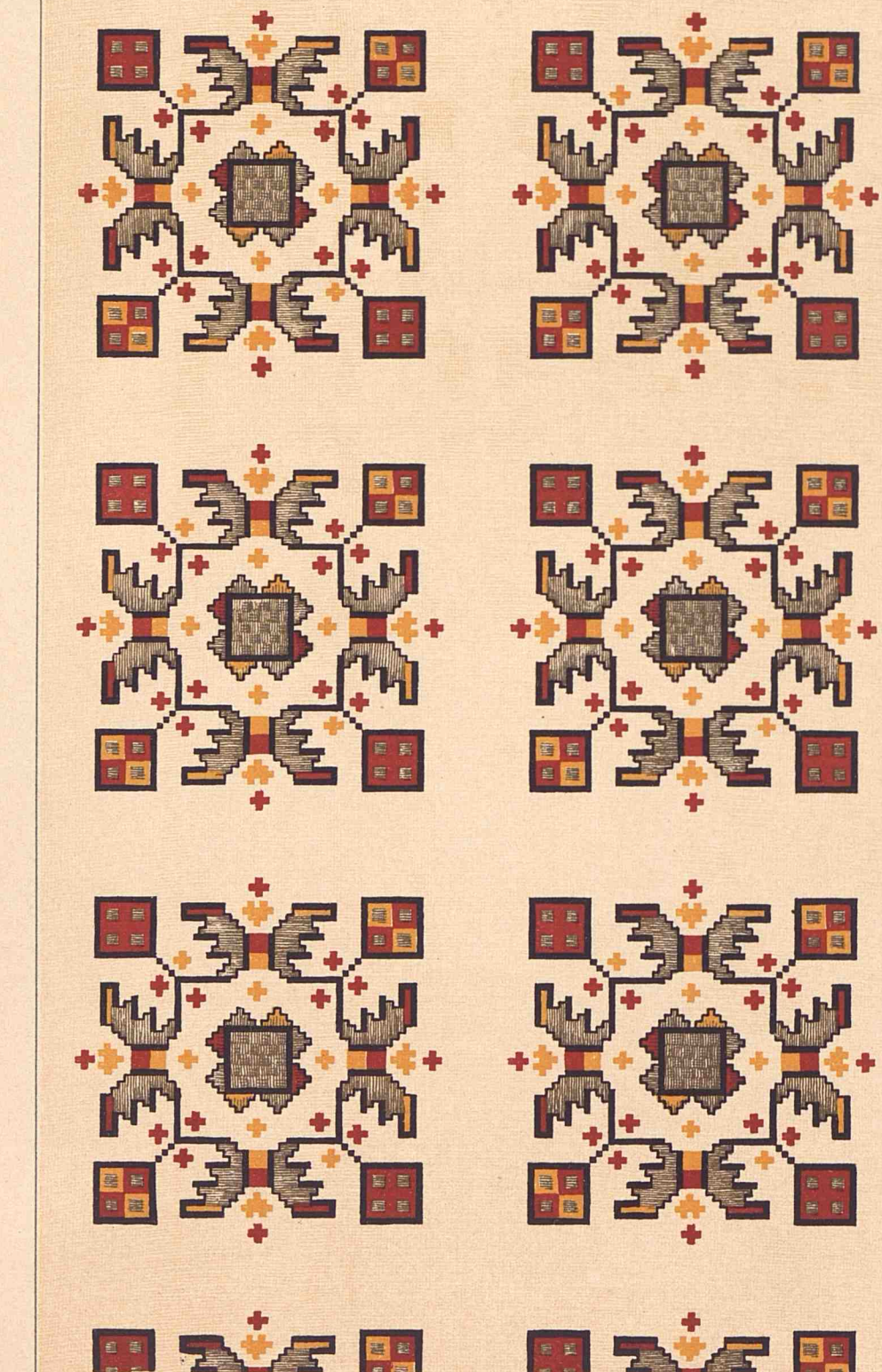
184.

185.

186.

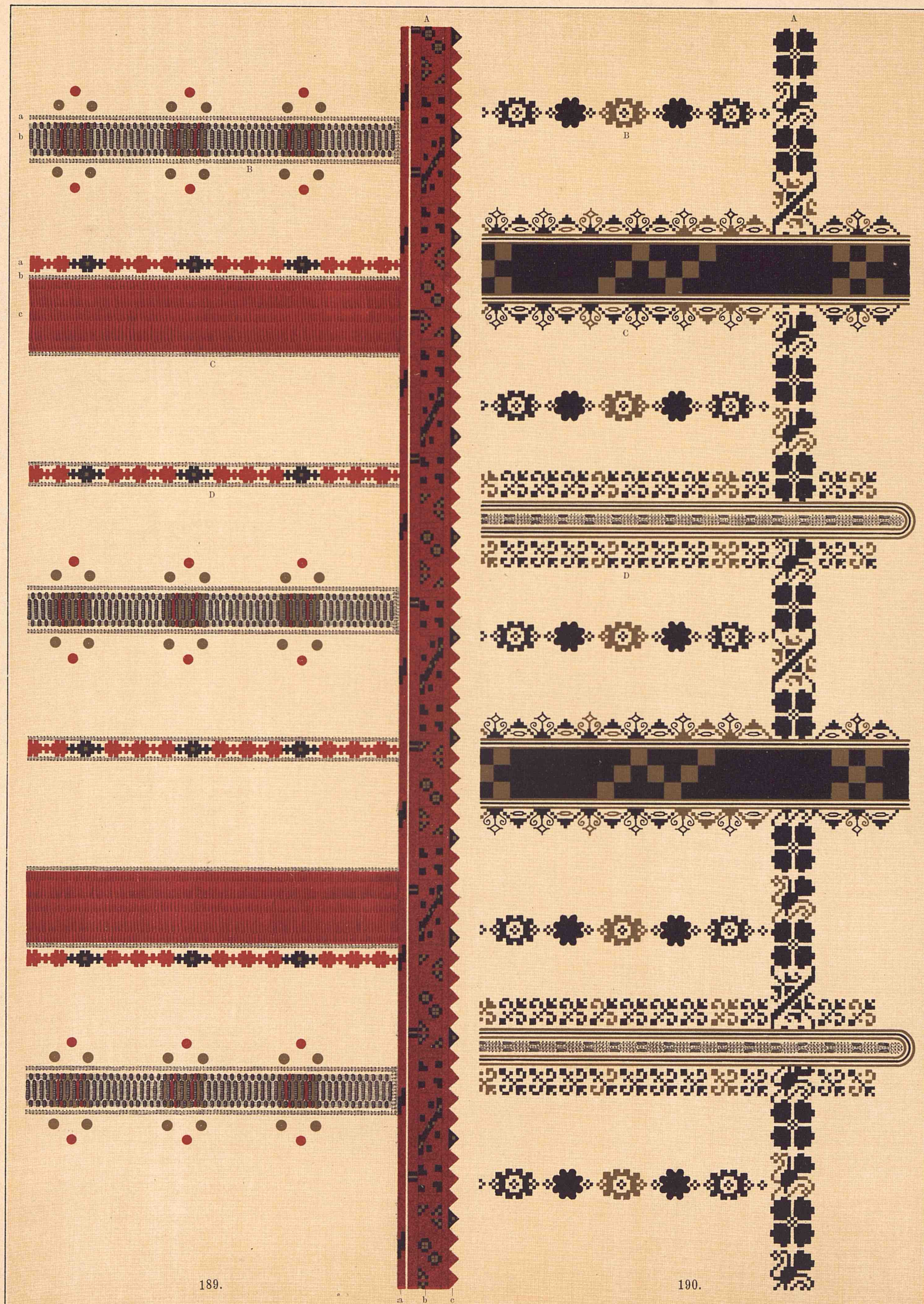

— d 187.

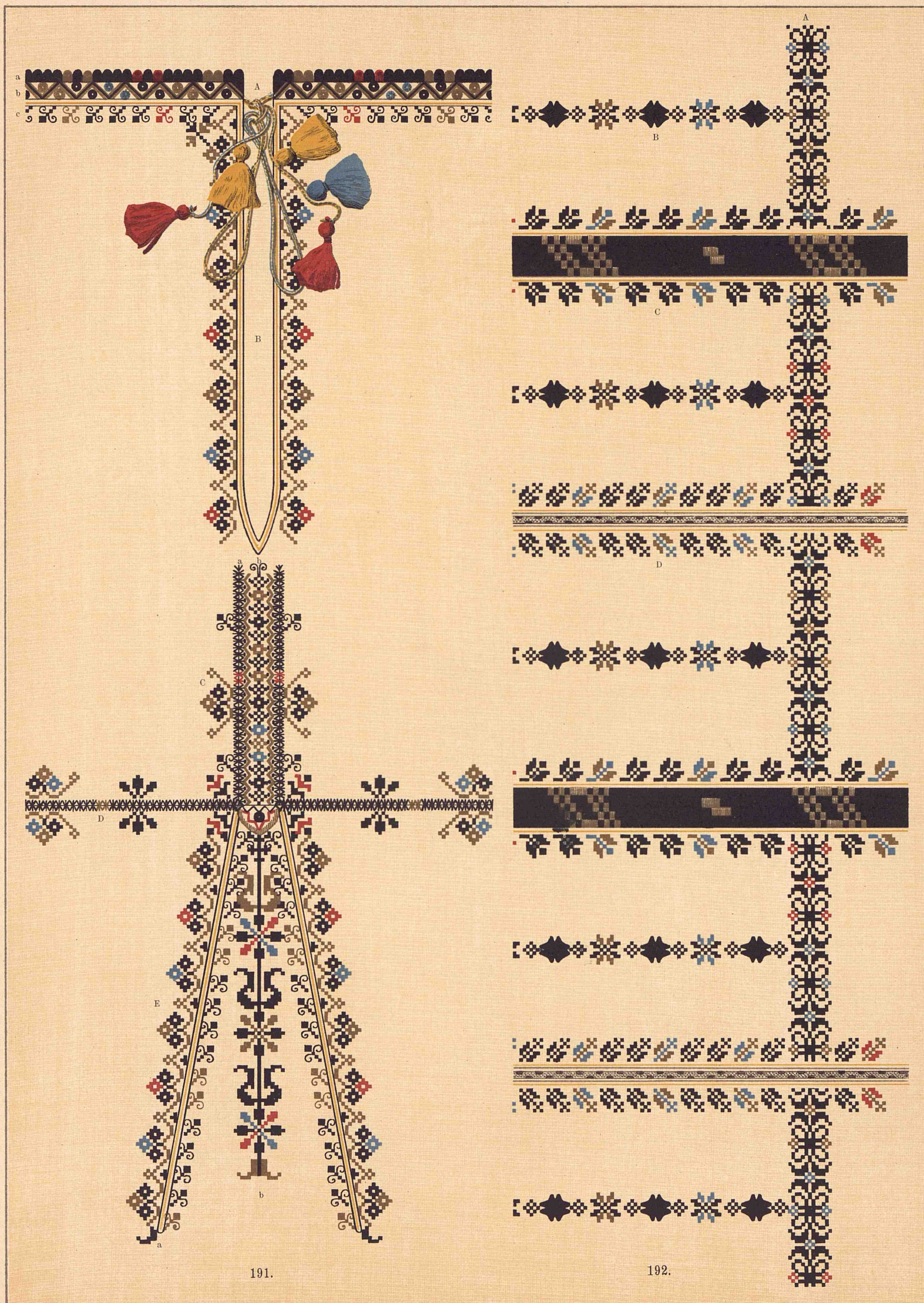
188.

193.

a—
b—
c—
d—

194.

a—
b—
c—
d—
e—

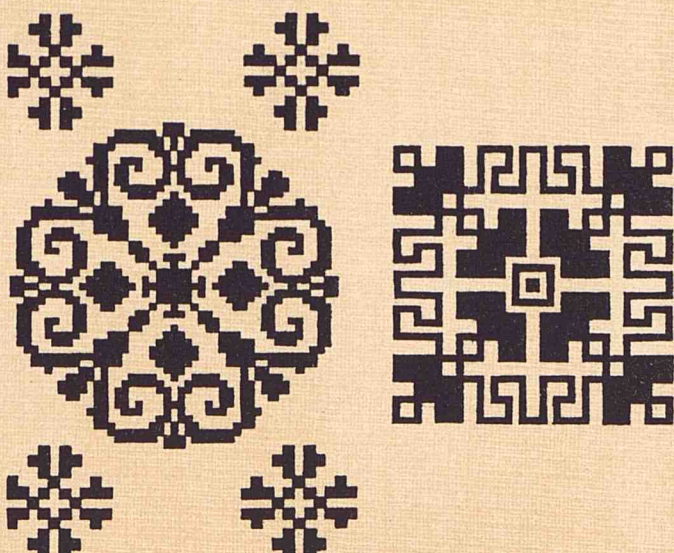
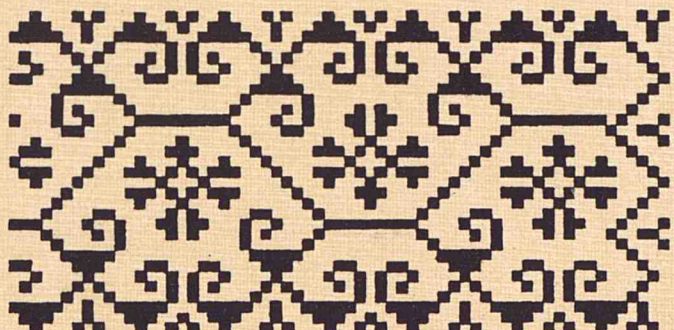
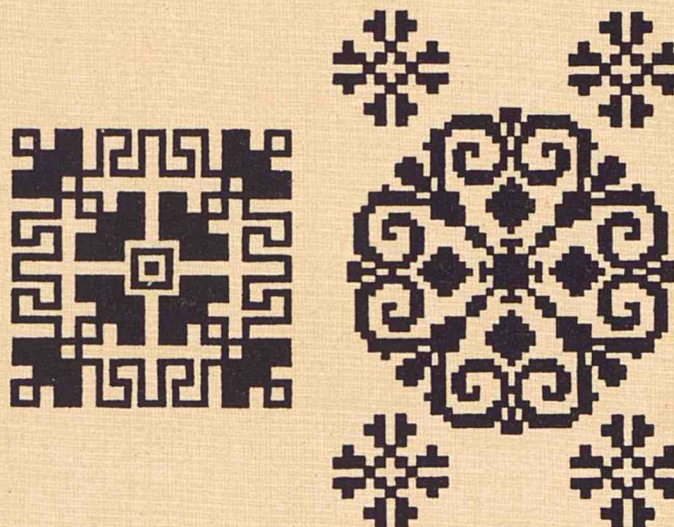
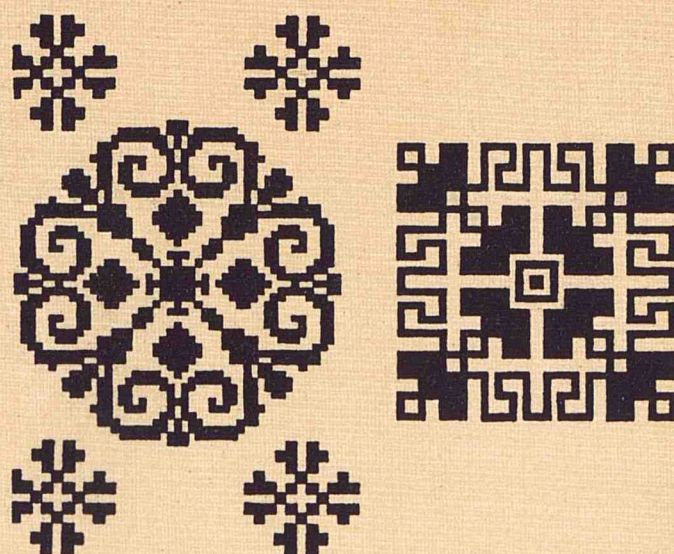
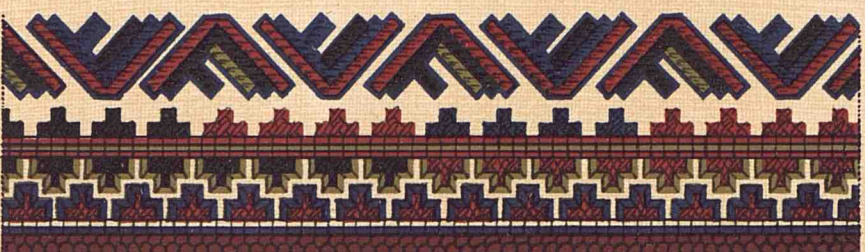
195.

a—
b—

196.

a—
b—
c—

197.

c—
b—
a—

198.

199.

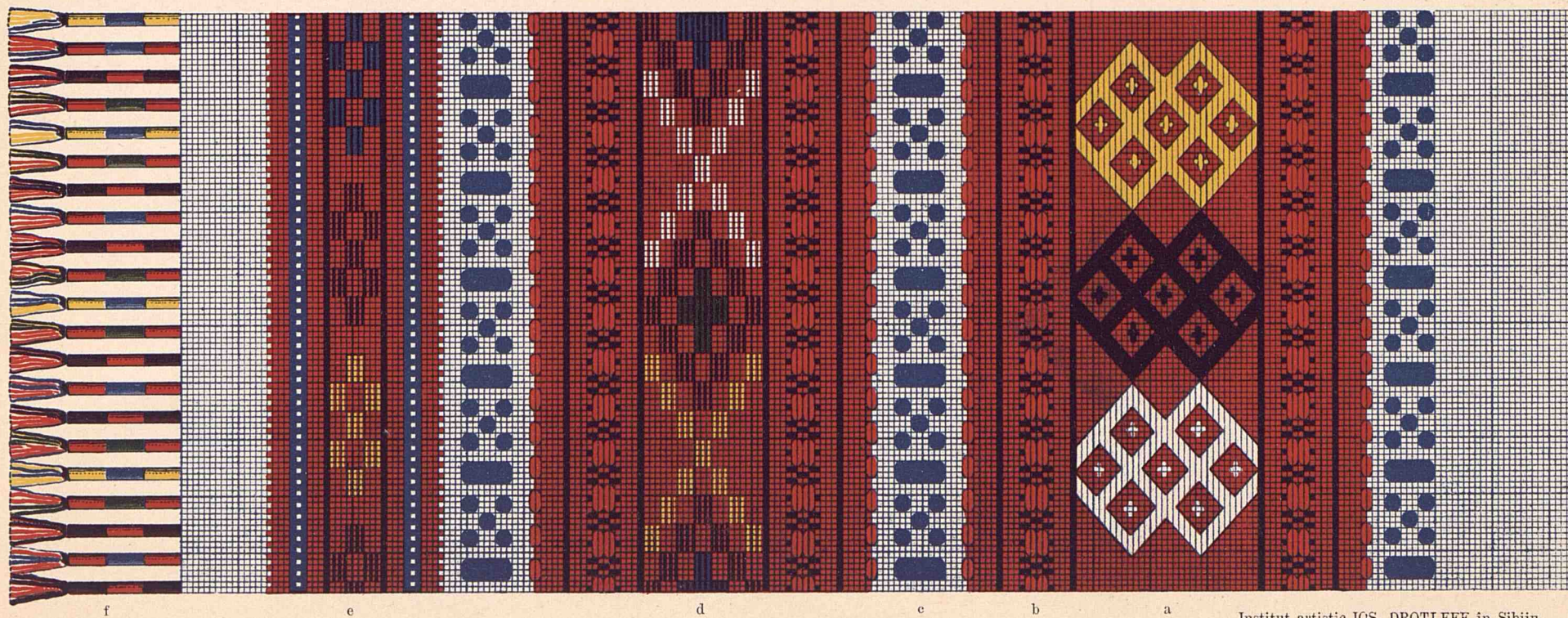
1.

3.

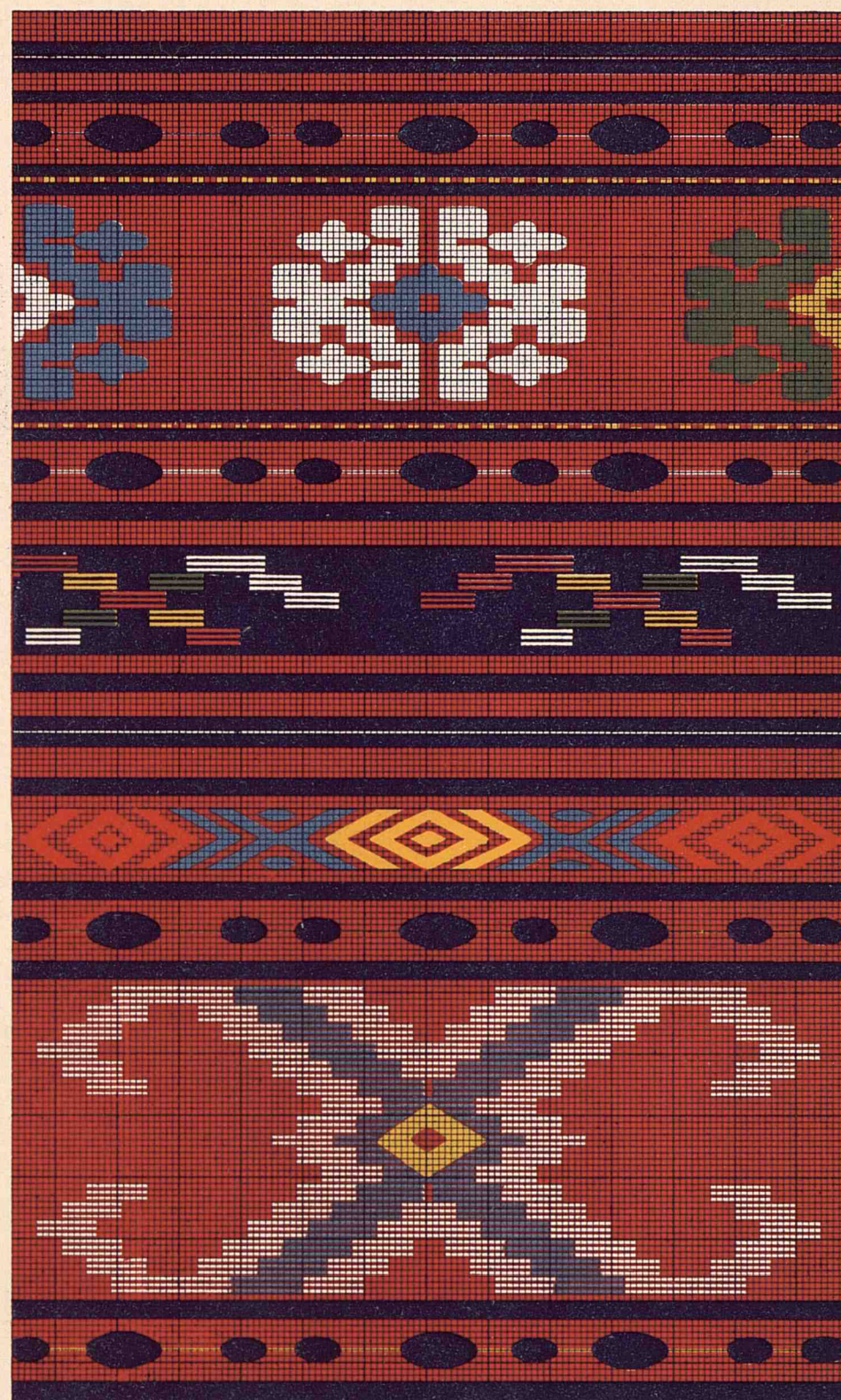

2.

4.

Institut artistic JOS. EROTLEFF în Sibiu.

10.

a

b

c

Institut artistic JOS. DROTLEFF în Sibiu.

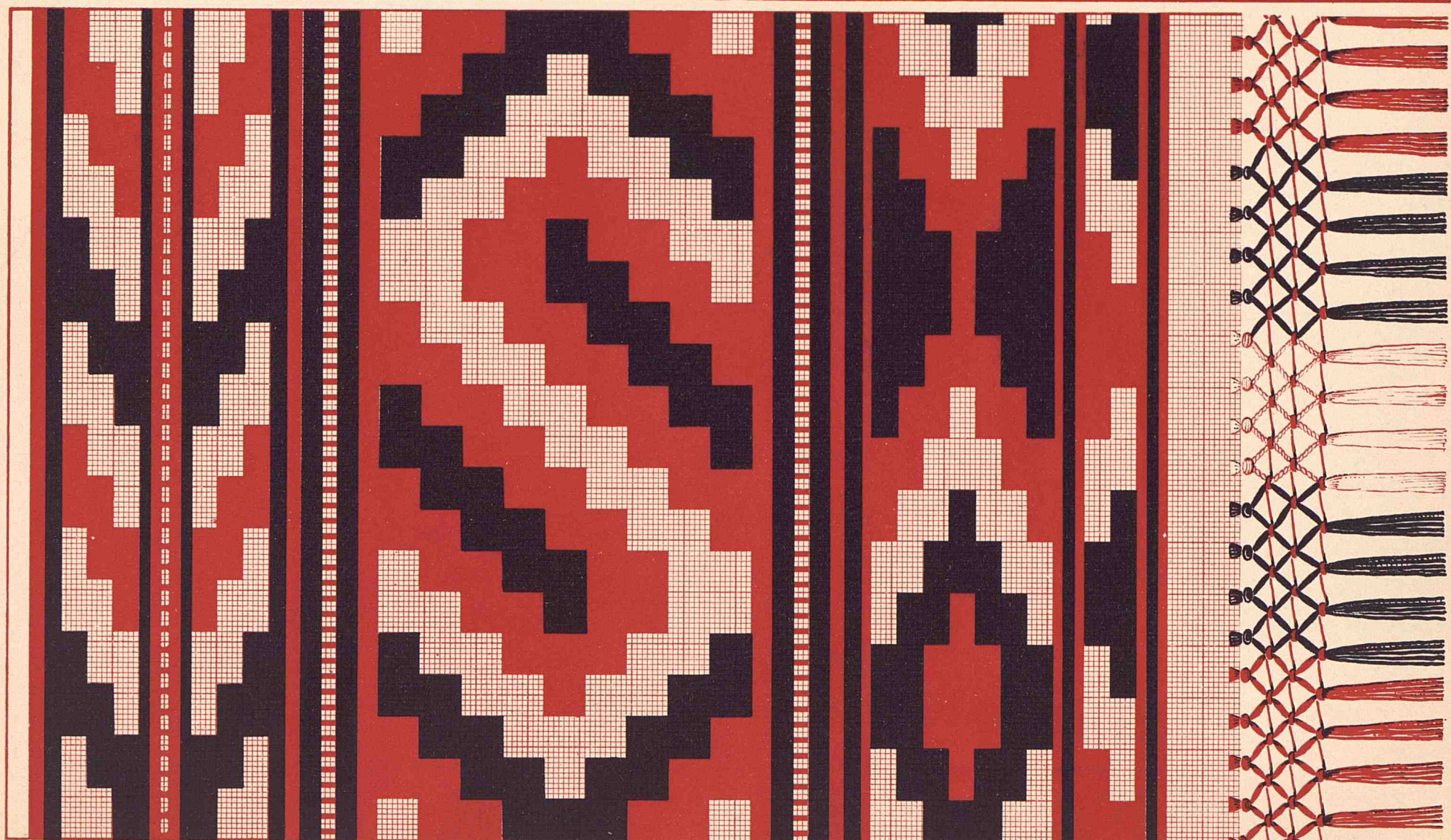
11.

13.

12.

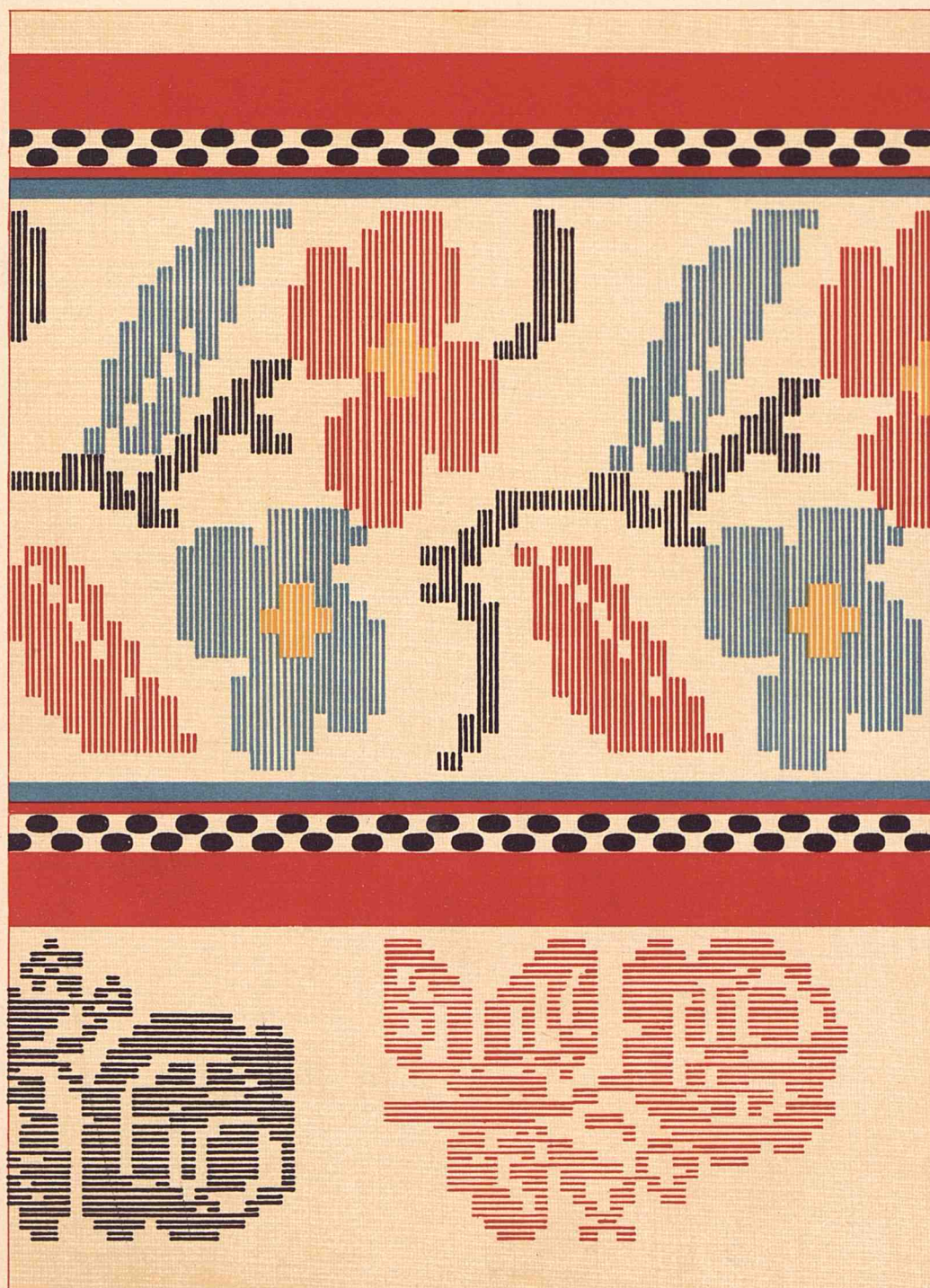

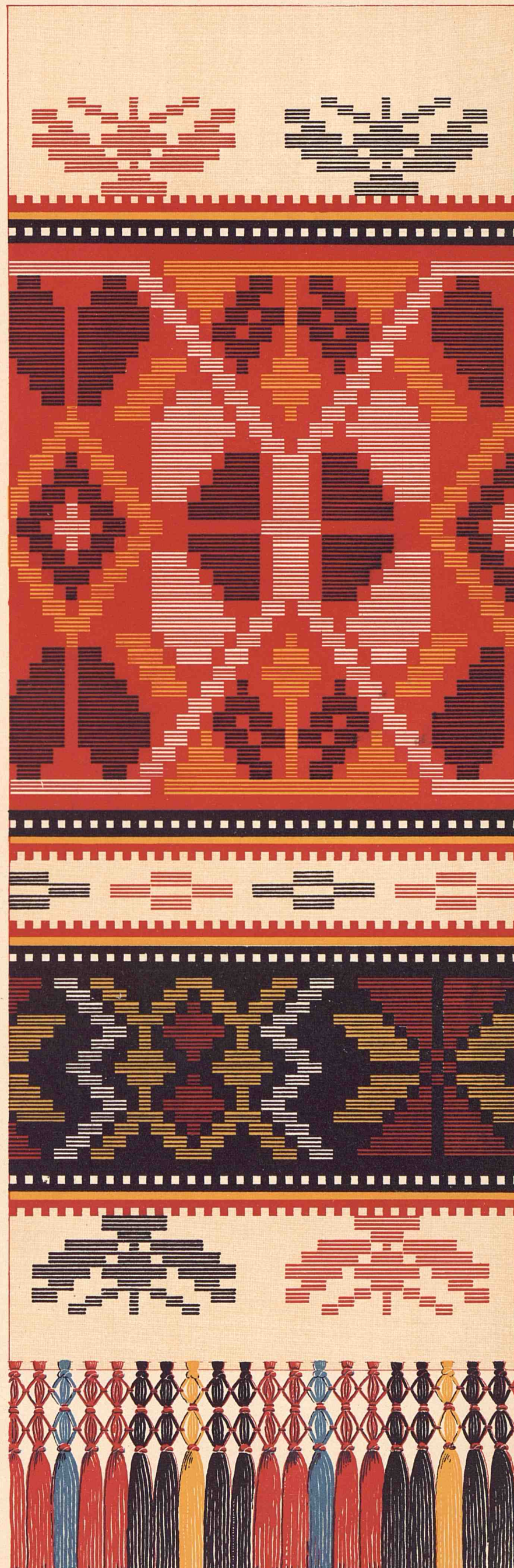
16.

17.

18.

19.

Institut artistic JOS. DROTLEFF în Sibiu.

20.

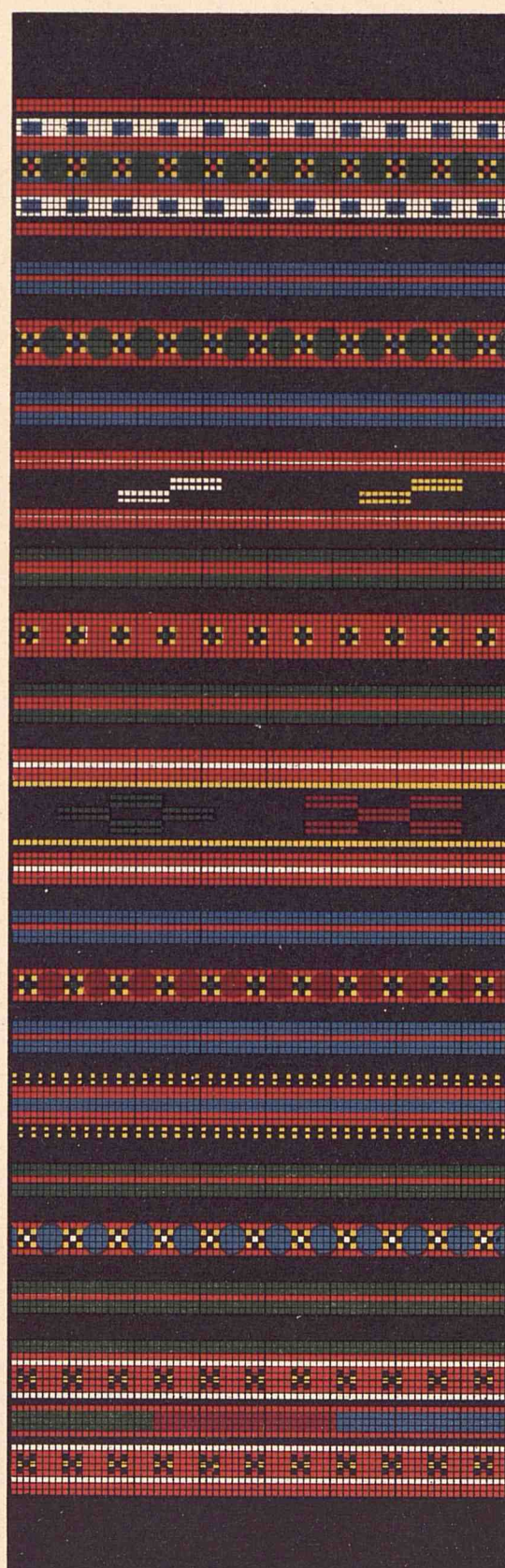
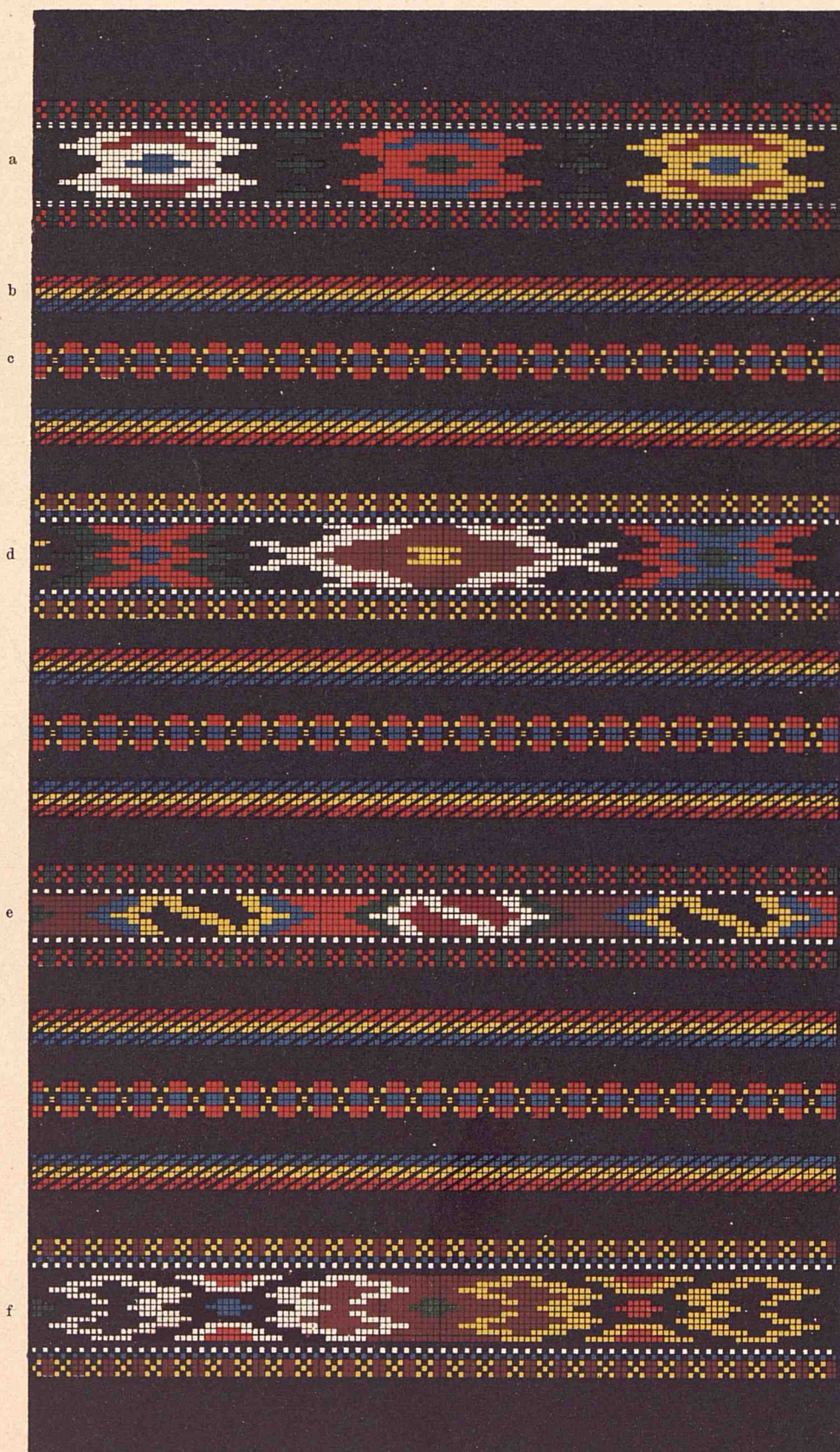

22.

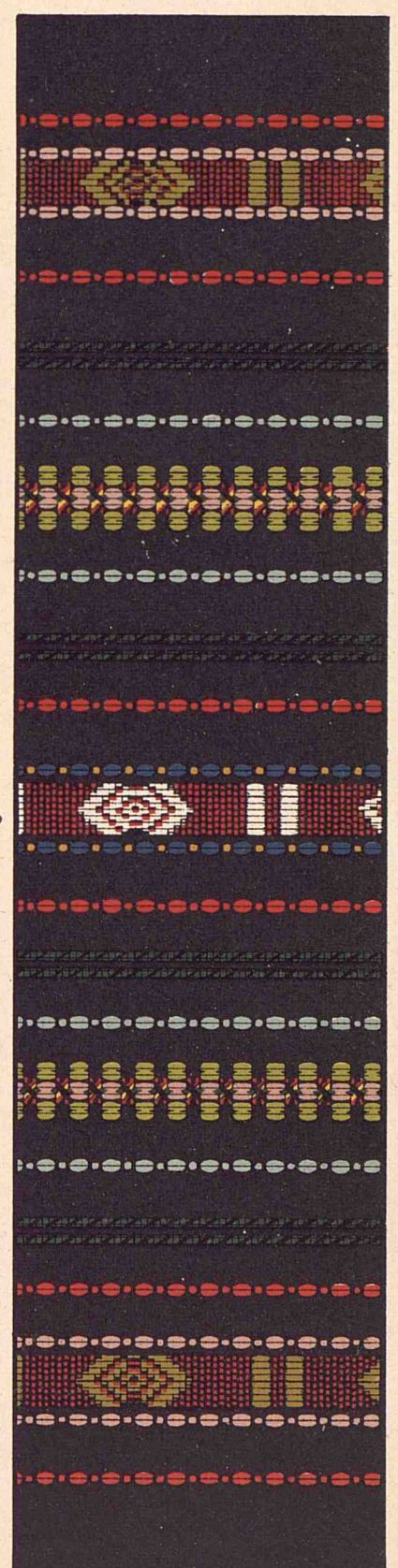

24.

21.

23.

25.

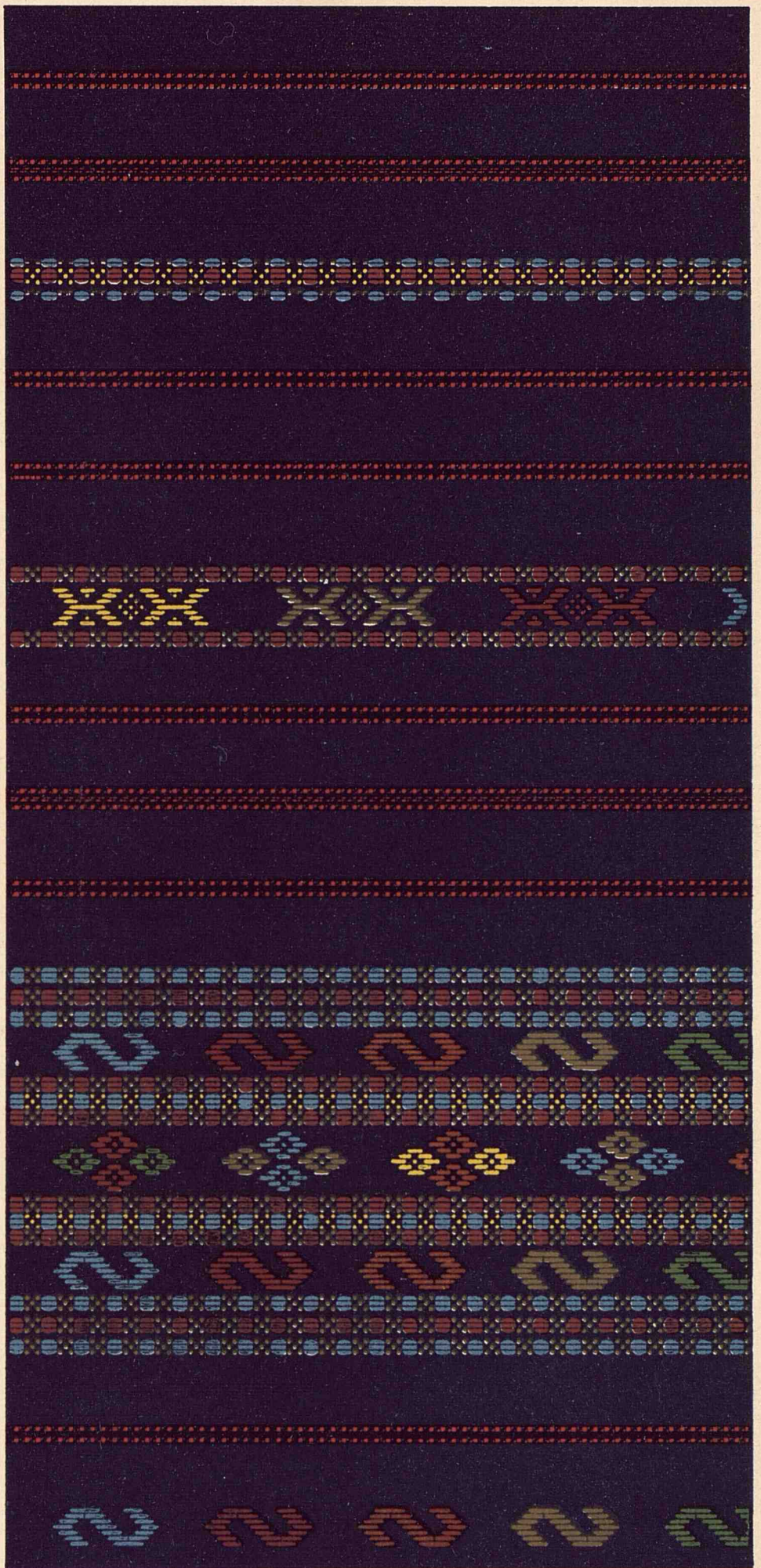
Institut artistic IOS. DROTLEFF în Sibiu.

26.

28.

27.

29.

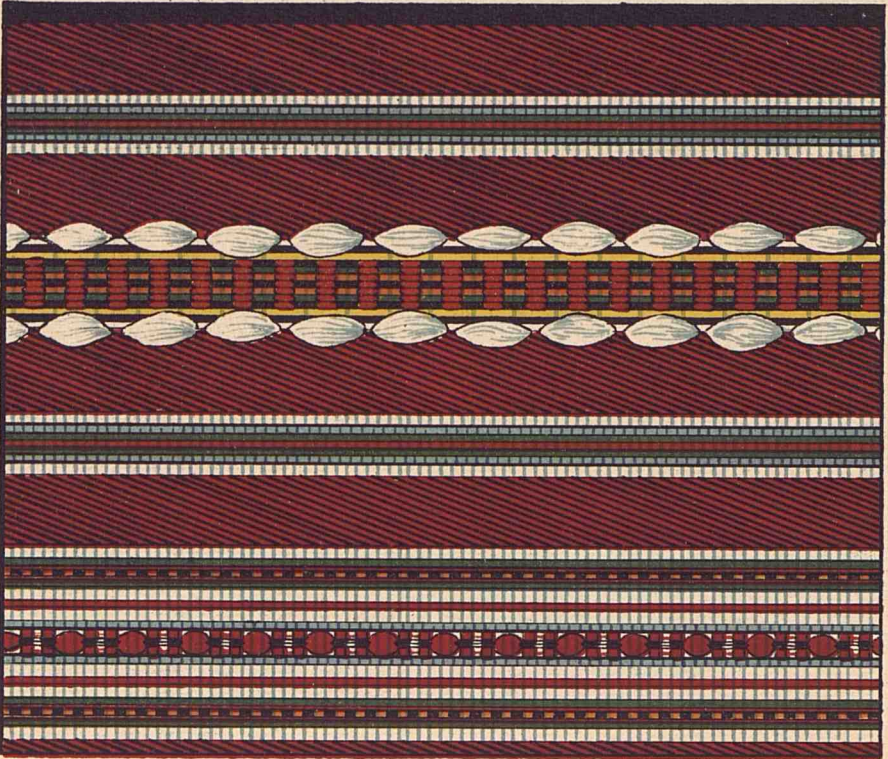
30.

31.

32.

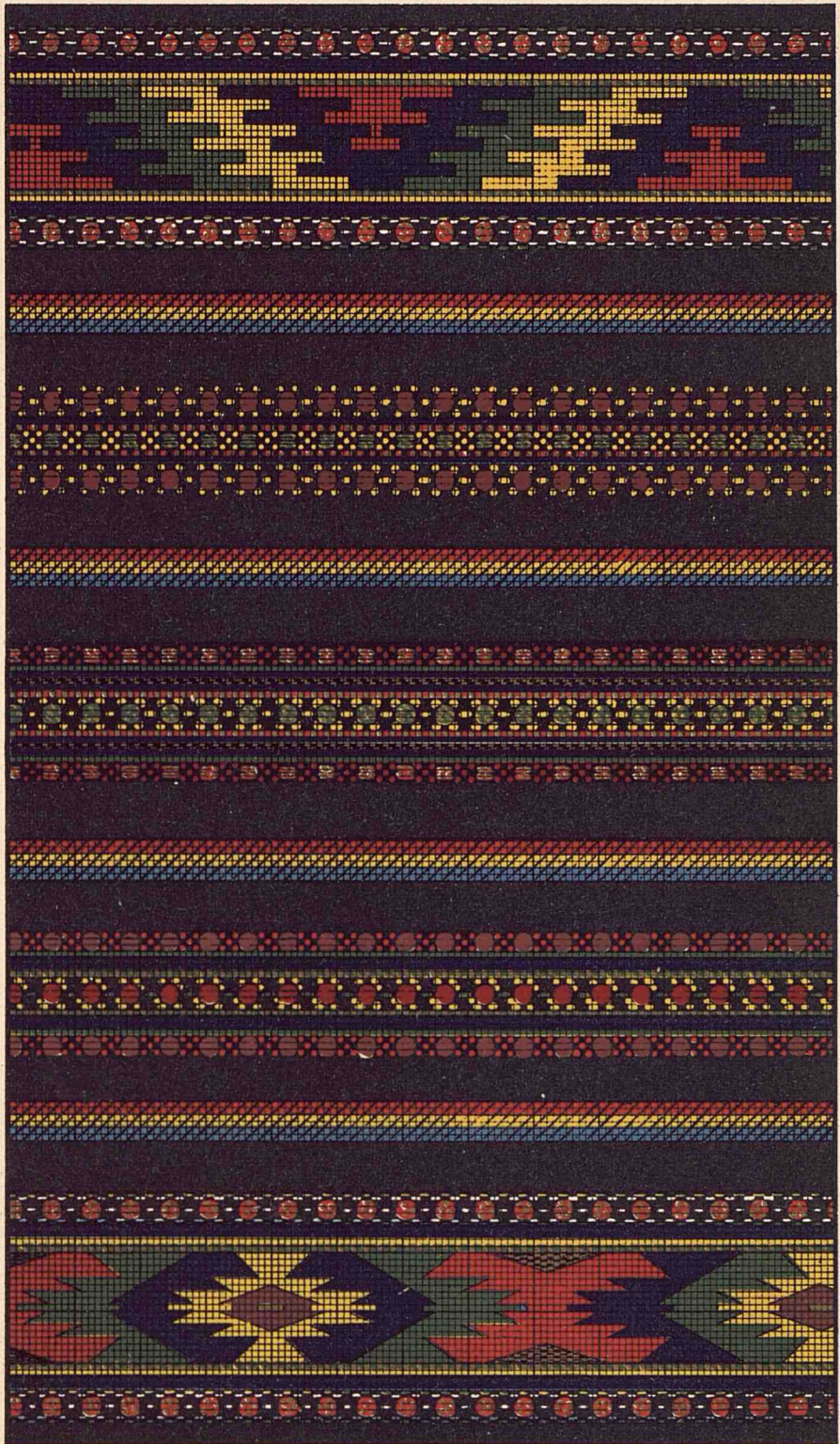
33.

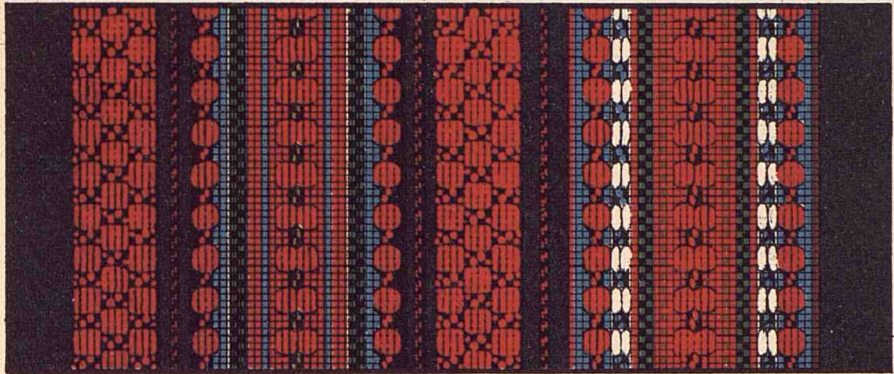
34.

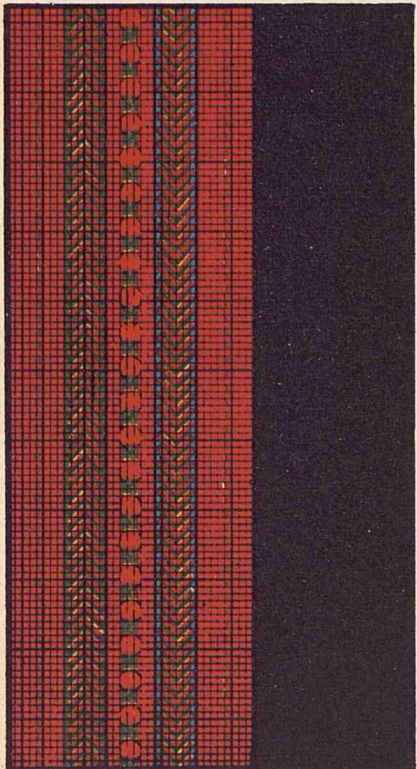
35.

36.

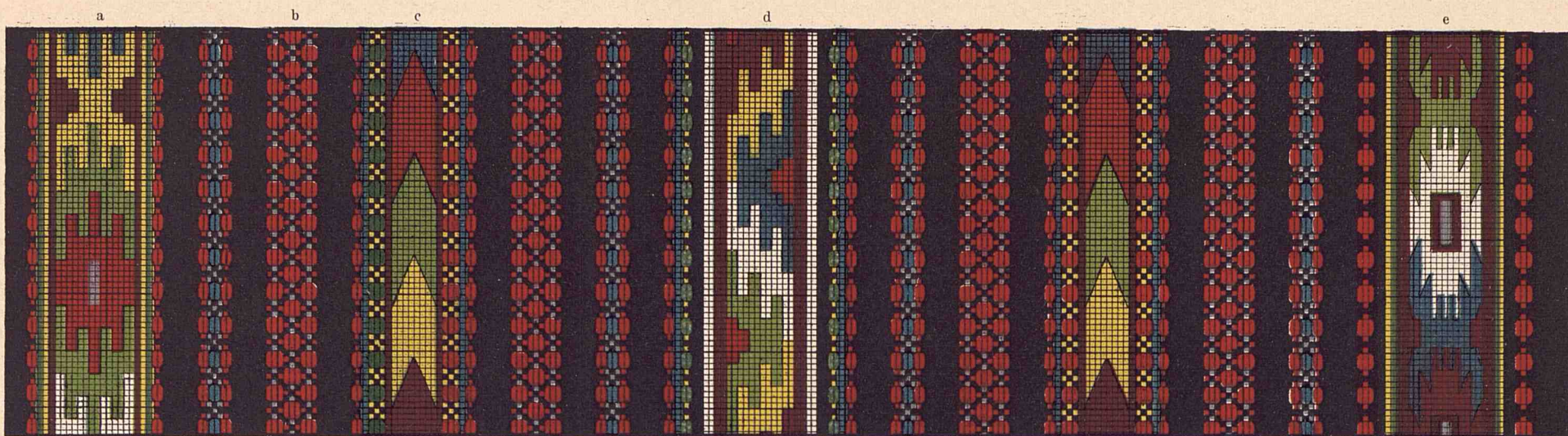

37.

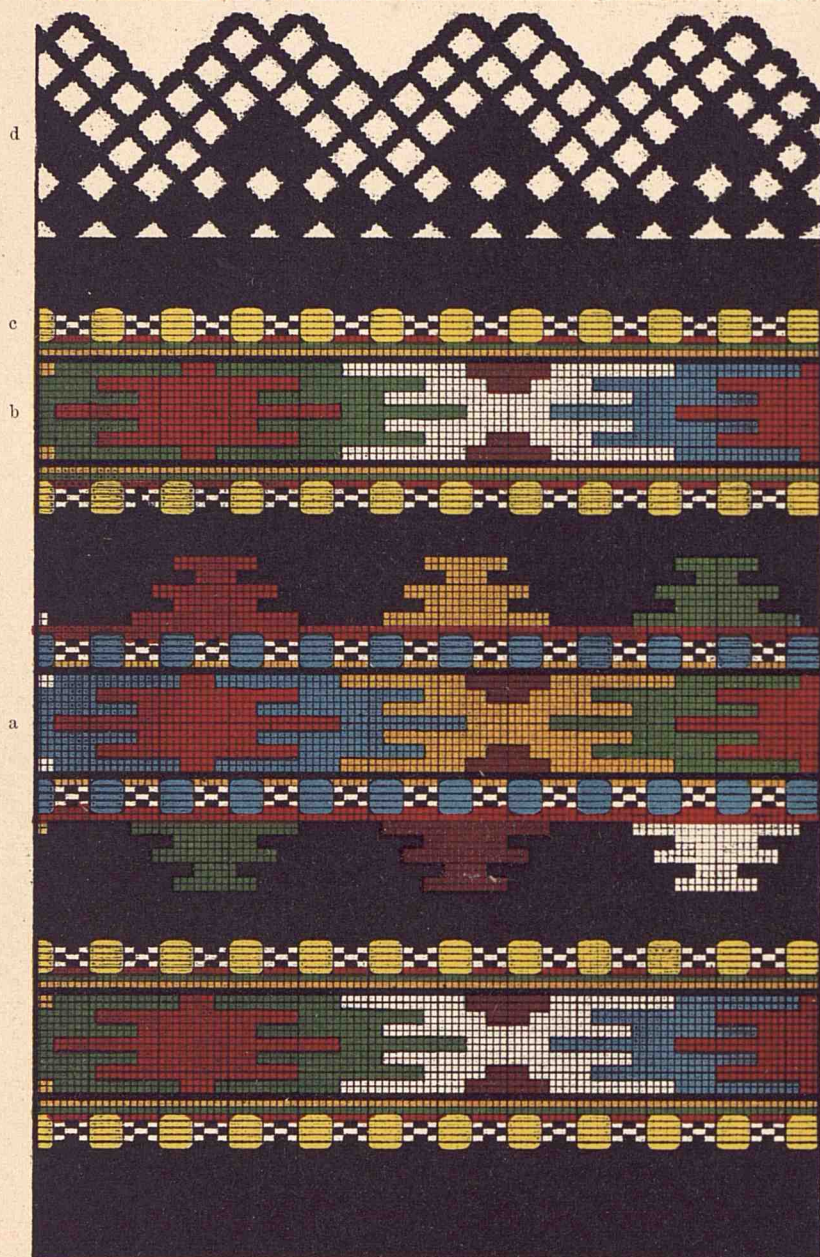

38.

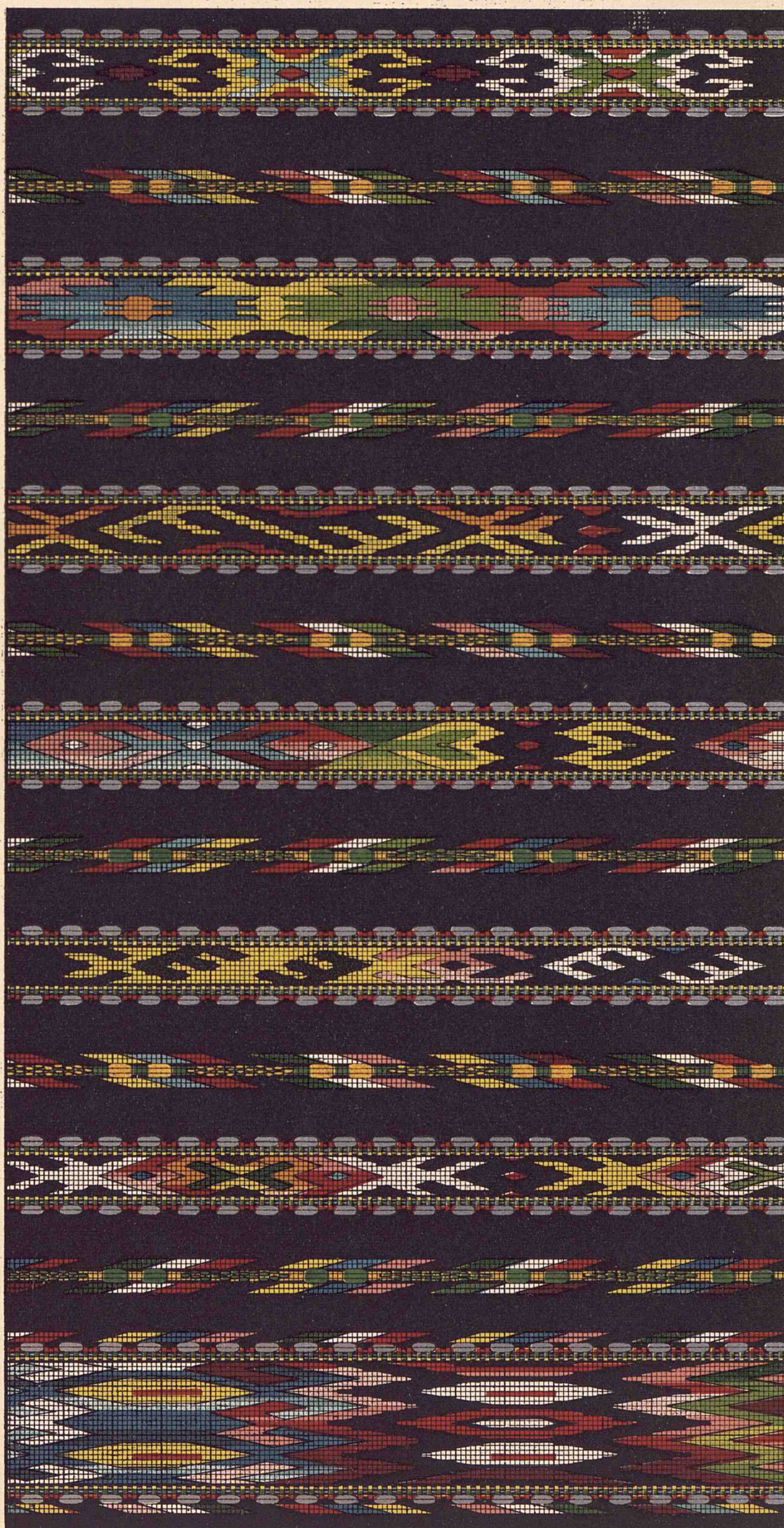
39.

40.

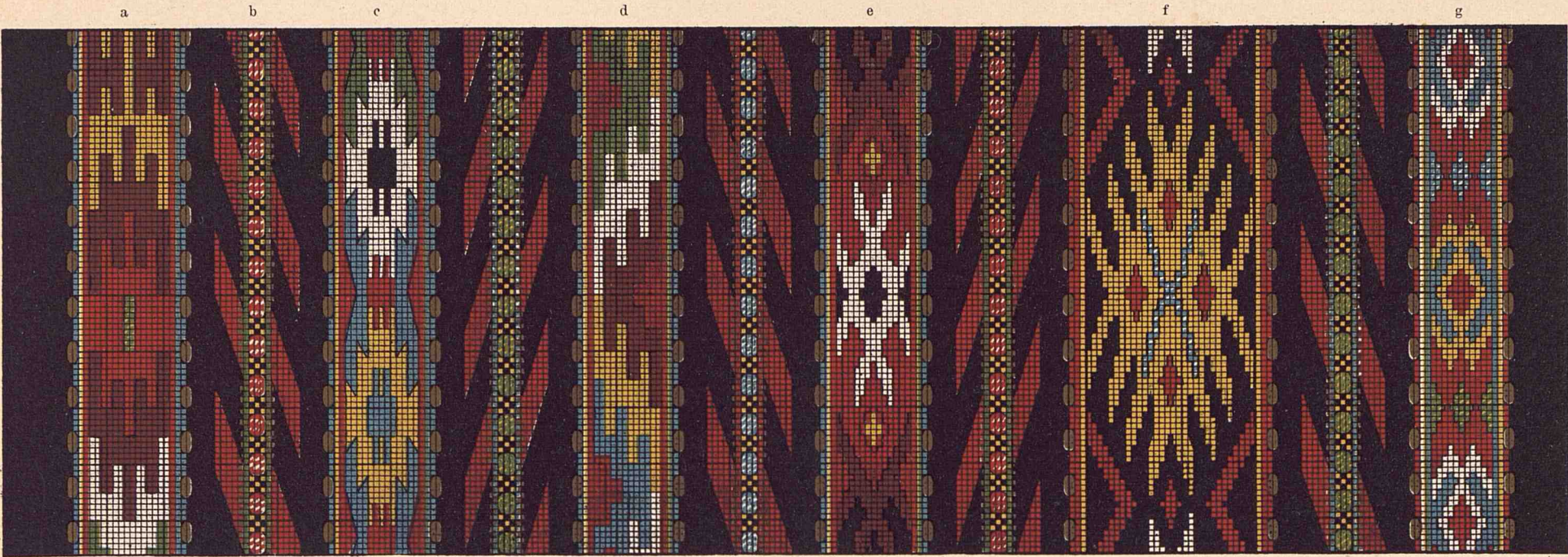

41.

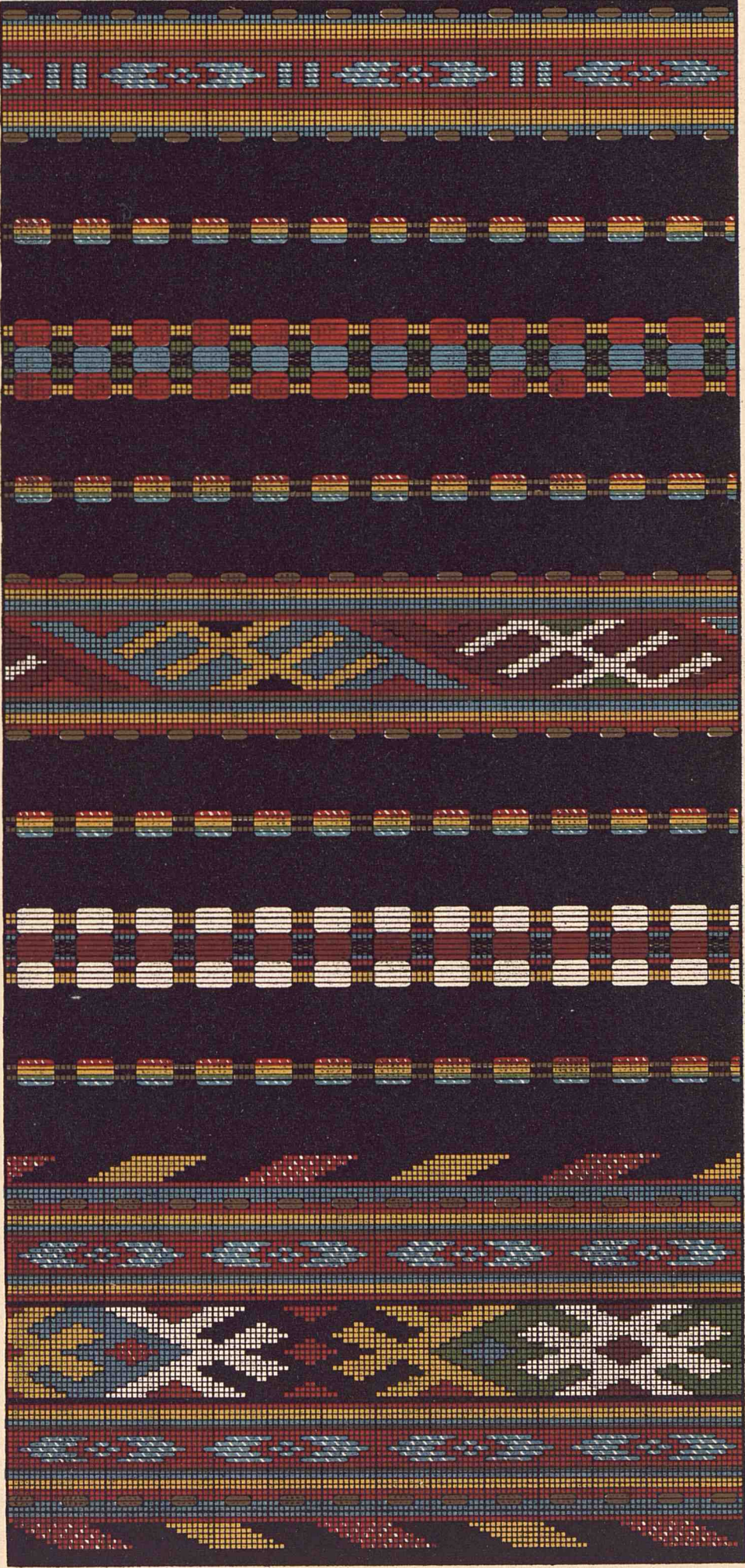
42.

43.

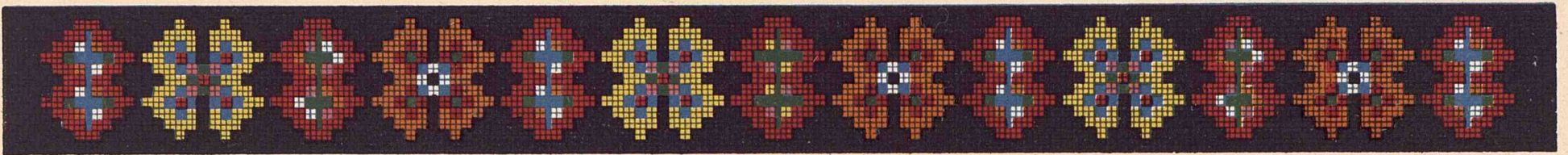

44.

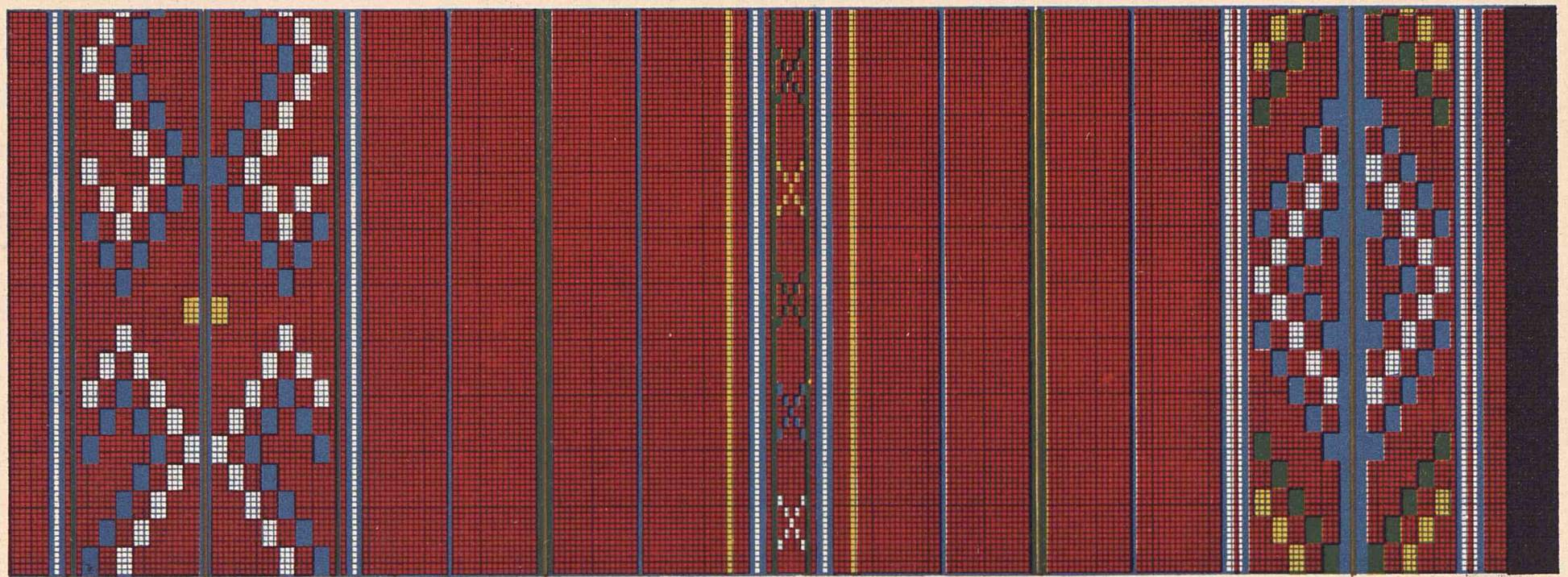

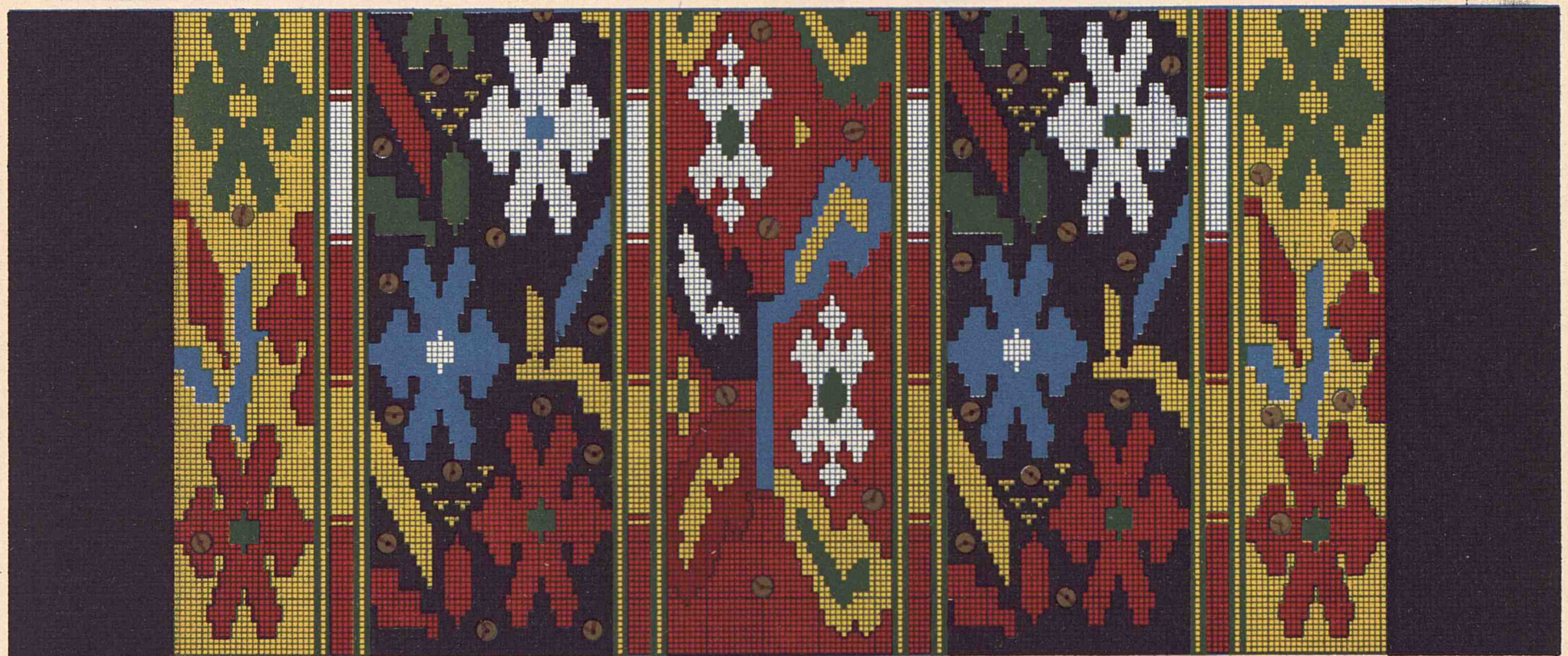
45.

46.

47.

48.

a

b

c

d

e

Institut artistic IOS. DROTLEFF în Sibiu.

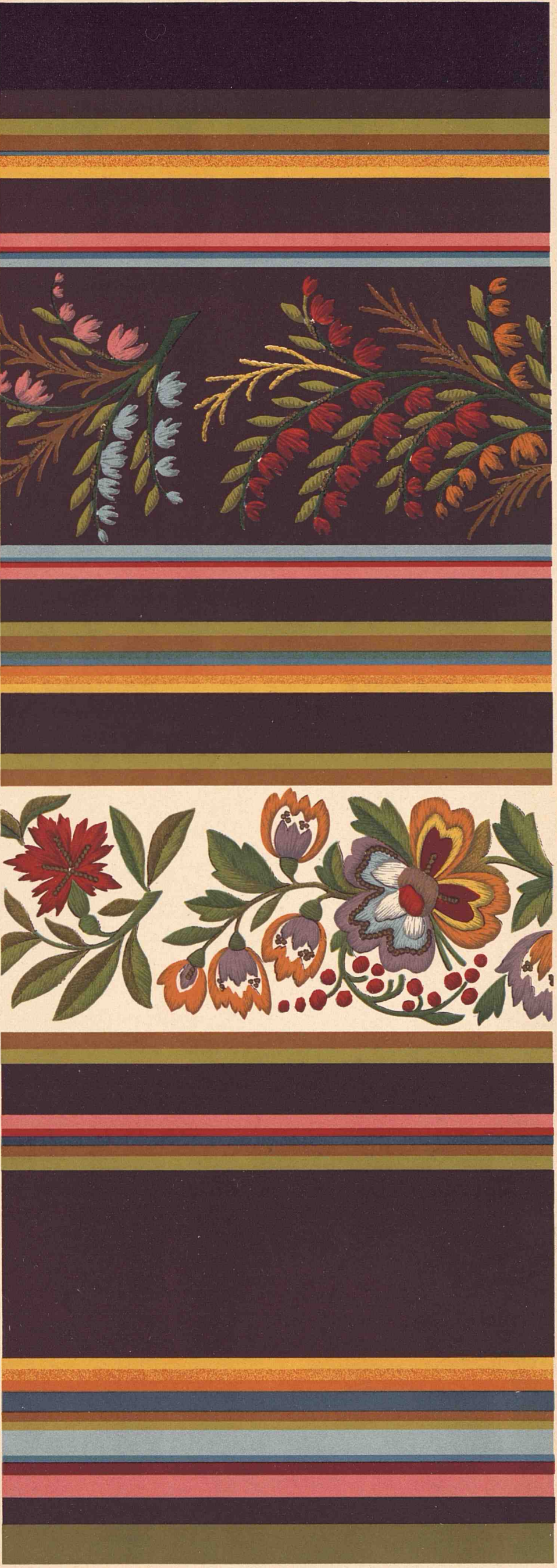
49.

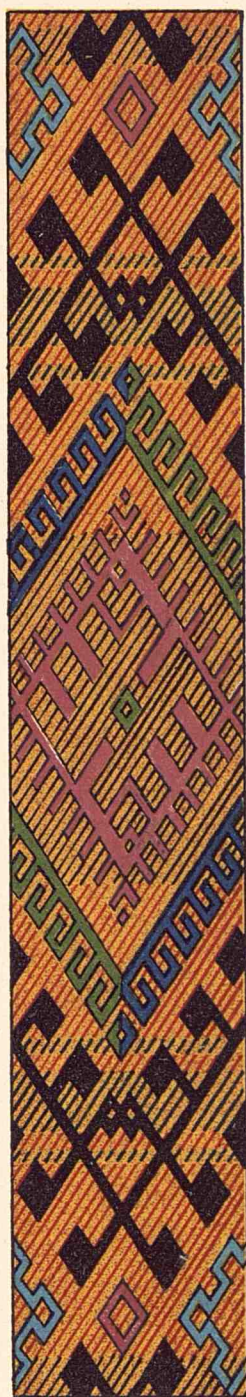
50.

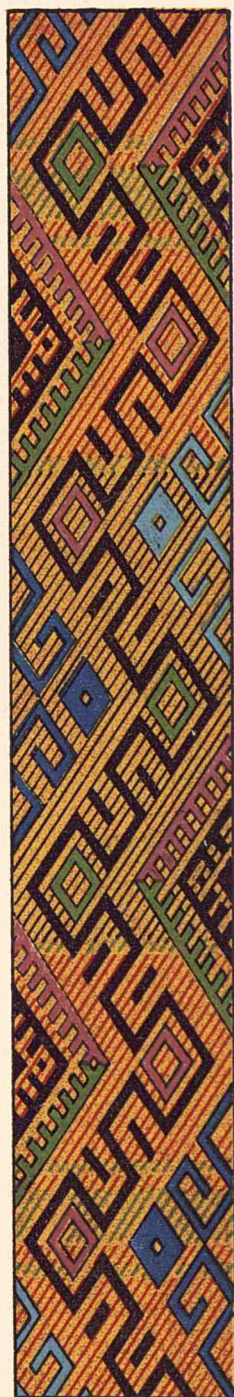
51.

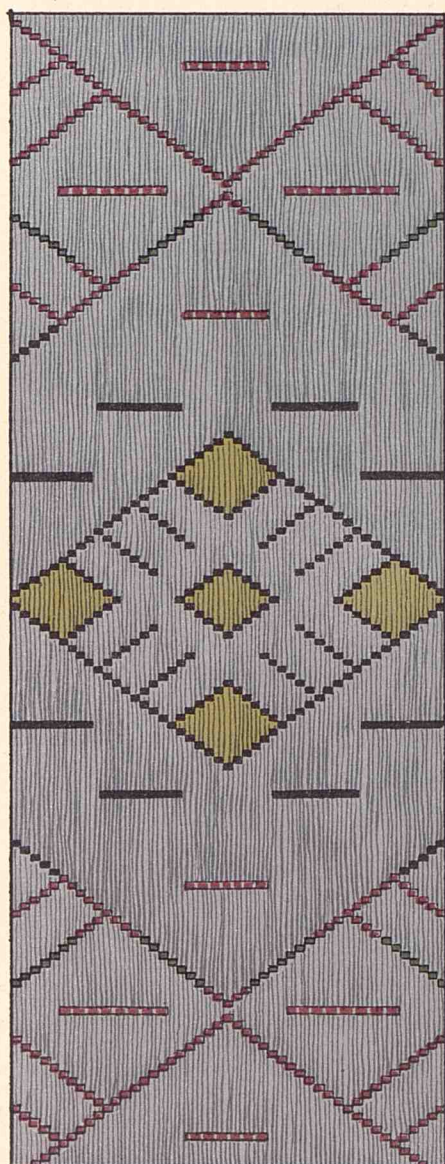
52.

53.

54.

55.

56.

57.

58.

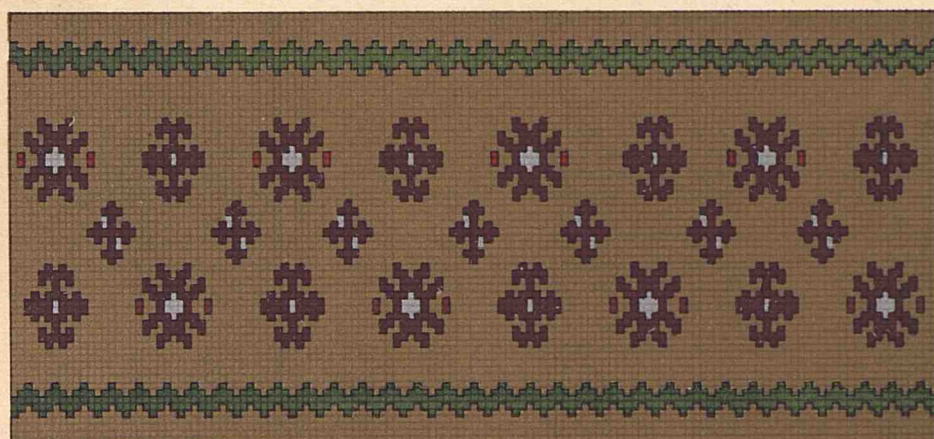
59.

62.

60.

63.

61.

64.

Institut artistic IOS. DROTLEFF în Sibiu.

Institut artistic IOS. DROTLEFF in Sibiu.

66.

Institut artistic JOS. DROTLEFF în Sibiu.

67.

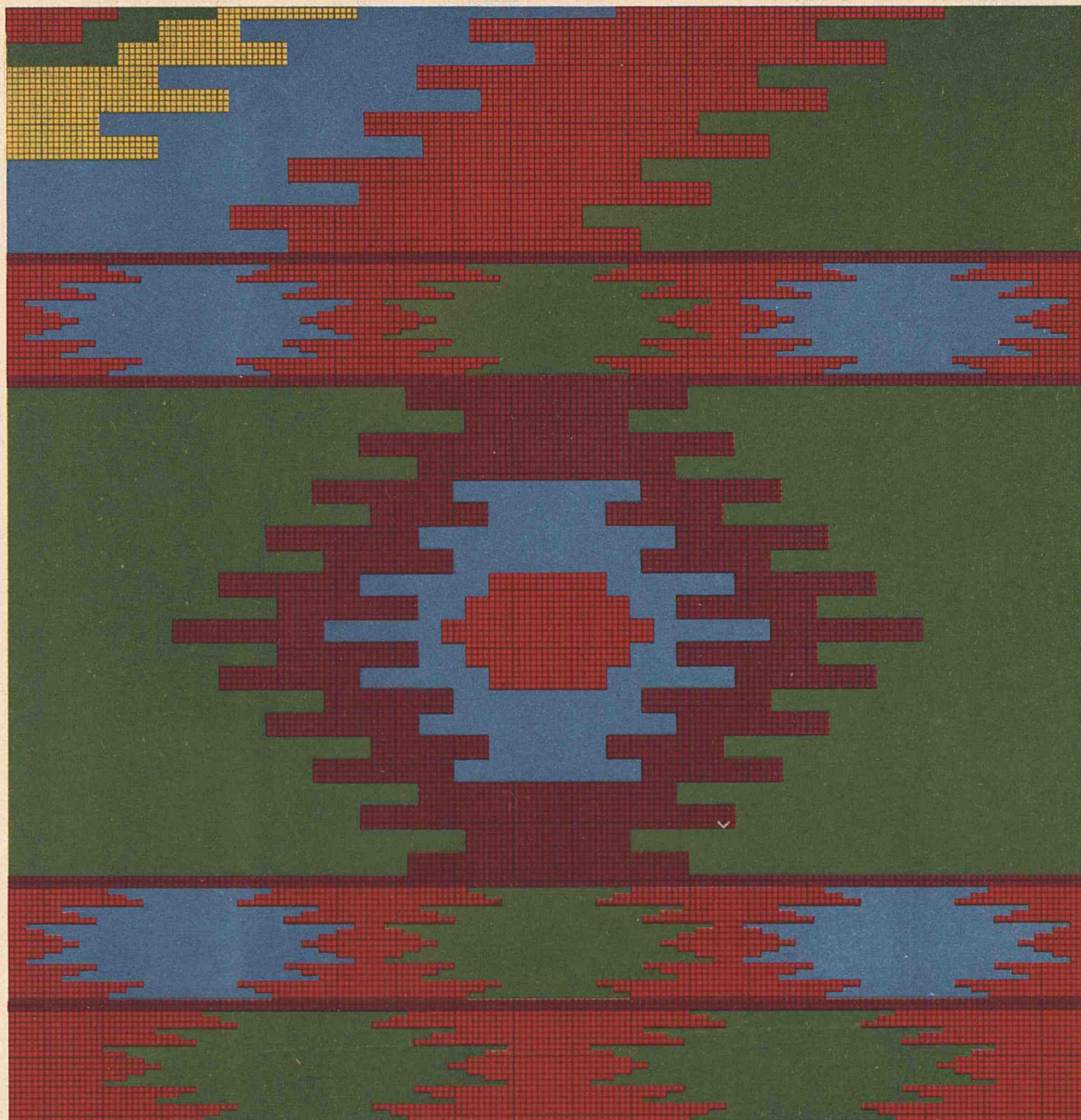
Institut artistic IOS. DROTLEFF in Sibiu.

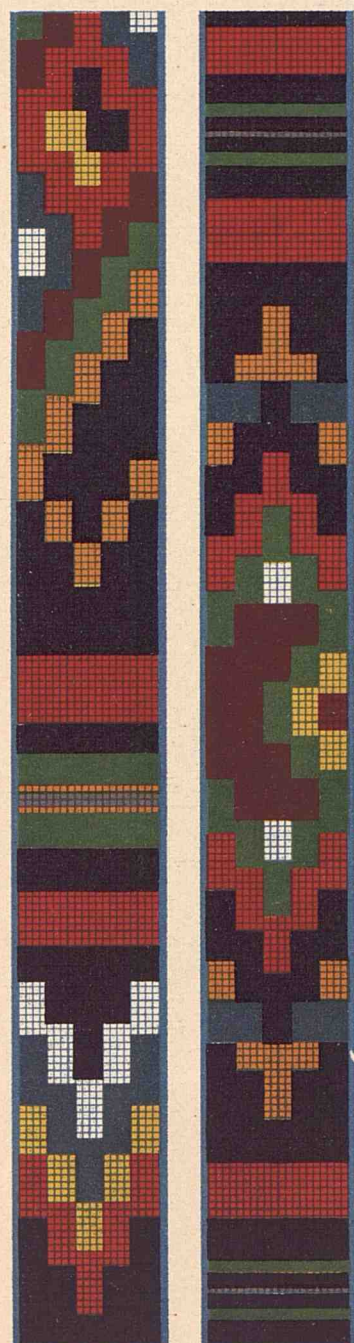
68.

74.

69.

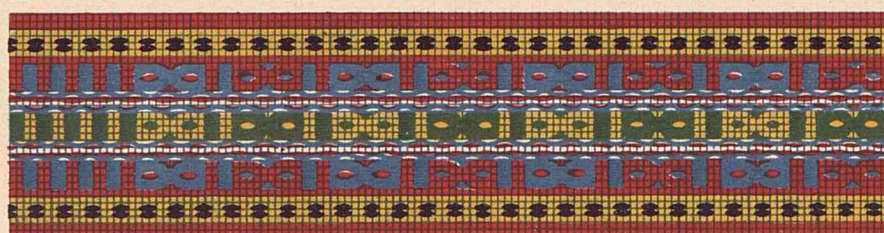
71.

72.

73.

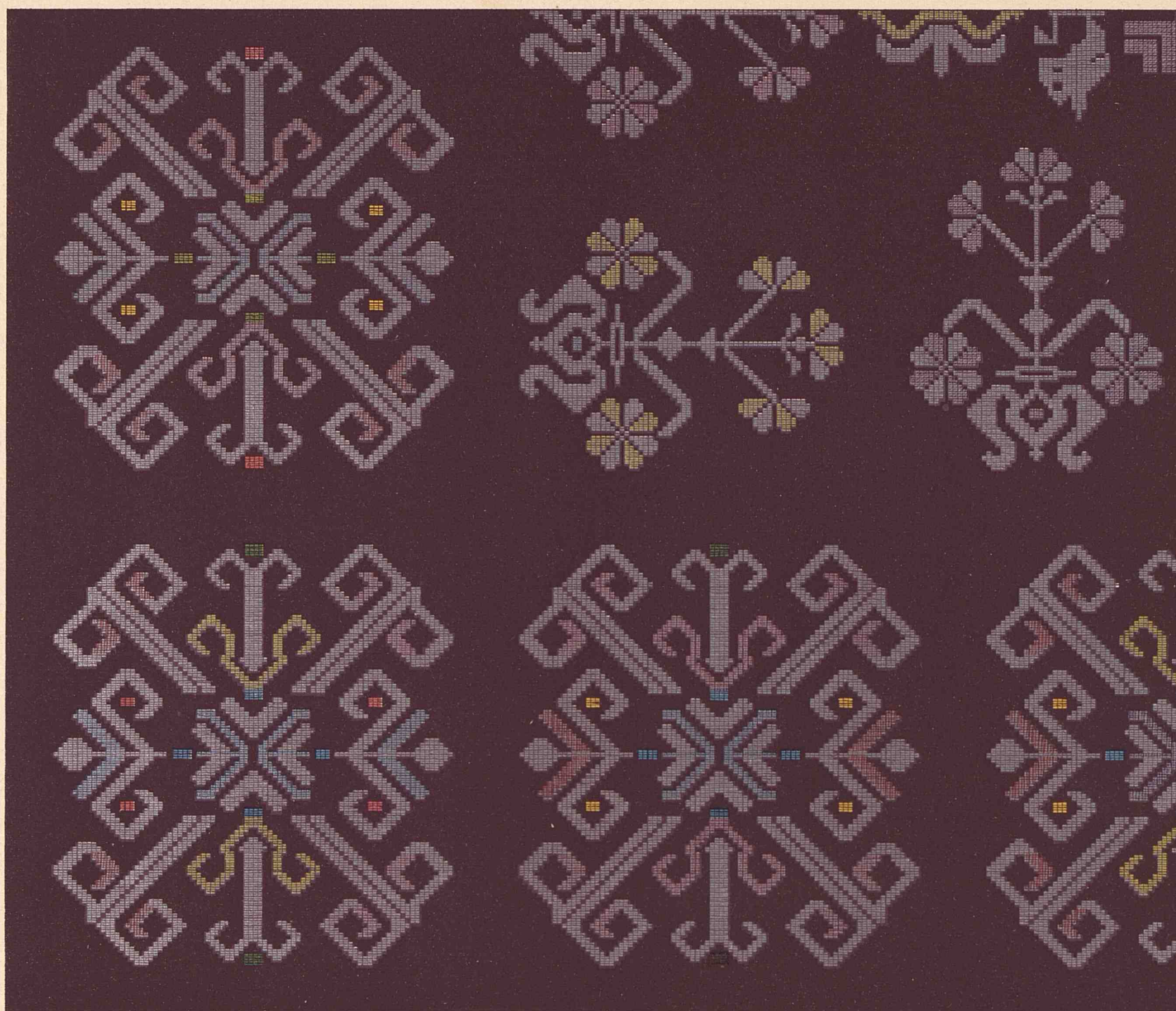
75.

Institut artistic IOS. DROTLEFF in Sibiu.

76.

77.

a

b

c

d

e

f

Institut artistic IOS. DROTLEFF în Sibiu.

78.

79.

Institut artistic IOS. DROTLEFF in Sibiu.

80.

81.

Institut artistic IOS. DROTLEFF în Sibiu.

82.

83.

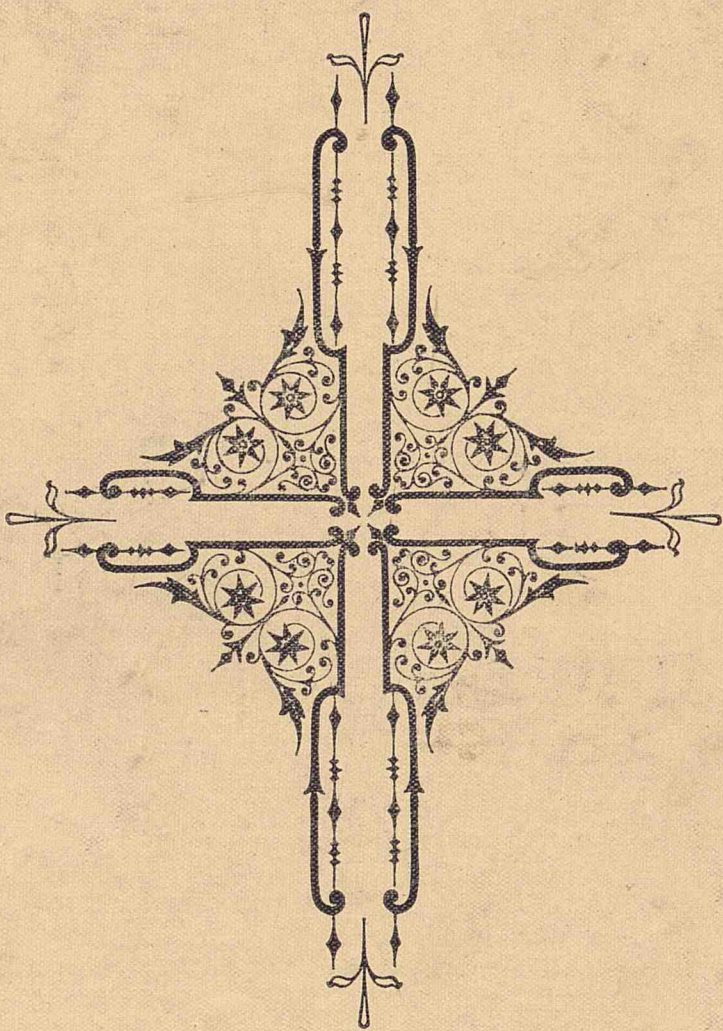
84.

85.

Compactorie F. Neuzil, Sibiu.